

Σοσιαλισμός από τα κάτω

№ 17 - Σεπτέμβριος - Οκτώβριος '95 Δράση 500

- ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΙ
Η ΦΛΟΓΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
- ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ - 200 ΦΥΛΛΑ
- ΠΟΙΟΣ ΕΦΤΙΑΞΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ;

■ Βοσνία, η βαρβαρότητα του ΝΑΤΟ

■ Η χρεωκοπία της αγοράς

ΠΑΣΟΚ

Πολλοί διάδοχοι, κανένας αριστερός

Οι καυγάδες μέσα στο ΠΑΣΟΚ έχουν χοντύνει. Μέσα στους τελευταίους μήνες παρατήθηκαν ο Χαράλαμπος και ο Σημίτης από το Εκτελεστικό Γραφείο και ο Πάγκαλος από την Κεντρική Επιτροπή. Οι συζητήσεις περί διαδοχής έχουν γίνει το πιο συνηθισμένο θέμα στα κανάλια και στις δηλώσεις διάφορων μελών της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ. Το πραγματικό όμως ζήτημα είναι ότι όλη η συζήτηση περιορίζεται είτε σε αιχμές κατά του προσωπικού περιβάλλοντος του Παπανδρέου και εάν θα πολιτευτεί η Λιάνη, είτε σε διαδικαστικές προτάσεις περί ενός "Διευθυντήριου" που θα μπορέσει να εξασφαλίσει τον έλεγχο του ΠΑΣΟΚ στη μεταπαπανδρεϊκή περίοδο.

Είναι εντυπωσιακό πως μπροστά στη χειρότερη επίθεση της κυβέρνησης απέναντι στους εργάτες, δεν έχει ακουστεί κανένας απ' αυτούς να προβάλει ούτε μια διαφωνία. Ο Σημίτης έτσι κι αλλιώς είναι δηλωμένος υποστηρικτής των ιδιωτικοποιήσεων και το έδειξε με την Ελευσίνα

και τον Σκαρμαγκά, τις Φιλιάτες και τα Πλαστικά Καβάλας που ούτε καν συζητούσε να μπουκ στον ΟΑΕ, με την Πειραιϊκή-Πατραϊκή μένει ακόμα κλειστή. Ο Αρσένης, παρόλο που κρατά το στόμα του κλειστό σε αυτά τα "επικίνδυνα" θέματα, θέλοντας να διατηρήσει το ίματζ αυτού που διαφωνεί από τα αριστερά, είναι καθαρό με ποιου την μεριά είναι. Ο "αντιιμπεριαλιστής" Αρσένης κάλυψε τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ στη Βοσνία, και δεν έχει τώρα καμία αντίρηση να στείλει μια μονάδα που θα συμμετέχει στις δυνάμεις του ΝΑΤΟ.

Το ίδιο μπορεί να δει κανένας και με τον Λαλιώτη που συνέχεια παλαντζάρει ανάμεσα στους "εκουγχρονιστές" και στο "κοινωνικό" ΠΑΣΟΚ, αλλά που στην πραγματικότητα βρίσκεται δίπλα στις μεγάλες τεχνικές εταιρείες που τρώνε με χρυσά κουτάλια από το ΥΠΕΧΩΔΕ και από το αεροδρόμιο των Σπάτων.

Κανένας από όλους αυτούς δεν βγήκε να διαφωνήσει με το δίδυμο Παπαντωνί-

ου-Παπαδόπουλου που δηλώνουν ότι η εισοδηματική πολιτική δεν πρόκειται να αλλάξει τον επόμενο χρόνο, ότι δεν θα υπάρχει βελτίωση στις κοινωνικές παροχές, παρά μόνο περικοπές, ότι οι εργαζόμενοι στο δημόσιο θα πρέπει να δεχθούν το σπάσιμο της μονιμότητας, τις μετατάξεις και τις ελαστικές σχέσεις εργασίας.

Τι προκαλεί όμως τους καυγάδες, ενώ κανένας τους δεν έχει να προτείνει τίποτα το διαφορετικό; Δυστυχώς είναι τα ζητήματα που απασχολούν την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και προκαλούν τις συγκρούσεις: η κρίση που δεν φαίνεται να δαμάζεται και οι αντιδράσεις που υπάρχουν.

Σε σχέση με το πρώτο, όλοι περιμέναμε ότι στο τέλος αυτής της προσπάθειας, που μειώθηκε ο πληθωρισμός, μειώνονται τα επιτόκια, ελέγχονται τα ελλείμματα και σταθεροποιείται η δραχμή, θα άρχιζε η "ανάκαμψη". Θα ακολουθούσε δηλαδή ένα κύμα μεγάλων επενδύσεων με τη βοήθεια των "μεγάλων έργων" και της ιδιωτικοποι-

ησης κομματιών των ΔΕΚΟ, όπως του ΟΤΕ, της ΔΕΗ, της Ολυμπιακής.

Αυτό, πίστευαν, ότι θα έδινε και τα περιθώρια κάποιων παροχών προς τους εργαζόμενους.

Αντί γι' αυτό η εικόνα είναι μαύρη. Πριν προλάβουν να τελειώσουν από αυτή την ύφεση μπορεί να μπουν στην επόμενη. Στο Χρηματιστήριο της Σοφοκλέους ο δείκτης βρίσκεται σε συνεχή πτώση και αυτό ενώ θέλουν να πουλήσουν το 8-10% του ΟΤΕ. Και θα μπορούσε κανένας να συνεχίσει τα παραδείγματα αυτού του αδιεξόδου, όχι μόνο για εσωτερικούς λόγους αλλά και διεθνείς. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στην φθινοπωρινή σύνοδο του αναθεώρησε όλες τις προβλέψεις για την ανάπτυξη των μεγάλων οικονομιών (ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία) προς τα κάτω!

Αυτό μεταφράζεται σε θύελλα αντιδράσεων μέσα στους εργατικούς χώρους ενάντια στην πολιτική της κυβέρνησης. Δεν έχει ακόμα αρχίσει ο Οκτώβρης και παντού ετοιμάζονται για απεργίες. Μπορεί η ηγεσία της ΠΑΣΚΕ να κάβεται από πάνω και να μην αφήνει να κινηθεί τίποτα όμως συνέχεια ανοίγουν

ρωγμές. Σκαριασγάκις, ΟΑΣΑ, Ολυμπιακή, είναι μερικά από τα καυτά σημεία που για πρώτη φορά οι γραφειοκράτες βλέπουν τη δύναμή τους να αμφισβητείται ανοιχτά από αυτούς που μέχρι τώρα τους στήριζαν. Και ταυτόχρονα οι υπουργοί του ΠΑΣΟΚ κινδυνεύουν περισσότερο από τα μπουκαλάκια και τις πέτρες αυτών που τους ψήφισαν παρά από ομάδες αναρχικών.

Αυτό που φοβούνται ακόμα περισσότερο είναι τι θα γίνει στις επόμενες εκλογές. Τα γκάλοπ εμφανίζουν την Ν.Δ. σε άνοδο και το ΠΑΣΟΚ σε πτώση. Η αιτία δεν είναι η μετακίνηση από το ΠΑΣΟΚ στη Ν.Δ. όσο η αγανάκτηση των εργατών που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ και που στο ερώτημα τι θα κάνουν στις επόμενες εκλογές συνήθως απαντούν αρνητικά. Αυτό όμως δεν κάνει τους επίδοξους διαδόχους του Ανδρέα να ανησυχούν λιγότερο.

Τελευταία, για να μπορέσουν να ξανασυνδεθούν με τη βάση του κόμματος, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται σαν εκπραστές του κοινωνικού ΠΑΣΟΚ. Από τον Τζουμάκα και τον Λολιώτη μέχρι τον Τσοχατζόπουλο και τον Σημίτη όλοι πια

θυμούνται τους μη προνομιούχους και τους χαμηλόμισθους. Τους υπόσχονται ότι όταν βρεθούν στην ηγεσία θα τους θυμηθούν. Οτι το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ είναι η ηλικία του Ανδρέα και η αντιδημοκρατική κλίκα που έχει γύρω του.

Τίποτα από όλα αυτά δεν είναι αλήθεια. Ο Γκονζάλες στην Ισπανία είναι ο πιο νέος αλλά και απ' τους πιο στυγνούς πρωθυπουργούς της τελευταίας δεκαετίας. Η πολυφωνία στην κορυφή δεν είναι καμιά μεγαλύτερη εγγύηση δημοκρατίας για τη βάση. Τα τελευταία χρόνια τα απλά μέλη του ΠΑΣΟΚ είδαν αποφάσεις που είχαν πάρει στις Τ.Ο. να ανατρέπονται από τις κομπίνες του Τσοχατζόπουλου και της γραφειοκρατίας του.

Το πραγματικό ζήτημα είναι ότι κανένας στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δεν θέλει να συγκρουστεί με τους καπιταλιστές, δεν θέλει να κτίσει ένα κόμμα όπου δεν θα αποφασίζουν οι κοινοβουλευτικοί αστέρες, αλλά οι εργάτες.

Γι' αυτό και περιορίζονται σε ανούσιους καυγάδες, μακριά από τη βάση του ΠΑΣΟΚ και από τις ελπίδες χιλιάδων εργατών.

Δημοκρατία της Μακεδονίας

Ποιος ευθύνεται για την απόπειρα;

Η απόπειρα δολοφονίας του Κίρο Γκλιγκόροφ τίναξε στον αέρα όχι μόνο τη θωρακισμένη Μερσεντές του προέδρου της Δημοκρατίας της Μακεδονίας αλλά και τους εθνικιστικούς μύθους που μέχρι πρόσφατα κυριαρχούσαν γύρω από το Μακεδονικό.

Μέσα σε μια νύχτα, επαγγελματίες πατριδοκάπηλοι, χρόνιοι κήρυκες του μίσους ενάντια στους "σκοπανούς" εκεί που ετοιμάζονταν να ξεσπαθώσουν ενάντια στην "προδοτική" συμφωνία της Νέας Υόρκης, βρέθηκαν να δηλώνουν τη λύπη τους για την επίθεση κατά του Γκλιγκόροφ και να εκφράζουν την ανησυχία τους για την σταθερότητα της γειτονικής Δημοκρατίας, την οποία μέχρι χτες αποκαλούσαν περιφρονητικά "μόρφωμα" (ή ακόμα και "χιμμένο γιαούρτι" και χειρότερα).

Για τον περισσότερο κόσμο είναι τόσο φανερή η ανησυχία μήπως η βόμβα κατά του Γκλιγκόροφ αποδειχτεί απαρχή της μεταφοράς του πολέμου από το Σεράγεβο στα Σκόπια, ώστε η υποκρισία των κραυγών τύπου Σαμαρά ή Παπαθεμελή προβάλλει ανάγλυφα.

Όταν πριν τέσσερα χρόνια η μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων της τότε Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας ψήφισε σε δημοψήφισμα υπέρ της ανεξαρτησίας, η κυβέρνηση Μητσοτάκη - Σαμαρά ξεκίνησε με τη συναίνεση όλων των κομμάτων της Βουλής την εκστρατεία για την επιβολή σκληρών όρων σαν προϋπόθεση για την αναγνώριση αυτής της ανεξαρτησίας.

Η εθνικιστική προπαγάνδα κραυγαζε ότι οι Σκοπιοί προσπα-

Η Βουλή της Δημοκρατίας της Μακεδονίας εγκρίνει τη συμφωνία με την Ελλάδα.

θούσαν να μας πάρουν το όνομα της Μακεδονίας, τα σύμβολα και την ιστορία μας, σαν πρώτο βήμα για να απειλήσουν την ίδια την εδαφική ακεραιότητα της Ελλάδας μέχρι τη Θεσσαλονίκη. Και έφτανε ως το σημείο να απαιτεί των εισβολή του ελληνικού στρατού στα Σκόπια.

Στις λίγες διεθνιστικές - αντιπολεμικές φωνές σαν τη δική μας, που διαμαρτύρονταν γι' αυτόν τον πολεμοκάπηλο παραλογισμό, η απάντηση ήταν βρισιές και απειλές, επιθέσεις από νεοναζιστικές ομάδες και διώξεις από εθνικόφρονες εισαγγελείς. Κι όμως λέγαμε απλές αλήθειες που σήμερα φαίνονται πολύ πιο καθαρά.

■ Πρώτο: Οτι οι στρατιωτικοί και οικονομικοί συσχετισμοί ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι τόσο συντριπτικοί υπέρ του ελληνικού καπιταλισμού, ώστε αυτό που

παιζεται σ' αυτή τη διαμάχη δεν είναι να μπει ο ανύπαρκτος στρατός των Σκοπίων στη Θεσσαλονίκη, αλλά η μετατροπή του νέου γειτονικού κράτους σε προτεκτοράτο της Ελλάδας.

■ Δεύτερο: Ότι οι ιστορικές αναφορές στον Μεγαλέξανδρο και στην αυτοκρατορία του δε νομιμοποιούν κανένα σύγχρονο κράτος να καταπατήσει τη θέληση των σημερινών πληθυσμών, όπως έκανε η ΕΟΚ και η ελληνική κυβέρνηση επιβάλλοντας όρους για να αποδεχτούν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος των κατοίκων της Δημοκρατίας της Μακεδονίας.

■ Τρίτο: Στις υστερικές κραυγές ότι η Ελλάδα είναι "έθνος ανάδελφο" και κινδυνεύει από ανθελληνικές συναμοσίες των Μεγάλων Δυνάμεων που χρησιμοποιούν τα Σκόπια σα μοχλό, απαντάγαμε ότι ο ελληνικός καπιταλισμός έχει χιλιάδες οικονομικά, στρατιωτικά και διπλωματικά νήματα που τον συνδέουν με τα κέντρα του ιμπεριαλισμού και διεκδικεί το ρόλο του Βαλκανιάρχη με τις πλάτες του ΝΑΤΟ.

Πού θρίσκονται τα πράγματα μετά την υπογραφή της συμφωνίας Αθηνών - Σκοπίων στη Νέα Υόρκη με τις ευλογίες των ΗΠΑ;

Σύμφωνα με τις εφημερίδες, ένας Βούλγαρος υπουργός αποκάλυψε ότι η απόπειρα κατά του Γκλιγκόροφ έγινε από Μακεδόνες εθνικιστές που θεωρούν ότι με αυτή τη συμφωνία η κυβέρνηση των Σκοπίων "πούλησε τη Μακεδονία στην Ελλάδα".

Το βέβαιο είναι ότι η Βουλή στα Σκόπια αποδέχτηκε την αλλαγή της σημαίας, ενώ το υπουργείο Εξωτερικών στην Αθήνα "θυμίζει επιτελείο πολυεθνικής επιχείρησης" (σύμφωνα με τα Νέα) καθώς προετοιμάζει το άνοιγμα των συνόρων που σύμφωνα με τον Σύδεσμο των Βιομηχάνων και τον Οργανισμό Προώθησης Εξαγωγών θα σημάνει μια "έκρηξη των ελληνικών εξαγωγών".

Ταυτόχρονα, οι έρευνες για την ανακάλυψη των βομβιστών στα Σκόπια ενισχύονται από τις ειδικές αντιτρομοκρατικές υπηρεσίες τριών χωρών: των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Ελλάδας!

Ουσιαστικά η Ελλάδα προβάλλει ως εγγυήτρια της σταθερότητας στα Σκόπια και σε ολόκληρο τον Βαλκανικό Νότο, την ίδια στιγμή που λίγο πιο βόρεια το σχέδιο Χόλμπρουκ εμφανίζεται σαν "η λύση που σύντομα θα τερματίσει" τον πόλεμο στη Βοσνία.

Τέλος, λοιπόν, οι εθνικιστικές εξορμήσεις; Αρχίζει τώρα μια περίοδος ειρηνικής οικονομικής διεύθυνσης και σταθερότητας;

Πρόκειται για ψεύτικες υποσχέσεις. Πρώτα απ' όλα γιατί η Συμφωνία Αθηνών-Σκοπίων είναι γραμμένη στο πίσω μέρος του ματωβαμένου χάρτη της Βοσνίας που χαράζει το σχέδιο Χόλμπρουκ. Η μοιρασιά της Βοσνίας ανάμεσα στον Μιλόσεβιτς, τον Τούτζμαν και τον Ιζετιμπέκοβιτς με τη βίαιη επέμβαση του ΝΑΤΟ, ακόμα κι αν ολοκληρωθεί, θα αφήσει μια μόνιμη πληγή, μια παγωμένη εστία φρίκης, έτοιμη να αγκαλιάσει κάθε στιγμή τα Βαλκάνια.

Δίπλα σ' αυτή την κύρια πηγή του πολέμου, κάθε νέα ελληνική διεύθυνση στα Σκόπια, θα είναι βήμα έντασης και όχι επούλωσης των πληγών. Μπορεί η άρχουσα τάξη στα Σκόπια να βλέπει τώρα το μέλλον της δεμένο με τη Δύση και τον ελληνικό καπιταλισμό, αλλά τι σημαίνει αυτό για τους απλούς εργαζόμενους της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, για την αλβανική μειονότητα και τις γειτονικές χώρες;

Μόνο η πάλη των εργατών μπορεί να βάλει οριστικό τέλος στην απειλή να κατηφορίσει ο πόλεμος στο νότο. Πρέπει πρώτα απ' όλα να μην αφήσουμε να ξαναρχίσουν τις εκστρατείες του μίσους οι κάθε λογής δεξιοί πολιτικάντηδες που επιβιώνουν παίζοντας το χαρτί του εθνικισμού. Το πρώτο μέτωπο του αντιπολεμικού κινήματος είναι ενάντια στους ανοιχτούς κήρυκες της ακόμα πιο σκληρής στάσης ενάντια στα Σκόπια. Αυτό σημαίνει ότι απαιτούμε ανοιχτά σύνορα και όχι νέες πιέσεις με αφορμή τις δια-

πραγματεύσεις για το όνομα: ας κρατήσουν όποιο όνομα θέλουν οι γείτονές μας.

Ταυτόχρονα πρέπει να αντισταθούμε στις απόπειρες των Ελλήνων καπιταλιστών να αναβαθμίσουν το ρόλο τους στο ΝΑΤΟ "σαν εγγυητές της ασφάλειας" στην περιοχή. Πολύ πιο επικινδυνόι από τους όποιους βομβιστές προσπάθησαν να ανατινάξουν τον Γκλιγκόροφ είναι οι στρατηγοί του ΝΑΤΟ και οι "δικοί μας" στρατοκράτες. Τα σχέδια του Αρσένη για να στείλει ένα τάγμα στη Βοσνία και να εγκαταστήσει το στρατηγείο της Μεραρχίας "Ταχείας Επέμβασης" του ΝΑΤΟ στη Θεσσαλονίκη είναι λάδι στις φλόγες του πολέμου και στο βορά και στο νότο της Βαλκανικής.

Σκαραμαγκάς

Το ξεπούλημα μπορεί να μείνει στα χαρτιά

Οι εργάτες του Σκαραμαγκά έχουν στριμώξει τον Λαλιώτη έξω από τη Βουλή

Μέσα στο καλοκαίρι που μας πέρασε, η κυβερνητική πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων βρέθηκε μπροστά σ' ένα τρομερό φιάσκο.

Ο ένας μετά τον άλλο, οι ιδιώτες που είχαν επωφεληθεί από το νόμο 2.000 της Νέας Δημοκρατίας πριν τρία χρόνια για να βάλουν στο χέρι μεγάλες επιχειρήσεις, τις οδήγησαν σε κλείσιμο με τον πιο σκανδαλώδη τρόπο. Ο Περατικός στα Ναυπηγεία Ελευσίνας, ο Αργυρός στα Κλωστήρια Φιλιατών, ο όμιλος Πετζετάκι στα Πλαστικά Καβάλας άφηναν πίσω τους λεηλατημένα τα εργοστάσια που είχαν πάρει με ευνοϊκούς μέχρι χαριστικούς όρους. Στον ίδιο κατάλογο ήρθε να προστεθεί πρόσφατα και ο Καλογερίδης με τη ΝΑΥΣΙ.

Και μόνο το γεγονός ότι δυο από αυτά τα προκλητικά "κανόνια", ο Περατικός και ο Καλογερίδης, είχαν εμφανιστεί σαν υποψήφιοι αγοραστής του Σκαραμαγκά θα ήταν αρκετό για να πείσει τις συνδικαλιστικές ηγεσίες της ΓΣΕΕ και του σωματίου των ναυπηγείων "Τρίαίνα" ότι η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων χρεωκόπησε. Πολύ περισσότερο όταν αυτή η απλή αλήθεια καταγράφηκε μαζί στις συνειδήσεις χιλιάδων εργατών χάρη στα ταυτόχρονα λουκέτα του Αργυρού και του Πετζετάκι.

Κι όμως σ' αυτή τη συγκυρία διάλεξαν ο Πρωτόπαπας και ο

Κοντάκης να υπογράψουν "Συμφωνία Ιδιωτικοποίησης" του Σκαρामαγκά με τη μορφή συμμετοχής των εργαζόμενων στο 49% των μετοχών.

Ο Πρωτόπαπας και ο Κοντάκης προσπάθησαν να πείσουν ότι η λύση 51% στην ΕΤΒΑ και 49% στους εργαζόμενους είναι μονόδρομος. Για να γίνει ανταγωνιστικό και βιώσιμο το ναυπηγείο θα χρειαστεί να γίνουν θυσίες. Έτσι δικαιολογούν την υπογραφή στη Συμφωνία με την οποία οι εργάτες θα πρέπει να δουν να χάνονται 1.000 θέσεις εργασίας, να κόβονται οι μισθοί τους και τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα, να περάσουν 4 χρόνια εργασιακής ειρήνης.

Η αλήθεια, που την παραδέχονται και τα διευθυντικά στελέχη του Σκαρामαγκά, είναι ότι το ναυπηγείο είναι κερδοφόρο έστω και αν το μεγαλύτερο ποσοστό της πίττας το αρπάζουν οι τραπεζίτες για να ξεχρεώσουν τα τοκογλυφικά δάνεια. Γι' αυτό άλλωστε το γυρόφερνον αρπακτικά όπως ο Περατικός και ο Καλογερίδης σε συνεργασία με μεγαθήρια από τη Γερμανία, την Ιαπωνία, το Ισραήλ και τη Σιγκαπούρη.

Αντί η συνδικαλιστική ηγεσία να στρέψει τους εργάτες σε κινητοποιήσεις για το δικαίωμα στη δουλειά όλων, προτίμησε την κινδυνολογία. Αν η ΓΣΕΕ υλοποιούσε τις πρωτομαγιάτικες διακηρύξεις για 35ωρο τα πράγματα θα ήταν πολύ διαφορετικά. Και μόνο μια ώρα μείωσης των ωρών εργασίας θα έφτανε για να έχουν δουλειά άλλοι 420 στο Σκαρामαγκά.

Αντί γι' αυτό ο Πρωτόπαπας δήλωσε ότι ο "ταξικός αγώνας είναι επικίνδυνος και ανεύθυνος".

"Ο αγώνας του '85 για κρατικοποίηση του ναυπηγείου είναι ένα παρελθόν που δεν επαναλαμβάνεται" συμπλήρωσε ο Κοντάκης.

Κι όμως, οι εργάτες του Σκαρामαγκά παρά το όργιο κινδυνολογίας και τις πρωτοφανείς μεθοδεύσεις στη γενική συνέλευση δεν σύρθηκαν σαν πρόβατα στην σφαγή. Οι 652 εργάτες (1 στους 4) είπαν ΟΧΙ στη συμφωνία - ξεπούλημα φέρνοντας στο προσκήνιο ένα μαχητικό εργατικό κομμάτι που αντιστέκεται στους εκβιασμούς των γραφειοκρατών και ψάχνει τη διέξοδο για τη νίκη των εργατικών αγώνων. Ένα χρόνο πριν, το προεδρείο της Τρίαινας κέρδιζε την εμπιστοσύνη των εργατών με ποσοστό 95% σε ψηφοφορία για "εν λευκώ" χειρισμό των κινήσεών του.

Υπάρχει η δυνατότητα για συνέχιση του αγώνα; Η απάντηση είναι ένα ξεκάθαρο ΝΑΙ. Μπροστά μας βρίσκονται εξελίξεις που θα εξαγριώσουν την πλειοψηφία των εργατών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη απαιτεί πολύ πιο σκληρές θυσίες για τους εργάτες. Η διοίκηση της εταιρίας "μετράει" τους υποψήφιους για αποχώρηση

με πρόωγη συνταξιοδότηση ώστε να συγκεκριμενοποιήσει πάσες απολύσεις θα γίνουν. Ο νέος νόμος για τη Συμφωνία που θα έρθει στη Βουλή για επικύρωση και ο διερσιμός του ιδιωτικού μόνιματζμεντ θα είναι αφορμές για αντιδράσεις των μαχητικών εργατών.

Όμως χωρίς οργάνωση των μαχητικών εργατών τίποτα δεν θα γίνει από μόνο του. Ηδη υπάρχει μια πρώτη εμπειρία για το πώς εκφράστηκε έστω και μειοψηφικά, το ΟΧΙ στη Συμφωνία.

Η Εργατική Αλληλεγγύη κυκλοφόρησε δυο δελτία που κατάγγειλαν τη Συμφωνία, ενημέρωναν για το περιεχόμενό της, πρότειναν συγκεκριμένο περιεχόμενο για τη συνέχιση του αγώνα. Σε μια σειρά από τμήματα εργαζόμενοι που ήρθαν σε επαφή μαζί μας έβαλαν ερωτήματα στις ενημερωτικές συζητήσεις με συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ. Η μαζική και τακτική παρουσία στην πύλη, των συνεργείων της εφημερίδας μαζί με εργάτες του Σκαρामαγκά έδωσε την αυτοπεποίθηση και τις πολιτικές ιδέες στο κομμάτι που ήθελε να συγκρουστεί.

Ο "ρεαλισμός" των γραφειοκρατών πατάει πάνω στο δόγμα ότι τα κέρδη των τραπεζών, των εφοπλιστών και των βιομηχάνων είναι απαραβίαστα. Γι' αυτούς, έτσι προσελκύονται πελάτες για κατασκευές και επισκευές καραβιών, ώστε να έχουν τα ναυπηγεία απασχόληση.

Οι σοσιαλιστές ξεκινούν από την αφετηρία ότι οι ανάγκες των εργατών είναι η προτεραιότητα. Για να έχουμε καλύτερες συγκοινωνίες στα νησιά χρειάζεται η ανανέωση του γερασμένου στόλου, πράγμα που αρνούνται οι εφοπλιστές βάζοντας σε κίνδυνο τη ζωή των επιβατών και των ναυτεργατών. Το ίδιο ισχύει και στον εμπορικό στόλο.

Οι εργάτες των ναυπηγείων μπορούν να καλύψουν όχι μόνο αυτές τις ανάγκες αλλά και τα έργα του ΜΕΤΡΟ, του ΟΣΕ ακόμα για τα σχολεία και τις παιδικές χαρές και γι' αυτό δεν περισσεύει κανείς, ίσα-ίσα χρειάζονται περισσότεροι.

Σ' αυτή την προοπτική χρειάζεται από τώρα να προετοιμάσουμε τις μάχες. Να βρεθούμε σ' αυτές έτοιμοι και ξεκάθαροι. Πιο πολλοί σοσιαλιστές, σ' όλα τα τμήματα του ναυπηγείου με την Εργατική Αλληλεγγύη στο χέρι είναι ο τρόπος για να συζητήσουμε τον κόσμο που θέλει να παλέψει τα ξεπούλημα της ηγεσίας του.

Αυτή η συμφωνία μπορεί να μείνει στα χαρτιά. Με τη μαζική ανάπτυξη ενός δικτύου σοσιαλιστών σε όλο το Ναυπηγείο, θα επιστρέψουμε τα διλήμματα και τα τελεσίγραφα σε αυτούς που μας τα στέλνουν σήμερα εκβιαστικά.

Η χρεωκοπία της αγοράς

Τα τελευταία χρόνια οι εργαζόμενοι ζουν κάτω από την αβεβαιότητα του αύριο. Επιχειρήσεις κερδοφόρες που κλείνουν ξαφνικά και δουλιές που χάνονται μέσα σε μια νύχτα. Η Μαρία Στύλλου εξηγεί που οφείλεται ο παραλογισμός αυτού του συστήματος και περιγράφει ποια μπορεί να είναι η σοσιαλιστική εναλλακτική λύση.

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας σε πρόσφατες δραματικές δηλώσεις διαπιστώνει ότι μεγαλύτερη μάστιγα από τον καρκίνο και τις καρδιοπάθειες σήμερα είναι η φτώχεια. Αυτή είναι η νούμερο ένα θανατηφόρα "ασθένεια" στον κόσμο. Κι αυτό δεν περιορίζεται όπως μια προηγούμενη περίοδο στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, αλλά ισχύει και στα κέντρα του αναπτυγμένου καπιταλισμού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, στις ΗΠΑ, την πλουσιότερη χώρα σήμερα, 32 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν κάτω από το όριο φτώχειας, ενώ οι άνεργοι στις αναπτυγμένες χώρες του καπιταλισμού ξεπερνάνε τα 30 εκατομμύρια.

Στην Ελλάδα το 1/10 του ενεργού πληθυσμού δεν έχει δουλειά, ενώ μόνο τα τελευταία 5 χρόνια από 285 επιχειρήσεις που έκλεισαν απολύθηκαν 35 χιλιάδες εργαζόμενοι.

Δε χρειάζονται περισσότερα στοιχεία για να δει κανείς το επίπεδο της ανεργίας. Το ζήτημα είναι να πάει στις ίδιες τις αιτίες. Η κύρια αιτία που πρόβαλαν οι κυρίαρχες τάξεις σε όλα τα κράτη είναι

Διαδήλωση εργαζόμενων στα Κλωστήρια Φιλιατών

μία και μοναδική: το ψηλό κόστος παραγωγής, που κάνει τα προϊόντα των άλλων πιο ανταγωνιστικά από τα δικά τους. Οι πελάτες προτιμάνε, λένε, τα ναυπηγεία π.χ. της Ρουμανίας γιατί εκεί τα εργατικά είναι πιο φτηνά. Αρα θα πρέπει και εδώ οι εργάτες να δεχτούν θυσίες εάν θέλουν να κρατήσουν κάποιοι τις δουλιές τους. Τα "προγράμματα εξιγίανσης" των ΔΕΚΟ, η ιδιωτικοποίηση των "προβληματικών" με το νόμο του Ανδριανόπουλου, το σχέδιο "διάσωσης" της Ολυμπιακής και η ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ που σχεδιάζει το ΠΑΣΟΚ, καθώς και το 49%-51% για το

Σκαρμαγκά επαναλαμβάνουν το ίδιο τροπάρι: "λίγο υπομονή σήμερα για να έχετε καλύτερες μέρες αύριο".

Εαν δεχτεί κανείς αυτά τα επιχειρήματα έχει δυσκολία να εξηγήσει γιατί την περίοδο που το εργατικό κόστος πέφτει, η ανεργία αντί να μειώνεται αυξάνεται.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας το κόστος κατά μονάδα εργασίας τα τελευταία 5 χρόνια γνωρίζει πτωτική τάση. Από αύξηση 1,8% που είχε το '89 μειώθηκε απότομα κατά -6,6% το '91, για να παραμείνει αρνητικό από κει και

πέρα μέχρι το '94 που η μείωση ήταν -0,6%. Μέσα στην ίδια δεκαετία η ανεργία στην Ελλάδα αυξήθηκε γύρω στο 50%, από 7% που ήταν τη δεκαετία του '80 σε 10,3% που είναι σήμερα.

Την ίδια περίοδο τα κέρδη σχεδόν τετραπλασιάζονται: Το '92 μόνο, εκτινάσσονται κατά 358%, ενώ συνεχίζουν το '93 να αυξάνονται ακόμα 10% και το '94 γύρω στο 30%.

Το ερώτημα είναι πού πάνε όλα αυτά τα κέρδη; Ποιος είναι ο ρυθμός των νέων επενδύσεων, σε μια περίοδο με χαμηλό

κόστος εργασίας. Η εικόνα είναι ότι οι επενδύσεις πέφτουν συνεχώς και από 238 δις το 1988 κατεβαίνουν στα 181 δις το 1995. Αντίθετα αυτά που ανεβαίνουν είναι το τζογάρισμα στα ρέπος και η αγορά κρατικών χρεωγράφων (έντοκα γραμμάτια και ομόλογα).

Το γιατί αυτό το σύστημα είναι τόσο παρανοϊκό και απάνθρωπο, έτσι ώστε ενώ από τη μια στους πλούσιους φέρνει όλο και περισσότερα πλούτη και χλιδή ενώ από την άλλη καταδικάζει εκατομμύρια εργάτες στη φτώχεια και τη μιζέρια μας το εξηγεί καλύτερα απ' όλους ο ίδιος ο Μαρξ με την περιγραφή του για τον καπιταλισμό πριν από 150 χρόνια.

Κυνηγώντας το κέρδος

Ο καπιταλισμός είναι ένα σύστημα που στηρίζεται στην εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας. Όπως περιγράφει ο Μαρξ το 1844:

"Όσο περισσότερα παράγει ο εργάτης, τόσο λιγότερο έχει να καταναλώσει. Όσο περισσότερη αξία δημιουργεί, τόσο περισσότερο χάνει ο ίδιος τη δική του, τόσο λιγότερο αξίζει... "Το σύστημα" αντικαθιστά τους εργάτες με μηχανήματα, αλλά καταδικάζει ένα τμήμα των εργατών σε πιο βάρβαρο τρόπο δουλειάς, ενώ μετατρέπει ένα άλλο τμήμα σε μηχανήματα..."

Κάθε καπιταλιστής επιδιώκει να μεγιστοποιήσει τα κέρδη του και ο τρόπος που μπορεί και το πετυχαίνει είναι μέσα από την εκμετάλλευση των εργατών του. Η δυνατότητα κάθε καπιταλιστή να βάλει τους εργάτες να δουλεύουν περισσότερες ώρες απ' ότι πράγματικά τους πληρώνει, είναι η πηγή του κέρδους στον καπιταλισμό.

Όμως ο κάθε καπιταλιστής δεν είναι μόνος του. Αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό από μια σειρά άλλους επιχειρηματίες που παράγουν το ίδιο προϊόν. Ο μόνος τρόπος για να επιβιώσει ο καθένας σ' αυτό τον ανταγωνισμό είναι με την εισαγωγή νέων μηχανημάτων που θα του δώσουν τη δυνατότητα να ανεβάσει την παραγωγικότητα.

Οι μεγαλύτερες επενδύσεις σε μηχανήματα περιορίζουν τους εργάτες, κι' ενώ δεν δημιουργούν προβλήματα στην κάθε επιχείρηση χωριστά, δημιουργούν προ-

Διαδήλωση φέτος τον Αύγουστο για να μείνουν ανοιχτά τα ναυπηγεία της Ελευσίνας

βλήματα σε όλη την οικονομία. Ο κάθε επιχειρηματίας ενδιαφέρεται στο να κάνει επενδύσεις που να του δώσουν την ευκαιρία να κερδίσει αγορές από τους ανταγωνιστές του. Όμως ενώ αυτό μπορεί να συμφέρει τον καθένα χωριστά γίνεται πρόβλημα για τον καπιταλισμό συνολικά επειδή μειώνει το ποσοστό κέρδους, σε όλη την οικονομία.

Επειδή το κέρδος στον καπιταλισμό είναι αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης της ζωντανής εργασίας, ο αγώνας δρόμου για περισσότερες επενδύσεις που να περιορίζουν την εργασία, μειώνει την πηγή του κέρδους. Η αύξηση του όγκου των επενδύσεων που χρειάζεται για να διατηρήσει το προηγούμενο επίπεδο εκμετάλλευσης ανεβάζει το κόστος σε σχέση με την υπεραξία. Η άμεση αντίδραση είναι να σταματήσουν οι επενδύσεις, να κλείσουν κάποια από τα εργοστάσια και να πεταχθούν στο δρόμο χιλιάδες εργάτες.

Ετσι ξεκινάει μια περίοδος βαθιάς οικονομικής κρίσης όπως αυτές που έχει επανειλημμένα γνωρίσει ο καπιταλισμός στα τελευταία 100 χρόνια.

Ιμπεριαλισμός και πόλεμος

Απέναντι σ' αυτό οι καπιταλιστές δεν κάθονται με σταυρωμένα χέρια αλλά ψάχνουν τρόπους να ξεναβάλουν μπροστά τις μηχανές. Στα τέλη του προηγούμενου αιώνα όταν για πρώτη φορά αρχίζουν να εμφανίζονται τα σημάδια μιας βαθιάς μακρόσυρτης οικονομικής κρίσης, οι επιχειρήσεις βγαίνουν έξω από τα σύνορα του δικού τους κράτους και ψάχνουν για νέες αγορές και αποικίες.

Οι ιμπεριαλιστικές επεκτάσεις προς τις αποικίες είχαν σαν στόχο να εξασφαλίσουν φτηνές πρώτες ύλες και μεγαλύτερα κέρδη. Από την στιγμή όμως που γενικεύτηκε το ιμπεριαλιστικό κινήγι των αποικιών είχε σαν αποτέλεσμα το σφαγείο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ανάμεσα σε όλες αυτές τις δυνάμεις που είχαν μπει στο παιχνίδι.

Η κρίση του '29 ήταν ακόμα χειρότερη από την προηγούμενη. Η ανεργία στις ΗΠΑ και τη Γερμανία έφτασε το 1/3 του ενεργού πληθυσμού.

Η διέξοδος απ' αυτή ήταν ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος, πολύ πιο δολοφονικός και καταστροφικός από τον προηγούμενο.

Η πολεμική προετοιμασία και οι εξοπλισμοί σε μια σειρά από χώρες πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, λειτούργησαν σαν εφελθτήριο για να βγάλουν τις ΗΠΑ, τη Γερμανία και τη Βρετανία από την κρίση. Η ίδια αυτή η εικόνα συνεχίστηκε και την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου όταν ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είχαν αρχίσει το κινήγι των εξοπλισμών για το ποια από τις δύο θα είχε τα πιο σύγχρονα και δολοφονικά όπλα. Με την τεράστια ανάπτυξη της πολεμικής βιομηχανίας οι άρχουσες τάξεις σε Ανατολή και Δύση γνωρίζουν μια μεγάλη περίοδο οικονομικής σταθερότητας.

Η εξήγηση γι' αυτή την περίοδο που κράτησε μέχρι το 1970, δεν ήταν αυτό που πολλοί τότε υποστήριζαν, ότι δηλαδή ο καπιταλισμός μπορεί να ελέγχει τις κρίσεις του και ότι η εικόνα που ο Μαρξ είχε γι' αυτόν ήταν πια ξεπερασμένη.

Ο Μαρξ περιγράφοντας το μηχανισμό της κρίσης έδειχνε και με ποιο τρόπο ο καπιταλισμός βγαίνει απ' αυτήν. Ο βασικότερος τρόπος είναι ότι μέσα στην κρίση καταστρέφονται ή χάνουν την αξία τους ολόκληρα κομμάτια του κεφαλαίου κι έτσι στο τέλος αυτής της κανιβαλικής περιόδου παραμένουν λιγότερες αλλά περισσότερες συγκεντρωποιημένες και πιο μεγάλες επιχειρήσεις απ' ό,τι προηγούμενα.

Τον ίδιο ακριβώς ρόλο έπαιξε και η πολεμική βιομηχανία με το ότι μείωσε το κομμάτι των επενδύσεων που πήγαινε στον παραγωγικό τομέα και με αυτό τον τρόπο ελαττώθηκε η τάση των επενδύσεων να μεγαλώνουν πιο γρήγορα από την απασχόληση στους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Στην πραγματικότητα όλη αυτή η σταθερότητα εξασφαλίστηκε με φοβερό κόστος και τεράστια σπατάλη για εξοπλισμούς και όχι για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών.

Αυτή η περίοδος έχει ονομαστεί "ο χρυσός αιώνας του καπιταλισμού". Στα 25 χρόνια από το 1945 ως το 1970 η παγκόσμια οικονομία μεγάλωσε περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη εποχή. Οι συνέπειες αυτής της περιόδου σταθερότητας δεν περιοριζόνταν μόνο στα κέντρα του καπιταλισμού αλλά απλώθηκαν και σε μια σειρά χώρες όπως η Ελλάδα. Στη δεκαετία του '60 ο ρυθμός αύξησης της παραγωγής στην Ελλάδα ήταν από τους πιο ψηλούς στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Είναι η περίοδος της διεθνοποίησης. Ο καπιταλισμός αγκαλιάζει κάθε γωνιά του πλανήτη. Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες προσπαθούσαν να φτάσουν τις πιο αναπτυγμένες χρησιμοποιώντας το ίδιο το κράτος σα μοχλό. Το μοντέλο του κρατικού καπιταλισμού δεν ήταν μόνο πρόνομο του Στάλιν, για να ανταγωνιστεί τη Δύση, αλλά αγκάλιαζε και μια σειρά από χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Ήταν η περίοδος που πολλοί αστοί πολιτικοί κατηγορήθηκαν για σοσιαλμανία, όχι γιατί είχαν την παραμικρή σοσιαλιστική απόκλιση, αλλά γιατί υποστήριζαν το ρόλο του κράτους σα μοχλό ανάπτυξης.

Παρόλο που πολλοί πίστευαν ότι αυτή η περίοδος θα κρατούσε για πάντα, στις αρχές του '70 αρχίζουν να φαίνονται τα πρώτα σύννεφα.

Η προσαρμογή της Σοσιαλδημοκρατίας

Μεταπολεμικά οι καπιταλιστές πίστεψαν ότι βρήκαν το φάρμακο για να μη ξαναγυρίσει ποτέ ο καπιταλισμός στην κρίση του '30. Οι πιο βερ-

μοί υποστηρικτές των κρατικοποιήσεων και του αυξανόμενου ρόλου του κράτους στο σύγχρονο καπιταλισμό, ήταν τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα

Τις δεκατίες του '50, του '60 και του '70 όλα τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της δύσης κατεβαίνουν στις εκλογές με προγράμματα που προβάλλουν τις κρατικοποιήσεις και το κράτος πρόνοιας. Πρόβλεπαν ότι μέσα από την ενεργή συμμετοχή του κράτους στην οικονομία, τα μεγάλα δημόσια έργα, τις κρατικοποιήσεις βασικών επιχειρήσεων πρώτων υλών, βαρειάς βιομηχανίας και τέλος τις δημόσιες υπηρεσίες πρόνοιας, το κράτος θα μπορούσε να λειτουργήσει σταθεροποιητικά όχι μόνο για το δημόσιο τομέα αλλά και για τον ιδιωτικό.

Αυτή η πολιτική πήρε το όνομα κείνσιανισμός, από τον ίδιο τον Κέινς που υποστηρίζει ότι αν το κράτος καταφέρει να ανεβάσει τη ζήτηση στην οικονομία, αυτό θα εξασφάλιζε και μεγαλύτερες ιδιωτικές επενδύσεις. Όμως ο κρατικός παρεμβατισμός διέψευσε τις προσδοκίες των οπαδών του Κέινς. Μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις βρέθηκαν βουτηγμένες στα χρέη μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα.

Όταν ξέσπασε η κρίση του '73, αποδείχτηκε αρκετά τρανταχτά ότι ο κρατικός τομέας όχι μόνο δε μπορεί να αποτρέψει την ύφεση αλλά τουναντίον μπήκε και ο ίδιος πολύ γρήγορα μέσα. Αιτία δεν ήταν η αποτυχία του κρατικού τομέα, όπως υποστήριξαν οι βρυκόλακες της αγοράς και των ιδιωτικοποιήσεων που ξαναβγήκαν από τις τρύπες, αλλά η συνολική κρίση του καπιταλισμού που συνέχισε να λει-

Ο Παπανδρέου στους γάμους δυο στόλων: της Λιβανού και του Βαρδινογιάννη

τουργεί όπως ο Μαρξ είχε περιγράψει.

Τα πολιτικά αποτελέσματα τα είδαμε πολύ γρήγορα στη Γαλλία, στην Ελλάδα, στην Ισπανία σε μια σειρά από χώρες που στην κυβέρνηση βρίσκονταν οι σοσιαλδημοκράτες.

Ο Μιτερράν, ο Παπανδρέου προσπάθησαν αρχικά να αναθερμάνουν την οικονομία χρησιμοποιώντας τα παραδοσιακά κέντρα εργαλεία, αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις, κρατικοποιήσεις "προβληματικών" επιχειρήσεων, αύξηση των δαπανών για την υγεία και την παιδεία.

Όμως αντί να καταφέρουν να ελέγξουν την κρίση ανακαλύπτουν ότι οι ιδιώτες αρχίζουν να φυγαδεύουν μαζικά τα κεφάλαιά τους σε χώρες και κατευθύνσεις που διευκολύνουν την κερδοσκοπία. Είναι η περίοδος που ξεσπάνε τα μεγάλα σκάνδαλα, που δεν αφήνουν άθικτες ούτε τις ηγεσίες των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων.

Αυτή η εξέλιξη δεν παρατηρήθηκε μόνο στην Ευρώπη, αλλά και σε μια σειρά χώρες του Τρίτου Κόσμου που είχαν γνωρίσει μια τεράστια ανάπτυξη την τελευταία περίοδο. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Μεξικό, που από χώρα του οικονομικού θαύματος τη δεκαετία του '70 βρέθηκε στη δεκαετία του '80 καταχρωμένη στις διεθνείς τράπεζες.

Η εμπειρία και στο ανατολικό μπλοκ δεν ήταν διαφορετική. Ακόμα και η ΕΣΣΔ, η μόνη δυνατή οικονομικά που μπορούσε να ανταγωνίζεται όλα τα προηγούμενα χρόνια τις ΗΠΑ στους εξοπλισμούς, ανακάλυψε ότι η οικονομία της παρέμενε στάσιμη.

Η πρώτη της προσπάθεια ήταν να μειώσει τα κονδύλια που έδινε στους εξοπλισμούς και η επόμενη να εγκαταλείψει το μοντέλο του κρατικού καπιταλισμού.

Σοσιαλδημοκράτες και πρώην σταλινικοί από τα μέσα της δεκαετίας του '80 πήδησαν από το μοντέλο της μικτής οικονομίας σ' αυτό της ελεύθερης αγοράς και των ιδιωτικοποιήσεων.

Αρχίζουν να υποστηρίζουν, μαζί με τα κόμματα της δεξιάς, ότι το κράτος δεν μπορεί να λειτουργήσει σε περίοδο διεθνοποιημένης οικονομίας κι ότι αν η αγορά αφεθεί να λειτουργήσει ελεύθερα μπορεί, όχι μόνο να σταθεροποιήσει την οικονομία, αλλά να δώσει μια νέα ώθηση σε καινούργιες επενδύσεις και να βγάλει τον καπιταλισμό από την κρίση.

Η πρακτική εφαρμογή αυτής της στροφής ήταν μια χωρίς όρια επίθεση στο βιοτικό επίπεδο της εργατικής τάξης. Κρατικοποιημένες επιχειρήσεις έκλεισαν ή πουλήθηκαν στους ιδιώτες, η ΑΤΑ ατόνι-

σε ή καταργήθηκε και το κράτος πρόνοιας άρχισε να συρρικνώνεται, όταν οι κερδοφόροι κλάδοι άρχισαν να περνούν στους ιδιώτες.

Παρόλο που όλα αυτά έγιναν για να ενισχύσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις, το αποτέλεσμα ήταν το ανάποδο. Η μείωση του εργατικού κόστους δεν είχε σαν αποτέλεσμα τις επενδύσεις, αλλά την κερδοσκοπία.

Η αγορά σε αντίθεση με όσα υποστηρίζουν, λειτουργεί τυφλά και γι' αυτό ποτέ δεν καταφέρνει να εξασφαλίσει την ισορροπία στην οικονομία.

Οι καπιταλιστές ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλο για να πουλάνε τα προϊόντα τους στη αγορά, ξεοδεύοντας ο καθένας τεράστια ποσά σε διαφήμιση και μάρκετινγκ.

Επειδή, όμως, κανείς δεν προγραμματίζει ποιά και πόσα προϊόντα θα παραχθούν σε μια συγκεκριμένη περίοδο, όταν αυτά φτάσουν στην αγορά αντιμετωπίζουν συνθήκες που δεν τις ξέρουν ή δεν τις έχουν προβλέψει. Και επειδή δεν υπάρχουν πια στεγανά σε μια περίοδο διεθνοποιημένης οικονομίας, το τί συμβαίνει σε μια μεριά του κόσμου επηρεάζει και τις υπόλοιπες.

Εαν πριν 20 χρόνια οι προβλέψεις για την αγορά των κομπιούτερ ώθησε καινούργιες μαζί με παλιές επιχειρήσεις να προχωρήσουν σε τεράστιες επενδύσεις, έτσι ώστε μέσα σε λίγα χρόνια να καλύψουν την ζήτηση, σήμερα οι περισσότερες απ' αυτές έχουν μεγάλα οικονομικά προβλήματα. Και ο λόγος είναι ότι αυτή την περίοδο μεγάλο κομμάτι από την πελατεία έχει χαθεί.

Γενικεύοντας, αυτή η εικόνα δεν ισχύει για ένα αλλά για όλα τα προϊόντα που φθάνουν στην αγορά. Από την μια "υπερπαραγωγή" γιατί όλοι τρέχουν για την μεγάλη ευκαιρία και από την άλλη "περιορισμένη" ζήτηση λόγω της κρίσης.

Οι αντιδράσεις των καπιταλιστών είναι να σταματούν την παραγωγή, να κλείνουν τμήματα, να απολύουν εργάτες, να απέχουν από καινούργιες επενδύσεις. Φαύλος κύκλος που χειροτερεύει την ύφεση και μεγαλώνει την ανεργία.

Υπάρχει εναλλακτική λύση

Απέναντι στην ανεξέλεγκτη και τυφλή λειτουργία του καπιταλισμού υπάρχει η συνειδητή παρέμβαση των ανθρώπων. Αυτοί που παράγουν τον πλούτο στη γη, αυτοί που στην πορεία τους μέσα στην ιστορία άλλαξαν τον κόσμο, δεν μπορούν πια να μείνουν στο περιθώριο.

Μπορούν να πάρουν την κοινωνία στα χέρια τους, μπορούν συνειδητά, συλλογικά και οργανωμένα να προγραμματίσουν την παραγωγή με βάση τις ανάγκες και όχι το τυφλό κυνήγι του κέρδους.

Το ότι μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει κάτι τέτοιο, δεν οφείλεται στην ανταγωνιστική φύση των ανθρώπων, αλλά στον καπιταλισμό σαν σύστημα. Όταν η επιβίωση του κάθε καπιταλιστή χωριστά εξαρτάται από το εάν θα μπορέσει να αποκλείσει τους αντιπάλους του, τότε αυτό εξηγεί γιατί αυτό που κυριαρχεί σαν ιδεολογία είναι το "ο θάνατός σου, η ζωή μου".

Γι' αυτό κάθε συνειδητή παρέμβαση αρχίζει από την πάλη για την ανατροπή αυτού του συστήματος και όχι για την μεταρρύθμισή του.

Εδώ και 100 χρόνια τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα υποστηρίζουν ότι μπορούσαν να φτιάξουν ένα καπιταλισμό με "ανθρώπινο πρόσωπο". Και όταν μετά από έναν αιώνα αυτό αποδείχθηκε ουτοπία, έκαναν στροφή 180 μοιρών και το μόνο που μπορούν πια να μας προσφέρουν είναι το απάνθρωπο πρόσωπο των ιδιωτικοποιήσεων και της ανεργίας.

Η κοινωνία των εργατών έχει τη δυνατότητα να προγραμματίσει κεντρικά την παραγωγή και γιατί ξέρει και γιατί μπορεί.

Οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των εργαζομένων από όλες τις επιχειρήσεις -από εργοστάσια, τράπεζες, υπηρεσίες- μπορούν να πάρουν λογικές αποφάσεις για τις προτεραιότητες των επενδύσεων και της παραγωγής στηριγμένοι σε πραγματικά δεδομένα: τις ανάγκες της συντριπτικής πλειοψηφίας που αντιπροσωπεύουν.

Ενώ το σημερινό σύστημα αφήνει αυτές τις αποφάσεις στα χέρια μιας άπληστης μειοψηφίας που δεν εκλέχτηκε από κανένα, και δεν έχει ούτε γνώση ούτε κριτήριο εκτός από την προστασία του πλούτου που κατέχει.

Οι νέες τεχνολογίες σήμερα μπορούν να εξασφαλίσουν τον έλεγχο της παραγωγής με πιο εύκολο τρόπο από παλιότερα και η αυτοματοποίηση δίνει την δυνατότητα για περισσότερο ελεύθερο χρόνο σε όλους τους εργάτες να ασχολούνται με τα κοινά.

Μια τέτοια οργάνωση της κοινωνίας μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα. Αρκεί κανείς να σκεφθεί πόσο ΑΜΕΣΑ μπορούν να μειωθούν οι σπατάλες αυτού του συστήματος.

Στον καπιταλισμό οι επιχειρήσεις πρέπει να φθάσουν στην αγορά για να ανακαλύψουν ότι τα προϊόντα τους δεν μπορούν να πουληθούν.

Και τότε γυρνάνε πίσω στους εργάτες

και τους ζητάνε να πληρώσουν αυτοί γι' αυτόν τον παραλογισμό. Στην Ελλάδα ο κάθε εφοπλιστής ήθελε να φτιάξει το δικό του ναυπηγείο, και όταν αργότερα βρέθηκαν μπροστά στα προβλήματα, άρχισαν σιγά-σιγά να τα εγκαταλείπουν ή να ζητάνε επιδότηση από το κράτος.

Ο κάθε καπιταλιστής για να τραβήξει τους αγοραστές προς τα "δικά του" προϊόντα, σπαταλά τεράστια ποσά στη διαφήμιση, στο μάρκετινγκ, στο διαφορετικό πακετάρισμα, στη διανομή "δώρων". Συνολικά τα ποσά που ξεοδεύονται για μη παραγωγικούς σκοπούς κοντεύουν σήμερα να είναι στο ίδιο επίπεδο με αυτά που πηγαίνουν για παραγωγικές επενδύσεις. Το κόσμιο αυτής της σπατάλης θα εξασφάλιζε ΑΜΕΣΑ τους πόρους για καινούργια νοσοκομεία, σχολεία και σπίτια για τους αστέγους.

Τα ρεφορμιστικά κόμματα και στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς υποστηρίζουν ότι σε μια περίοδο σαν την σημερινή που οι πολυεθνικές είναι παντοδύναμες, τέτοιες επαναστάσεις είναι χαμένες από χέρι.

Κι όμως το να βλέπει κανείς το μισό αυτού του κόσμου, χωρίς να βλέπει το άλλο μισό που είναι η αντίσταση των εργατών σε όλα τα μήκη και τα πλάτη είναι σαν να εθελοτυφλεί. Μόλις πριν ένα χρόνο οι αγώνες των εργατών της Αιρ Φρανς απλώθηκαν σαν σπινθήρας στους εργάτες όλων των αεροπορικών εταιρειών από την Ιρλανδία μέχρι την Ελλάδα. Πριν ένα μήνα οι εργάτες της Φολκς Βάγκεν στην Γερμανία κατέβηκαν σε απεργία για να μην δουλεύουν τα Σάββατα, ενώ ταυτόχρονα οι εργάτες της ΣΕΑΤ στην Ισπανία (που έχει αγοραστεί από τη Φόλκς Βάγκεν) βρίσκονταν σε κινητοποίηση για να μην κλείσει το 30% της επιχείρησής. Παντού οι αγώνες των εργατών που ξεσπάνε σε μια γωνιά του κόσμου γίνονται πηγή έμπνευσης για τους υπόλοιπους. Μπροστά μας βρίσκεται και ο συντονισμός τους.

Εάν ξεσπάσει η επανάσταση σήμερα σε οποιαδήποτε χώρα, θα έχει στο πλευρό της τους εργάτες απ' όλο τον κόσμο. Αυτό έχει ξαναγίνει: στην επανάσταση του '17 στην Ρωσία, στον Ισπανικό Εμφύλιο όπου Διεθνείς Ταξιαρχίες εργατών κατέβηκαν να πολεμήσουν στο πλευρό των αδελφών τους, στο Μάη του '68 στην Γαλλία, στην επανάσταση του '74 στην Πορτογαλία. Δεν υπάρχει κανένας λόγος που να μην επαναληφθεί το ίδιο και σήμερα. Ένας μικρός σπινθήρας λείπει.

Ανθρωποσφαγή χωρίς τέλος

Ο δρόμος της επανάστασης, της συνένωσης και κοινής δράσης όλων όσων υποφέρουν απ' αυτή τη σφαγή είναι η μόνη διέξοδος, όπως υποστηρίζει στο άρθρο του ο Γιώργος Ράγκος.

Ενώ από τις 30 Αυγούστου το ΝΑΤΟ προχώρησε στον πιο μεγάλο γύρο αεροπορικών βομβαρδισμών στη Βοσνία, αυτό το φθινόπωρο -το πέμπτο του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία- ακούμε διάφορες υποσχέσεις ότι ο πόλεμος πλησιάζει στο τέλος του.

Τις ακούσαμε από το στόμα των στρατηγών του ΝΑΤΟ, την ώρα που οι βόμβες τους δολοφονούσαν άμαχους, όπως έγινε στο νοσοκομείο της Ιλιτζα στις 8 Σεπτέμβρη.

Τις ακούμε επίσης από το στόμα του Μιλόσεβιτς, ο οποίος χαρακτηρίστηκε από όλες τις κυβερνήσεις των Μεγάλων Δυνάμεων σαν "αξιόπιστος παράγοντας προώθησης των ειρηνευτικών συνομιλιών", όταν πήρε την εξουσιοδότηση του Κάρατζιτς και του Μλάντιτς να κινείται σαν εκπρόσωπος και των Σέρβων της Βοσνίας στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Αισιόδοξες προβλέψεις ότι πλησιάζει η ειρήνη, ακούμε τέλος από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, που συμεριζείται με τη Νέα Δημοκρατία την εκτίμηση ότι η επαναδιαπραγμάτευση του Μιλόσεβιτς με τη Δύση δημιουργεί τη βάση για ένα σταθερό ειρηνευτικό σχέδιο.

Ποιο είναι, όμως, το πραγματικό πρόσωπο αυτής της αισιοδοξίας όταν το βλέπουμε συγκεκριμένα στα εδάφη της Βοσνίας; Είναι η κλιμάκωση της στρατιωτικής βίας του ΝΑΤΟ που έφτασε να χρησιμο-

ποιεί υπερσύγχρονα όπλα, όπως οι πύραυλοι Τόμαχοκ και ετοιμάζεται να στείλει 50.000 στρατιώτες για να επιβάλουν τις ρυθμίσεις του "ειρηνευτικού" σχεδίου Χόλμπρουκ. Είναι η απογείωση του αριθμού των προσφύγων καθώς "ρυθμίζονται οι θύλακες" από όλες τις πλευρές: Ζέπα, Σρεμπρένιτσα, Κράινα. Είναι η πολιορκία της Μπάνια Λούκα που ήρθε να προστεθεί στη φρίκη της πολιορκίας του Σεράγεβο και της Τούζλα.

Σε καμιά από τις επεμβάσεις τους, το ΝΑΤΟ και ο ΟΗΕ δε έφεραν την ειρήνη. Αντίθετα κάθε ανάμειξη τους κλιμάκωνε τους πολέμους. Τα παραδείγματα είναι πολλά, από τον πόλεμο στον Κόλπο μέχρι τη Σομαλία και τη Ρουάντα οι επεμβάσεις των ιμπεριαλιστών αυτό που άφησαν πίσω τους ήταν οι χιλιάδες νεκροί και όχι η ειρήνη. Το ίδιο έχει συμβεί και στις μέχρι τώρα επεμβάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Κάθε φορά που στο όνομα της

"ειρηνευτικής πρωτοβουλίας" και ενός "νέου σχεδίου ειρήνης" είχαμε εμπλοκή των ιμπεριαλιστών στην πρώην Γιουγκοσλαβία ο πόλεμος φούντωνε.

Η αστόθεια του αμερικάνικου ειρηνευτικού σχεδίου

Το νέο "ειρηνευτικό σχέδιο" που πλασάρουν οι ΗΠΑ και οι συνομιλίες της Γενεύης που ξεκίνησαν, παρά τις θριαμβολογίες, δεν πρόκειται να σταματήσουν τον πόλεμο, αντίθετα όλα δείχνουν ότι και αυτές οι πρωτοβουλίες θα έχουν την τύχη των προηγούμενων. Σύμφωνα με το νέο σχέδιο το 49% του βοσνιακού εδάφους θα το πάρουν οι Σερβοβόσνιοι και το υπόλοιπο 51% η Κροατομουσουλμανική Ομοσπονδία. Ετσι επιβραβεύονται τα σχέδια του Μιλόσεβιτς για τη "Μεγάλη Σερβία" και του Τούτζμαν για "Μεγάλη Κροατία" που στοίχισαν τη ζωή σε 200.000 άτομα και δημιούργησαν 2.500.000 πρόσφυγες στην πρώην Γιουγκοσλαβία από τότε που ξεκίνησε ο πόλεμος.

Η βάση του σχεδίου έγινε δεκτή και από τις τρεις πλευρές πριν ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις στη Γενεύη, όμως υπάρχουν ανοιχτά πάρα πολλά ζητήματα που θα τροφοδοτήσουν τη συνέχεια του πολέμου παρά θα τον σταματήσουν.

Κατ' αρχάς το ίδιο το εδαφικό. Πριν από τους ΝΑΤΟικούς βομβαρδισμούς ο στρατός του Κάρατζιτς είχε στην κατοχή του το 70% του βοσνιακού εδάφους. Το

**Φωτογραφία από την αγορά στο Σεράγιεβο.
Ανθρώπινα κορμιά διαμελισμένα από τη θόμβα "αγνώστων"**

ποιες περιοχές θα κρατήσουν οι Σέρβοι για να δημιουργήσουν τη δική τους Σερβική Δημοκρατία θα είναι προϊόν άγριων ποζαριών αλλά και πολεμικών συγκρούσεων με τους Κροάτες και του Μουσουλμάνους που βγαίνουν πολεμικά ενισχυμένοι έναντι των Σέρβων ύστερα από την έναρξη των ΝΑΤΟικών βομβαρδισμών. Ηδη οι στρατοί του Τούτζμαν και του Ιζετιμπέκοβιτς ετοιμάζονται για ρεβάνς απέναντι στους Σέρβους και ανακατάληψη εδαφών -Ανατολική Σλαβονία, Δυτική και Κεντρική Βοσνία- που είχανε οι Σέρβοι από προηγούμενους γύρους του πολέμου. Ετσι εξαιτίας του νέου σχεδίου, ένας νέος γύρος πολεμικών συγκρούσεων έρχεται για την ανακατάληψη εδαφών που θα χρησιμοποιηθούν σαν "διαπραγματευτικά χαρτιά" στο νέο γύρο συνομιλιών. Ο,τι, δηλαδή, συνέβη και με τα προηγούμενα παρόμοια σχέδια όπου κάθε πλευρά, όταν οι ιμπεριαλιστές χάραζαν τα σύνορα του διαμελισμού της Βοσνίας, προσπαθούσε να πάρει για τον εαυτό της μεγαλύτερα εδάφη προχωρώντας σε εθνικές εκκαθαρίσεις ολόκληρων περιοχών.

Ανοικτό παραμένει το τι θα γίνει με τους πρόσφυγες του πολέμου και το πού θα κατοικήσουν. Ο Μιλόσεβιτς ήδη έχει ετοιμάσει σχέδια μεταφοράς των προσφύγων Σέρβων της Κράινας στο Κόσσοβο και στη Βοϊβοδτίνα, προσπαθώντας να "διορθώσει" την πληθυσμιακή σύνθεση των περιοχών αυτών υπέρ των Σέρβων. Ετσι πυροδοτείται ένταση των σχέσεων της Σερβίας με την Αλβανία και την Ουγγαρία βγάζοντας πάλι στην επιφάνεια τα σενάρια για επέκταση του πολέμου προς το Νότο και προς την Ανατολή.

Ο Κάρατζιτς ετοιμάζεται να χρησιμοποιήσει τους Σέρβους πρόσφυγες στην Κράινα που έχουν βρει καταφύγιο στη Βοσνία για να επανδρώσει τον στρατό

του και να περάσει στην αντεπίθεση.

Η "εθνική ομογενοποίηση", επίσης, των περιοχών από άποψη πληθυσμών που θα κατέχει κάθε πλευρά, δείχνει με τον πιο ωμό τρόπο το πόσο λογαριάζουν οι ιμπεριαλιστές και οι τοπικοί εθνικιστές ηγέτες τον κόσμο που κατοικεί στη Βοσνία. Τα σχέδια διαμελισμού της Βοσνίας σε εθνικά καντόνια επιβραβεύουν τις τοπικές εκκαθαρίσεις των αντιμαχόμενων πλευρών. Οι σφαγές και το κύμα προσφύγων των Μουσουλμάνων στους περίφημους "ασφαλείς θύλακες" της Ζέπα και της Σρεμπρένιτσα από τους Σέρβους, των Σέρβων της Κράινας και της Δυτικής Σλαβονίας από τους Κροάτες έγιναν με την ανοχή της πολιτισμένης Δύσης γιατί αυτές θα εξασφάλιζαν "σταθερότητα" στις περιοχές που θα άνηκαν σύμφωνα με το σχέδιο στους Σέρβους και στους Κροάτες αντίστοιχα.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες ακόμα και αν υπογραφεί μια συμφωνία ειρήνης μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών αυτή θα είναι προσωρινή μέχρι η πλευρά που θα νοιώθει αδικημένη από αυτή τη συμφωνία να προχωρήσει σε ρεβάνς.

Γιατί δεν υποστηρίζουμε κανέναν

Όσο λάθος είναι να πιστεύει κανείς ότι οι ΝΑΤΟικές επεμβάσεις μπορούν να φέρουν την ειρήνη άλλο τόσο λάθος είναι να πιστεύουμε ότι σ' αυτό τον πόλεμο, υπάρχει πλευρά που έχει το δίκιο με το μέρος της και θα πρέπει να την υποστηρίξουμε. Ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία είναι ένας άδικος πόλεμος όπου κάθε πλευρά συναγωνίζεται την άλλη σε βαρβαρότητα και εγκλήματα απέναντι και στις υπόλοιπες εθνότητες και στη δικιά της εργατική τάξη.

Στην Ελλάδα, η Σερβία των Μιλόσεβιτς - Κάρατζιτς παρουσιάζεται σαν αυτή η πλευρά που αγωνίζεται για την ειρήνη, εί-

ναι αδικημένη και πολεμάει τους ιμπεριαλιστές που επεμβαίνουν στη πρώην Γιουγκοσλαβία. Πρόκειται όμως για χοντροειδή αντιστροφή της πραγματικότητας. Πόσο αντιιμπεριαλιστής μπορεί να είναι ο Μιλόσεβιτς που έτρεξε να συμφωνήσει με το αμερικάνικο "ειρηνευτικό σχέδιο" του Κλίντον και την ίδια στιγμή που οι Σερβοβόσνιοι βομβαρδίζονται από τους Αμερικάνους αυτός υποδεχόταν τον αμερικάνο υφυπουργό Εξωτερικών Χόλμπρουκ τονίζοντας ότι "το αμερικάνικο σχέδιο είναι εγγύηση για την ειρήνη" επειδή του εξασφάλιζε με την υπογραφή των ιμπεριαλιστών τη μισή Βοσνία; Πόσο συγκρούεται με τους ιμπεριαλιστές ο Μιλόσεβιτς όταν τον Αύγουστο στο Λονδίνο έκανε σχέδια μοιράσματος της Βοσνίας στα δυο με τον Τούτζμαν της Κροατίας -ανάλογο σχέδιο είχαν συμφωνήσει και το 1991.

Ούτως ή άλλως ο Μιλόσεβιτς ποτέ δεν ήταν αυτός που κόντραρε τον ιμπεριαλισμό στα Βαλκάνια. Μέχρι το 1991 η Γιουγκοσλαβία του Μιλόσεβιτς ήταν το αγαπημένο παιδί των Δυτικών στην Ανατολική Ευρώπη και πάντα τον στηρίζαν οικονομικά και στρατιωτικά. Ο ίδιος ο Μιλόσεβιτς στα τέλη της δεκαετίας του '80 εφάρμοσε σκληρό πρόγραμμα λιτότητας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στη τότε Γιουγκοσλαβία, προκαλώντας μεγάλες εργατικές κινητοποιήσεις και απεργίες με αποκορύφωμα τη μεγάλη διαδήλωση 700.000 εργατών όλων των εθνότητων το 1991 έξω από το κοινοβούλιο στο Βελιγράδι.

Ο Μιλόσεβιτς χρησιμοποίησε το χαρτί του εθνικισμού για να αποπροσανατολίσει αυτή την αγανάκτηση και να τη στρέψει ενάντια στους Αλβανούς στο Κόσσοβο και ύστερα ενάντια στους Σλοβένους και τους Κροάτες. Μέχρι το 1992, ένα χρόνο μετά την έναρξη του πολέμου, ο στρατός του είχε αμερικάνους στρατιωτικούς συμβούλους και την υποστήριξη της "Διεθνούς Κοινότητας" όταν πολεμούσε ενάντια στην ανεξαρτητοποίηση των Δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ετσι για παράδειγμα όταν ο "αντιιμπεριαλιστής" Μιλόσεβιτς είχε αρχίσει την εισβολή στη Σλοβενία τον Ιούλη του '91, η ΔΑΣΕ έλεγε ότι "για την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Σλοβενίας και της Κροατίας δεν τηρήθηκαν οι συνταγματικές διατάξεις". Και μόνο όταν φάνηκε ότι ο Μιλόσεβιτς έχανε τον πόλεμο, οι Μεγάλες Δυνάμεις με κυνικό τρόπο άλλαξαν αυτή τους την στάση υποστηρίζοντας η κάθε μια κάποια πλευρά με μοναδικό κριτήριο την εξασφάλιση ζωνών επιρροής. Γι' αυτό είναι και υπεκρισία ο ισχυρισμός της Δύσης ότι ο

Μιλόσεβιτς είναι "ο Χουσεϊν των Βαλκανίων" αφού οι ίδιοι τον είχαν στηρίξει όταν ξεκίνησε τον πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Το ίδιο υποκριτικός είναι και ο ισχυρισμός ότι ο Μιλόσεβιτς αγωνίζεται για την ειρήνη και συγκρούεται με τον "αδιάλακτο" Κάρατζιτς. Η αστυνομία του Μιλόσεβιτς συλλαμβάνει όσους Σερβοβόσνιους βρίσκουν καταφύγιο στη Σερβία, επειδή δεν θέλουν να πολεμήσουν στον στρατό του Κάρατζιτς και τους στέλνει πάλι πίσω. Το ότι τώρα ο Μιλόσεβιτς εμφανίζεται πρόθυμος να κάτσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων οφείλεται στο ότι από τη μια το αμερικάνικο σχέδιο κατοχυρώνει περιοχές που κέρδισε με τον πόλεμο, υλοποιώντας το σχέδιό του για τη "Μεγάλη Σερβία" και από την άλλη το εμπάργκο των Δυτικών έχει δημιουργήσει μέσα στη σερβική οικονομία κρίση που οδηγεί σε διασπάσεις την άρχουσα τάξη και σε απεργίες την εργατική τάξη.

Αλλά ούτε ο Τούτζμαν ή ο Ιζετμπέκοβιτς είναι κάτι καλύτερο από τον Μιλόσεβιτς. Αντίθετα τον συναγωνίζονται σε εθνικισμό και σε σφαγές αμάχων. Η κατάληψη των Σερβικών περιοχών στη Δυτική Σλαβονία τον Μάιο και της Κράινας τον Αύγουστο από τους Κροάτες επεφύλαξε την ίδια αντιμετώπιση για τους Σέρβους αμάχους αλλά και για τους ντόπιους Κροάτες που είχαν παντρευτεί με Σέρβους. Στην Κράινα δεκάδες από αυτούς βρήκαν τραγικό θάνατο και τα πτώματά τους θάφτηκαν σε μαζικούς τάφους. Περισσότερα από 2.000 σπίτια κήκαν στο Κνιν, την πρωτεύουσα της Κράινα, και 1.500.000 ντόπιοι εγκατέλειψαν την περιοχή σαν πρόσφυγες. Αυτή η επιχείρηση σχεδιάστηκε από Αμερικάνους στρατιωτικούς συμβούλους και το πρόσταγμα δόθηκε από τον Αμερικάνο πρεσβευτή στην Κροατία Πήτερ Γκάλμπρει.

Υπάρχει ένα ρεύμα διανοούμενων που υποστηρίζει ότι ο Ιζετμπέκοβιτς εκφράζει την προοπτική μιας "πολυεθνικής Βοσνίας" και άρα θα πρέπει να υποστηριχθεί σ' αυτόν τον πόλεμο. Πρόκειται για επικίνδυνη αυταπάτη. Ο Ιζετμπέκοβιτς υποστηρίζει τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ και όλες τις επεμβάσεις της Δύσης. Δεν είναι τυχαίο ότι η αμερικάνικη ακροδεξιά, γύρω από το Ρεπουμπλικάνο πρόεδρο της Γερουσίας Μπομπ Ντόουλ, πιέζει για σταμάτημα του εμπάργκο όπλων προς τους Μουσουλμάνους, καλώντας τον Κλίντον να συμπεριφερθεί απέναντι στους Μουσουλμάνους της Βοσνίας όπως ο Ρήγκαν στους Κόντρας της Νικαράγουας. Το κόμμα του Ιζετμπέκοβιτς -Κόμμα Δη-

Το Αντιπολεμικό Κίνημα

Από την αρχή του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία το 1991 έκανε την εμφάνιση του το αντιπολεμικό κίνημα. Μόλις τον Μάρτη του '91 στο Βελιγράδι δεκάδες χιλιάδες εργάτες και φοιτητές διαδήλωναν ενάντια στην καταπίεση ζητώντας δημοκρατία. Τον Ιούλη του ίδιου χρόνου ιδρύεται το Κέντρο Αντιπολεμικής Δράσης οργανώνοντας διαδηλώσεις διαμαρτυρίας και συναυλίες ροκ ενάντια στον πόλεμο. Τον Απρίλη του 1992, όταν ο πόλεμος είχε ήδη εξαπλωθεί στη Βοσνία οργάνωσε μια διαδήλωση ενάντια στον πόλεμο στη Βοσνία και 100.000 άτομα την ίδια περίοδο σε μια συναυλία του κέντρου Αντιπολεμικής Δράσης διαδηλώνουν: "Μην υπολογίζετεσε μας".

Το 1993, 1.500 άτομα στο Βελιγράδι, πήραν μέρος σε διαδήλωση, εκφράζοντας την αντίθεσή τους για τον πρώτο χρόνο πολιορκίας του Σερράγεβο. Για τη Σερβική τηλεόραση αυτός ο κόσμος ήταν προδότες. Ενα δίκτυο περιοδικό, το "Republika" εκδόθηκε με κυκλοφορία 5.000 τεύχη, καθώς και μπροσούρα και πόστερς που είχαν σκοπό να κινητοποιήσουν τον κόσμο ενάντια στον πόλεμο και να στείλουν μηνύματα αλληλεγγύης σ' όσους αντιστέκονται.

Αλλά και στην Κροατία το 1991 ιδρύθηκε η "Αντιπολεμική Εκστρατεία της Κροατίας", όταν ήταν σε πλήρη εξέλιξη οι εχθροπραξίες στη Σλαβονία και στην Κράινα. Και εδώ έχουμε την έκδοση ενός δίκτυου αντιπολεμικού περιοδικού το "Atrkvin" που συνεχίζει να καλύπτει τις αντιπολεμικές δραστηριότητες. Κάνει εκστρατείες υπέρ των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης και υπερασπίζει τους Σερβοβόσνιους που διώχονται από τα σπίτια τους από ακροδεξιές κροατικές στρατιωτικές ομάδες.

Πολύ σημαντικές ήταν οι κινητοποιήσεις των εργατών ενάντια στις συνέπειες του πολέμου. Στη Σερβία τον Ιούλιο του 1993 18.000 ανθρακωρύχοι, 10.000 εργαζόμενοι στη χημική βιομηχανία και μηχανικοί κατέβηκαν σε απεργία απαιτώντας να πληρωθούν τους μισθούς που τους χρωστούσε το κράτος. Τον Αύγουστο του 1993 υπολογίζεται ότι το 10% της σερβικής βιομηχανίας ήταν σε απεργία κάθε μια ώρα.

Στην Κροατία τον Μάρτη του '93 έγινε Γενική Απεργία μισής ώρας που καλέστηκε από τα Ανεξάρτητα Εργατικά Σωματεία, σαν προειδοποίηση στην κυβέρνηση εξαπίας της πτώσης του διοικητικού επιπέδου. Δημοσιογράφοι και τυπογράφοι της εφημερίδας "Slobodna Dalmacija" απέρρησαν ενάντια στον έλεγχο των εφημερίδων από το κράτος.

Εν τω μεταξύ η ανεργία συνεχίζει να αυξάνει φτάνοντας το 18% και το 1995 ο προϋπολογισμός των δαπανών για τον στρατό θα φτάσει το 40% των δαπανών. Πρόσφατα ξέσπασαν μια σειρά από μικρές απεργίες εξαιτίας της μη πληρωμής των μισθών στην κλωστοϋφαντουργία και τα ναυπηγεία.

Ενα επιπλέον δείγμα της αυξανόμενης δυσανεμίας ενάντια στον πόλεμο είναι η αύξηση των λιποτακτών στον στρατό των Σερβοβόσνιων.

Μια πρόσφατη αναφορά από το "Ινστιτούτο Σπουδών Ευρωπαϊκής Στρατηγικής και Αμυνας" αναφέρει ότι σύμφωνα με τον γιουγκοσλαβικό στρατό υπάρχει φυγή των Σέρβων που είναι σε μάχιμη ηλικία από τη Βοσνία. Στις αρχές του '93 υπήρχαν 53.000 τουλάχιστον καταγραμμένοι Σέρβοι σε μάχιμη ηλικία από τη Βοσνία και την Κροατία που μετακινήθηκαν στη Σερβία, παρά τις συνεχείς πιέσεις να πάρουν όπλα. Από το φθινόπωρο του 1993 τα στρατοδικεία των Σερβοβόσνιων έχουν εκδώσει περίπου 2.500 εντάλματα για λιποταξίες.

Πρόσφατα αναφέρθηκε ότι περίπου 60.000 Σέρβοι σε μάχιμη ηλικία έχουν καταφύγει στο Μαυροβούνιο. Στη Μπάνια Λούκα τον Σεπτέμβριο του 1993 έγινε μια εξέγερση 1.000 οπλισμένων στρατιωτών που πήραν τον έλεγχο της πόλης και συνέλαβαν την τοπική ηγεσία. Απαιτούσαν να σταματήσει η κερδοσκοπία από τον πόλεμο, θελίωση της πρόνοιας για στρατιώτες και των οικογενειών τους και διενέργεια εκλογών.

Η εξέγερση είχε την συμπαράσταση του κόσμου και των τοπικών εργατικών σωματείων. Οι εξεγερμένοι πήραν όλα τα μηνύματα συμπαράστασης από πολλές περιοχές των Σέρβων στη Βοσνία.

Στο αντιπολεμικό κίνημα και στους εργατικούς αγώνες στην ηρωική

μοκρατικής Δράσης- είναι ένα εθνικιστικό κόμμα χτισμένο στη βάση ότι η Βοσνία πρέπει να κυβερνιέται από Μουσουλμάνους. Ο στρατός του Ιζετιμπέκοβιτς εξοπλίζεται, μέσω της Κροατίας, από τα πιο αντιδραστικά καθεστώτα της Μέσης Ανατολής και χρησιμοποιεί τις ίδιες μεθόδους με τους στρατούς των Κροατών και των Σέρβων. Για παράδειγμα προχώρησε σε εθνική εκκαθάριση στη Ζένιτσα με σφαγές αμάχων Κροατών.

Ο ρόλος της Ελλάδας

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ υποστηρίζει σ' όλους τους τόνους ότι ακολουθεί μια πολιτική ειρήνης στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Όλες οι πρωτοβουλίες των Παπούλια - Αρσένη βαπτίζονται σαν "ειρηνευτικές πρωτοβουλίες" που στόχο έχουν να οδηγήσουν σε συμφωνία τις αντιμαχόμενες πλευρές. Σαν "ατού" αυτών των πρωτοβουλιών προβάλλονται οι συνεχώς καλές σχέσεις, από την έναρξη του πολέμου, της Ελλάδας με τη Σερβία.

Η παρομοίωση όμως της ελληνικής διπλωματίας με το περιστέρι της ειρήνης είναι τόσο ψεύτικη όσο και το να πιστεύει κανείς ότι οι βομβαρδισμοί του NATO θα φέρουν την ειρήνη στην περιοχή. Από την αρχή του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία η Ελλάδα ακολουθεί μια διπλή στρατηγική. Από τη μια ως χώρα μέλος του NATO και της Ε.Ε συμμετείχε και συμμετέχει σε όλες τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Από την άλλη διατηρεί προνομιακές φιλικές σχέσεις με τους Σέρβους, προσπαθώντας να παίξει το ρόλο του γεφυροποιού μεταξύ του Μιλόσεβιτς και του NATO. Στόχος αυτής της πολιτικής είναι τα παζαρέψιι ανταλλάγματα με το τέλος του πολέμου στα Βαλκάνια αναβαθμίζοντας τη θέση της στην περιοχή, σε ανταγωνισμό με την Τουρκία.

Η Ελλάδα από την έναρξη του πολέμου -με κυβέρνηση τότε τη Ν.Δ.- συμμετείχε πρόθυμα σε όλες τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις. Από την πρώτη μέρα έστειλε το "Κουντουριώτης" στην Αδριατική, συμμετέχοντας στον ναυτικό αποκλεισμό της Σερβίας, και ταυτόχρονα η NATOϊκή βάση του Ακτιου ήταν πάντα το ορμητήριο για τα κατασκοπευτικά αεροπλάνα AWACS για να πετάνε πάνω από τη Βοσνία. Την ίδια στιγμή, όμως, στις τριγωνικές μάχες Σέρβων - Κροατών - Μουσουλμάνων πάντα υποστήριζε τη Σερβία. Η αλήθεια είναι ότι η Ελλάδα είναι μπλεγμένη σ' αυτό τον πόλεμο ως το λαμό, υποστηρίζοντας τα εγκλήματα και του NATO και του Μιλόσεβιτς.

Ακόμα και οι ευαίσθητες για τους πρόσφυγες και τα παιδιά του πολέμου είναι μονόπλευρες. Η ανθρωπιστική βοήθεια που στέλνει είναι μόνο για τους "Ορθόδοξους Σέρβους αδελφούς μας" που παρουσιάζονται σαν τα μόνα θύματα του πολέμου αδιαφορώντας προκλητικά για όσους πρόσφυγες είναι Κροάτες ή Μουσουλμάνοι.

Το ΠΑΣΟΚ σαν κυβέρνηση συνέχισε αυτή την πολιτική. Έτσι από την πρώτη μέρα των NATOϊκών βομβαρδισμών ο Αρσένης έδινε το "πράσινο φως" για να σηκωθούν τα AWACS από το Ακτιο και να κάνουν περιπολίες στη Βοσνία για να ελέγχουν αν τηρούνται οι συμφωνίες της Γενεύης. Τώρα ο Αρσένης έχει φτάσει στο σημείο να δηλώνει ότι θα στείλει ελληνικό στρατό στη Βοσνία, όταν το NATO αναλάβει την εφαρμογή της "ειρηνευτικής Συμφωνίας".

Η αντιμετώπιση

Οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις του NATO δεν πρόκειται να φέρουν την ειρήνη, αντίθετα θα πυροδοτήσουν ένα νέο γύρο συγκρούσεων και εθνικών εκκαθαρίσεων στη Βοσνία. Οι ιμπεριαλιστές δεν ενδιαφέρονται για την ειρήνη αλλά για το πώς θα εξασφαλίσουν για τον εαυτό τους την κυρίαρχη θέση στη μοιρασιά της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Γι' αυτό είμαστε ενάντια στις επεμβάσεις του NATO και στη συμμετοχή της Ελλάδας σ' αυτές. Τα σχέδια των ιμπεριαλιστών για τη Βοσνία είναι η λύση του διαμελισμού και των εθνικών εκκαθαρίσεων και όχι της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών.

Είναι υποκριτές οι ιμπεριαλιστές και οι εθνικιστές ηγέτες που λένε ότι οι λαοί διαφορετικών εθνότητων δεν μπορούν να ζουν πια μαζί. Στη Βοσνία αλλά και στις υπόλοιπες δημοκρατίες στην πρώην Γιουγκοσλαβία πριν ξεκινήσει ο πόλεμος οι εργάτες ανεξάρτητα της εθνικότητας και της θρησκείας τους ζούσαν, εργάζονταν και απεργούσαν μαζί. Μόνο στη Βοσνία το ποσοστό των μικτών γάμων ήταν 30% του συνόλου.

Στη δεκαετία του '80 οι εργάτες στην πρώην Γιουγκοσλαβία δώσανε ενωμένοι σκληρούς αγώνες ενάντια στη λιτότητα που επέβαλε η άρχουσα τάξη, κομμάτι της οποίας είναι οι σημερινοί εθνικιστές ηγέτες. Το 1985 είχαμε 699 απεργίες, το 1987 1540 και το 1991, ένα χρόνο πριν την έναρξη του πολέμου, 700.000 εργαζόμενοι κατέβηκαν σε απεργία. Αυτούς τους εργατικούς αγώνες φοβόταν η άρχουσα τάξη και έπαιξε το χαρτί του εθνικισμού για να διαірσει την εργατική τά-

ξη.

Ακόμα και τώρα, τέσσερα χρόνια μετά την έναρξη του πολέμου, η προοπτική της ενότητας της εργατικής τάξης που θα ξεσηκωθεί ενάντια στους πολεμοκάπηλους ηγέτες και θα σταματήσει τον πόλεμο είναι η μόνη ρεαλιστική προοπτική για να έρθει η ειρήνη στα Βαλκάνια. Όσο δύσκολο κι αν φαίνεται, άλλη προοπτική δεν υπάρχει.

Ο Τρότσκι από την περίοδο ακόμα των Βαλκανικών Πολέμων έγραφε: "ενότητα στη Βαλκανική Χερσόνησο μπορεί να επιτευχθεί με δυο τρόπους, είτε από τα πάνω με την επέκταση ενός από τα βαλκανικά κράτη, όποιο αποδειχθεί πιο ισχυρό, σε βάρος των άλλων - αυτός είναι ο δρόμος του πολέμου, του αφανισμού και της καταπίεσης των αδύναμων λαών... είτε από τα κάτω με τη συνένωση των λαών - αυτός είναι ο δρόμος της επανάστασης".

Ο τρόπος που τελείωσε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, με εργατικές επαναστάσεις στις κυριότερες χώρες που πήραν μέρος σ' αυτόν, η ήττα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στο Βιετνάμ εξαιτίας του τεράστιου αντιπολεμικού κινήματος στις ΗΠΑ, μας δείχνουν πως δεν είναι ουτοπία ότι η εργατική τάξη ενωμένη στην πρώην Γιουγκοσλαβία μπορεί να σταματήσει τον πόλεμο αλλά και ποια είναι τα καθήκοντά μας στην Ελλάδα, σε μια χώρα που συμμετέχει ενεργά σ' αυτόν.

Παλεύουμε ενάντια στις επεμβάσεις του NATO και τη συμμετοχή της Ελλάδας σ' αυτές. Τα εργατικά σωματεία και οι φοιτητικοί σύλλογοι πρέπει να μπουν στην πρώτη γραμμή οργανώνοντας διαδηλώσεις απαιτώντας να μην πάει κανένας φαντάρος στη Βοσνία και να κλείσουν οι NATOϊκές βάσεις στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, είμαστε αντίθετοι στις συμμαχίες με τον Μιλόσεβιτς, δεν υποστηρίζουμε κανέναν από τους χασάπηδες που ματοκυλάνε τους πληθυσμούς της Βοσνίας.

Παλεύουμε ενάντια στον εθνικισμό. Οι εργάτες των Βαλκανίων, ανεξάρτητα από εθνότητα και θρησκεία, είναι αδέρφια μας. Παλεύουμε για ανοικτά σύνορα. Οι πρόσφυγες των εθνικών εκκαθαρίσεων και όσοι εργάτες θέλουν να έρθουν στην Ελλάδα είναι καλοδεχούμενοι. Δεν έχουμε τίποτα να χωρίσουμε με τους Αλβανούς και Μακεδόνας εργάτες, αντίθετα ο εχθρός μας βρίσκεται μέσα στην ίδια τη χώρα μας και είναι η κυβέρνηση και οι καπιταλιστές που ετοιμάζονται να μαςβάλουν να πολεμήσουμε για τα συμφέροντά τους στα Βαλκάνια.

Η φλόγα της επανάστασης

ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΙ

Ο Τρότσκι δεν ήταν μόνο απ' τους πρωταγωνιστές της Ρώσικης Επανάστασης, αλλά αυτός που πάλεψε μέχρι τέλος ενάντια στη σταλινική αντεπανάσταση. Ο Λέανδρος Μπόλαρης περιγράφει τις βασικές πολιτικές μάχες που έδωσε ο Τρότσκι.

Ο Λέον Τρότσκι -που φέτος συμπληρώνονται 55 χρόνια από τη δολοφονία του- είναι από τους γίγαντες της σοσιαλιστικής σκέψης, μια από τις πιο λαμπρές μορφές του εργατικού κινήματος. Οι ιδέες και η δράση του στέκουν ισάξια δίπλα σ' αυτές του Μαρξ, του Ενγκελς, του Λένιν.

Ο Τρότσκι όχι μόνο δολοφονήθηκε από τον Στάλιν, αλλά και κατασκευοφανήθηκε. Για δεκαετίες το έργο του ήταν άγνωστο στις καινούργιες γενιές των αγωνιστών. Σήμερα το ενδιαφέρον για τον Τρότσκι μεγαλώνει. Δεν είναι παράξενο: Στα γραφτά του βρίσκουμε ένα θησαυρό μαρξιστικής σκέψης, από την επανάσταση και την ανάλυση του καπιταλισμού, μέχρι την λογοτεχνία και τις φυσικές επιστήμες.

Οκτώβρης

Ο Λ. Τρότσκι ήταν ένας από τους βασικούς ηγέτες της Ρώσικης Επανάστασης του 1917. Ξαν πρόεδρος του Σοβιέτ των εργατών και των στρατιωτών της Πετρούπολης ήταν ο κύριος οργανωτής της επανάστασης του Οκτώβρη.

Στα πρώτα χρόνια μετά την επανάσταση το όνομα του ακούγονταν μαζί με το όνομα του Λένιν. Αυτός ο ρόλος ήταν αποδεκτός από όλους.

"Είναι αναγκαίο να δηλώσουμε με βεβαιότητα πως το γρήγορο κέρδιμα της φρουράς στο πλευρό του Σοβιέτ, και την τολμηρή και θαραλλέα εφαρμογή των καθηκόντων της Στρατιωτικής Επαναστατικής Επιτροπής, το κόμμα τα χρωστάει πρώτα και κύρια στον σύντροφο Τρότσκι". Αυτά τα λόγια τα έγραψε ο ίδιος ο Στάλιν με αφορμή την πρώτη επέτειο της επανάστασης, τον Νοέμβριο του 1918.

Ο Τρότσκι ήταν ο οργανωτής και ο εμπνευστής του Κόκκινου Στρατού των εργατών και των αγροτών που συντριψε τους στρατούς της αντεπανάστασης στα χρόνια του εμφύλιου πόλεμου από το 1918 μέχρι το 1921. Ήταν ένα γιγάντιο και γεμάτο δυσκολίες έργο. Ο στρατός αυτός έπρεπε να φτιαχθεί μέσα στην φωτιά του πολέμου σχεδόν από το τίποτα. Ο παλιός τσαρικός στρατός είχε διαλυθεί ολοκληρωτικά κάτω από τα χτυπήματα του πολέμου και της επανάστασης.

Ο Κόκκινος Στρατός ήταν κάτι πρωτόγνωρο: Οι φαντάροι ήξεραν γιατί πολεμούσαν, τα προνόμια των αξιωματικών είχαν καταργηθεί. Εκατομμύρια αγρότες μάθαιναν να διαβάζουν και να γράφουν στα διαλείμματα των μαχών, συζητούσαν για την πολιτική και την επανάσταση. Δίκα ο Τρότσκι έγινε γνωστός σαν το "Ξίφος της επανάστασης".

Η πάλη ενάντια στην γραφειοκρατία

Παρά την τεράστια συμβολή του το 1917, ακόμα μεγαλύτερη είναι η προσφορά του σαν υπερασπιστής της επανάστασης ενάντια στον σταλινισμό.

Ο Τρότσκι έχει μείνει στην ιστορία σαν

ο κυριότερος ηγέτης της επανάστασης που συγκρούστηκε με τον Στάλιν και την γραφειοκρατία από τις αρχές της δεκαετίας του '20 μέχρι το θάνατό του.

Η γραφειοκρατία γεννήθηκε από την απομόνωση της επανάστασης στην Ρωσία μετά την αποτυχία των επαναστάσεων σε μια σειρά χώρες, πρώτα και κύρια στην Γερμανία. Ταύτιζε τον σοσιαλισμό με τα δικά της προνόμια και συμφέροντα. Ήταν μια συντηρητική κοινωνική δύναμη πεισμένη ότι το άπλωμα και η νίκη της επανάστασης ήταν ουτοπία.

Στην αρχή προσπάθησε να επιβληθεί κάνοντας παραχωρήσεις στους πλούσιους αγρότες και τους έμπορους. Όταν το 1928 αυτή η πολιτική κατάρρευσε στράφηκε και ενάντια στους χθεσινούς της συμμάχους, τους πλούσιους αγρότες. Αυτή η καινούργια άρχουσα τάξη για να "φτάσει και να ξεπεράσει τη Δύση" άρχισε να χτίζει μια ισχυρή βιομηχανία στις πλάτες των εργατών και των αγροτών, ξεθεμελιώνοντας όλες τις κατακτήσεις της επανάστασης. Ελεγε ο Τρότσκι:

"Αν θυμηθούμε ότι το καθήκον του σοσιαλισμού είναι να δημιουργήσει μια κοινωνία χωρίς τάξεις θεμελιωμένη στην αλληλεγγύη και την αρμονική ικανοποίηση όλων των αναγκών, με την θεμελιακή αυτή έννοια δεν υπάρχει ούτε ίχνος σοσιαλισμού στην Σοβιετική Ένωση". Και συνέχιζε: *"...Λιμουζίνες για τους "αχιθβίστες μας" και λεπτά αρώματα για τις "γυναίκες μας", μαργαρίνη για τους εργάτες, καταστήματα Λουξ για τους αξιωματούχους, ματιές στις λιχουδιές που έχουν οι βιτρίνες των μαγαζιών για τους πληβεί-*

ους -ένας τέτοιος σοσιαλισμός δεν μπορεί παρά να φαίνεται στα μάτια των μαζών σαν καπιταλισμός με νέα όψη και δεν έχουν και πολύ άδικο”.

Ο Τρότσκι υποστήριζε ότι το εργατικό κράτος που είχε δημιουργηθεί υπό την επανάσταση του Οκτώβρη θα μπορούσε να επιβιώσει στηριγμένο σε δυο δυνάμεις.

Στο εσωτερικό, με το δυνάμωμα της εργατικής τάξης μέσα από την σχεδιασμένη ανάπτυξη της βιομηχανίας, και την αναγέννηση της εργατικής δημοκρατίας στο κόμμα και τα σοβιέτ. Από την άλλη, έλεγε ο Τρότσκι, η επιβίωση της επανάστασης στην Ρωσία ήταν δεμένη με την νίκη των επαναστάσεων σε διεθνές επίπεδο.

Για τον Τρότσκι η νίκη του σοσιαλισμού ήταν ταυτισμένη με την νίκη της επανάστασης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο καπιταλισμός είναι ένα παγκόσμιο σύστημα, και ο “σοσιαλισμός σε μια μόνο χώρα” που ισχυριζόταν ότι έχτιζε ο Στάλιν ήταν αντιδραστική ουτοπία.

Η διεθνιστική προοπτική του Τρότσκι δεν στεκόταν στον αέρα. Ολόκληρη σχεδόν η δεκαετία του '20, αλλά και τα επόμενα χρόνια, ήταν γεμάτη με επαναστάσεις και εργατικές εκρήξεις. Η Γερμανική επανάσταση το 1923, η μεγαλειώδης Κινέζικη επανάσταση του 1925-27, η Γενική Απεργία στην Βρετανία το 1926, ήταν πραγματικές ευκαιρίες για να ξεφύγει από την απομονωσή της η επανάσταση στην Ρωσία. Τις οδήγησε όμως στην ήττα η πολιτική του Στάλιν και της γραφειοκρατίας.

Μ’ αυτή τη μάχη ο Τρότσκι υπερασπίσθηκε το πραγματικό νόημα του σοσιαλισμού. Σ’ αυτόν χρωστάμε την πρώτη μαρξιστική ανάλυση της κοινωνίας που χτίστηκε στην περίοδο του Στάλιν στην Ρωσία. Μια ανάλυση που παρόλες τις αδυναμίες της, παραμένει η καλύτερη απάντηση σε όλους όσους υποστηρίζουν ότι ο Στάλιν ήταν η φυσική κατάληξη της επανάστασης του Οκτώβρη.

Φασισμός και Επανάσταση

Το πνίξιμο της επανάστασης από τον Στάλιν συνοδεύτηκε στις αρχές της δεκαετίας του '30 από την καταστροφική οικονομική κρίση και την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία στη Γερμανία το 1933. Όμως δεν ήταν μοιραίο ότι αυτή η δεκαετία θα ήταν μια μαύρη περίοδος για το εργατικό κίνημα. Ο Τρότσκι πίστευε ότι η εργατική τάξη μπορούσε να δώσει την δικιά της επαναστατική διέξοδο απέναντι στην κρίση του καπιταλισμού που γεννούσε τον φασισμό και την απειλή ενός δεύτερου ιμπεριαλιστικού πολέμου.

Ο Τρότσκι ήταν ο πρώτος που ανέλυσε την φύση του φασισμού. Τον περιέγραφε σαν το κόμμα της “αντεπαναστατικής απελπισίας”. Έγραφε για παράδειγμα:

“Με την μεσολάβηση του φασισμού ο καπιταλισμός κινητοποιεί τις μάζες των εξαγριωμένων μικροαστών, συσπειρώνει τα ξεπεσμένα και αποθαρμυμένα στρώματα του κουρελοπρολεταριάτου: όλα τα αναρίθμητα ανθρώπινα όντα που το ίδιο το χρηματιστικό κεφάλαιο έχει οδηγήσει στην παράνοια και την απελπισία”.

Ο Τρότσκι πίστευε ότι το εργατικό κίνημα μπορούσε να συντρίψει τους φασίστες. Για αυτό το καθήκον δεν έφταναν μόνο οι δυνάμεις του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Παρά την προδοτική και δειλή στάση των αρχηγών της Σοσιαλδημοκρατίας, ο Τρότσκι πίστευε ότι για να νικηθεί ο φασισμός ήταν αναγκαίο ένα ενιαίο Μέτωπο ανάμεσα στο ΓΚΚ και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα.

Η Σοσιαλδημοκρατία θα μπορούσε να πιεστεί σε μια τέτοια κατεύθυνση γιατί η επικράτηση του φασισμού θα σήμανε και την δικιά της καταστροφή αλλά και όλων των ανεξάρτητων εργατικών οργανώσεων. Σκοπός αυτού του ενιαίου μετώπου θα ήταν να στερήσει την δυνατότητα από τους φασίστες να συγκροτηθούν και να τρομοκρατούν με τις συμμορίες τους

Δυστυχώς η πολιτική της ηγεσίας του ΚΚ ήταν διαφορετική. Κήρυττε πως ο κύριος εχθρός ήταν η Σοσιαλδημοκρατία και αποκαλούσε τους σοσιαλδημοκράτες εργάτες “σοσιαλφασίστες”. Αυτή η πολιτική της διάσπασης, από την μεριά των ηγεσιών και των δυο εργατικών κομμάτων είχε σαν αποτέλεσμα να πάρουν την εξουσία οι ναζί τον Γενάρη του 1933, ουσιαστικά χωρίς αντίσταση.

Τα ΚΚ και η ίδια η Κομμουνιστική Διεθνής -που πια είχε μετατραπεί σε όργανο της εξωτερικής πολιτικής του Στάλιν- αναγκάστηκαν κάτω από την πίεση αυτών των γεγονότων να αλλάξουν στάση. Η άνοδος του φασισμού στην εξουσία στην Γερμανία, και ένα χρόνο αργότερα στην Αυστρία, ηλέκτρισε την εργατική τάξη σε ολόκληρον τον κόσμο. Οι εργάτες άρχισαν να κάνουν αυθόρμητα πράξη την έκκληση του Τρότσκι για ενιαίο μέτωπο των εργατικών οργανώσεων.

Στο Παρίσι για παράδειγμα στις 7 Φλεβάρη του 1934 οι δυο ξεχωριστές αντιφασιστικές διαδηλώσεις που είχαν καλέσει το Σοσιαλιστικό και Κομμουνιστικό κόμμα, ενώθηκαν παρά τις διαφορετικές εντολές των ηγεσιών τους με το σύνθημα “Ενότητα-Ενότητα”.

Αυτή η αίσθηση της ενότητας, έδωσε

τεράστια αυτοπεποίθηση στην εργατική τάξη να περάσει στην αντεπίθεση.

Όμως τα σταλινικά κόμματα την εμπόδισαν να φτάσει στην νίκη. Την καταστροφική πολιτική των αρχών της δεκαετίας του '30, την αντικατέστησαν με μια πολιτική εξίσου καταστροφική: Για να νικηθεί ο φασισμός, ήταν απαραίτητη η συμμαχία με “αντιφασιστικά” κόμματα και μερίδες της αστικής τάξης. Γι’ αυτό οι εργάτες δεν έπρεπε να παλέψουν ενάντια στον καπιταλισμό, για να μην διώξουν τους “συμμάχους”.

Ετσι όταν οι εργάτες καταλάμβαναν τα εργοστάσια στην Γαλλία τον Ιούνη του 1936, το Γαλλικό ΚΚ έκανε ότι ήταν δυνατόν να τους σταματήσει. Το ίδιο έγινε και στην Ισπανία. Οι εργάτες απάντησαν στο πραξικόπημα του Φράνκο με επανάσταση. Το Ισπανικό ΚΚ έφτασε να χτυπήσει με τα όπλα αυτή την επανάσταση.

Αυτή η πολιτική οδήγησε σε ήττες. Στην Γαλλία στην κυβέρνηση ανέβηκε η δεξιά, που έβγαλε παράνομο το ΚΚ. Στην Ισπανία νίκησε ο Φράνκο και το αιματοβαμμένο καθεστώς του κατέρρευσε μόλις το 1976.

Ο Τρότσκι έγραφε το 1939 για τα αίτια της ήττας στην Ισπανία:

“Αν οι αγρότες είχαν καταλάβει την γη, και οι εργάτες τα εργοστάσια, ο Φράνκο δεν θα ήταν ικανός με κανένα τρόπο να πάρει την νίκη από τα χέρια τους. Η Ισπανική επανάσταση ήταν σοσιαλιστική στην ουσία: Οι εργάτες προσπάθησαν πολλές φορές να ανατρέψουν τους αστούς να πάρουν στα χέρια τους τα εργοστάσια. Οι αγρότες ήθελαν να πάρουν την γη. Το Λαϊκό Μέτωπο με επικεφαλής τους σταλινικούς πολέμησε την σοσιαλιστική επανάσταση, στο όνομα μιας πεθαμένης αστικής δημοκρατίας. Από δω πηγάζει η απογοήτευση, η αποθάρρυνση, η απελπισία των μαζών των εργατών και αγροτών, η πτώση του ηθικού του δημοκρατικού στρατού και σαν αποτέλεσμα η στρατιωτική ήττα”.

Αυτές οι ήττες άνοιξαν τον δρόμο για τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι ιμπεριαλιστές αφού νίκησαν το εργατικό κίνημα, με τη βοήθεια του σταλινισμού, στράφηκαν ο ένας ενάντια στον άλλο για να ξεπεράσουν την κρίση του συστήματός τους ξαναμοιράζοντας τον κόσμο.

Πενήντα χρόνια μετά το τέλος αυτού του πολέμου που στοίχισε 50 εκατομμύρια νεκρούς, η αντιμετώπιση του Τρότσκι διατηρεί όλη την αξία της:

“Η άμεση αιτία του σημερινού πολέμου είναι ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις παλιές αποικιακές αυτοκρατορίες, τη Μεγά-

λη Βρετανία και τη Γαλλία και τους αργοπορημένους ιμπεριαλιστές πλιατσικολόγους τη Γερμανία και την Ιταλία...Μόνο οι αθεράπευτα τυφλοί είναι ικανοί να πιστεύουν ότι οι βρετανοί και γάλλοι στρατηγοί διεξάγουν έναν πόλεμο για τη δημοκρατία".

Η θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης

Το κύριο εργαλείο που επέτρεψε στον Τρότσκι να δώσει αυτές τις μάχες, να παλέψει ενάντια στον καπιταλισμό αλλά και τον σταλινισμό, να υπερασπισθεί την προοπτική του διεθνισμού και της επανάστασης ήταν η θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης.

Το κεντρικό σημείο αυτής της θεωρίας είναι η εικόνα του καπιταλισμού σαν παγκόσμιο σύστημα, ή όπως το διατύπωσε συγκεκριμένα ο Τρότσκι ο "νόμος της ανάπτυξης και συνδιασμένης ανάπτυξης". Είναι αλήθεια ότι διαφορετικές χώρες έχουν φτάσει σε διαφορετικά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, αλλά αυτό έχει γίνει στα πλαίσια ενός ενιαίου παγκόσμιου συστήματος.

Η πίεση των πιο αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών υποχρεώνει τις πιο καθυστερημένες να κάνουν άλματα για να προσαρμοστούν σ' αυτόν τον ανταγωνισμό. Ετσι προκαλούνται μια σειρά αντιθέσεις και κρίσεις, δημιουργούνται μια σειρά "αδύνατοι κρίκοι" στην αλυσίδα του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος.

Το σπάσιμο αυτών των αδύνατων κρίκων, όπως ήταν η Ρωσία στις αρχές του 20ου αιώνα, θα έχει σαν αποτέλεσμα το

άπλωμα της επανάστασης πέρα από τα περιορισμένα εθνικά σύνορα.

Για τον Τρότσκι ο διεθνισμός ήταν η μόνη ρεαλιστική προοπτική στην πάλη για τον σοσιαλισμό.

Αυτή την θεωρία την πρωτοδιατύπωσε το 1906 χρησιμοποιώντας τις εμπειρίες της πρώτης ρώσικης επανάστασης.

Στην καθυστερημένη τσαρική Ρωσία, δίπλα στα ξύλινα άροτρα των αγροτών ξεπήδησε η πιο σύγχρονη βιομηχανία μετάλλου στην Ευρώπη. Το εργοστάσιο Πουτίλοφ στην Πετρούπολη έφτασε να απασχολεί 20.000 εργάτες.

Η αστική τάξη ήταν ανίκανη να ηγηθεί στην μάχη για την δημοκρατία ενάντια στον τσαρισμό, γιατί ήταν δεμένη με χίλια νήματα με το παλιό καθεστώς. Αυτά τα καθήκοντα έπεσαν στις πλάτες της εργατικής τάξης που μπήκε επικεφαλής όλων των καταπιεσμένων στρωμάτων της κοινωνίας.

Η ρώσικη εργατική τάξη ήταν η πιο νεαρή αλλά και η πιο πολιτικά συνειδητοποιημένη εργατική τάξη στον κόσμο. Εστησε τα συνδικάτα της στην φωτιά της επανάστασης και όχι πριν.

Στην πάλη της ενάντια στον τσαρισμό η εργατική τάξη δε μπορούσε να σταματήσει στα μισά του δρόμου. Όπως έλεγε ο Τρότσκι "Η πολιτική κυριαρχία του προλεταριάτου είναι ασυμβίβαστη με την οικονομική του υποδούλωση".

Η θέση του Τρότσκι επιβεβαιώθηκε στην πράξη με την επανάσταση του 1917. Η εργατική εξουσία έδωσε με ένα χτύπημα την γη στους αγρότες και εκπλήρωσε όλα τα καθήκοντα που δεν μπόρεσαν να

εκπληρώσουν οι αστοί φιλελεύθεροι.

Τη θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης ο Τρότσκι την επεξεργάστηκε παράπαρα και την γενίκευσε χρησιμοποιώντας τις εμπειρίες της Κινέζικης επανάστασης του 1925-27.

Με αυτή την ανάλυση ο Τρότσκι ήρθε σε σύγκρουση με τον διαστρεβλωμένο "μαρξισμό" της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού αργότερα, που θεωρούσαν ότι η εργατική τάξη είναι ώριμη να πάρει την εξουσία μόνο στις χώρες με την μεγαλύτερη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Μια αντίληψη που έβλεπε την κοινωνική αλλαγή σαν αποτέλεσμα κάποιων "σιδερένιων νόμων" της ιστορίας, όπου η εργατική τάξη αποτελούσε απλώς το αντικείμενό τους. Αντίθετα ο Τρότσκι θεωρούσε κινητήρια δύναμη την ταξική πάλη, την ίδια την δυναμική της εργατικής τάξης.

Η μόνη προσθήκη σ'αυτή τη θεωρία που έκανε ο Τρότσκι τα επόμενα χρόνια, ήταν η αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός επαναστατικού κόμματος που θα μπει επικεφαλής της εργατικής τάξης στην πάλη της. Η τραγική εμπειρία όλων των επαναστάσεων στην δεκαετία του '20 και του '30 επιβεβαιώνει και αυτή τη θέση.

Μπορεί ο Τρότσκι να μην κατάφερε να χτίσει ένα τέτοιο κόμμα μετά τη διάλυση των μπολσεβίκων από τον Στάλιν. Ομως κατάφερε να διασώσει άσβηστη την φλόγα του επαναστατικού σοσιαλισμού, του γνήσιου μαρξισμού. Κληρονομιά πολύτιμη για όσους θέλουν να παλέψουν σήμερα για την ανατροπή αυτού του βάρβαρου και απάνθρωπου συστήματος. ■

Η Εργατική Αλληλεγγύη συμπλήρωσε 200 φύλλα στα τέλη Σεπτεμβρίου. Όπως κάθε τέτοια "επέτειος", είναι μια καλή ευκαιρία για μια αναδρομή και ένα απολογισμό. Ιδιαίτερα αυτή τη στιγμή, που η υπόλοιπη αριστερά μάλλον προτιμάει να ρίξει την περασμένη δεκαετία στη λάθη.

Το ΠΑΣΟΚ διακηρύσσει σε όλους τους τόνους ότι "δεν πρέπει να γυρίσουμε πίσω στην δεκαετία του '80". Το ΚΚΕ μόνο "προδότες" έχει να θυμηθεί από εκείνα τα χρόνια, μέσα κι έξω απ' την Ελλάδα. Και ο Συνασπισμός, πάντα πρωτοπόρος του νεωτερισμού, ρίχνει εύκολα στα ασήματα τα "ρεύματα του κέως".

Η Εργατική Αλληλεγγύη, αντίθετα, έχει κάθε λόγο να είναι περήφανη για τις επιλογές και τις ιδέες που υπεράσπισε όλα αυτά τα χρόνια. Η χρονική απόσταση έχει κάνει πιο καθαρό ποιος είχε δίκιο σε πολλές βασικές καμπές, στα μεγάλα ερωτήματα που βρέθηκε μπροστά του το εργατικό κίνημα: Τι ήταν ο "Τρίτος Δρόμος" του ΠΑΣΟΚ-μονόδρομος ή αδιέξοδος; Τι ήταν ο σταλινισμός-"υπαρκτός σοσιαλισμός" ή κρατικός καπιταλισμός σε κρίση; Υπάρχει εργατική απάντηση στην κυριαρχία της αγοράς και του εθνικισμού;

Το πρώτο φύλλο της Εργατικής Αλληλεγγύης κυκλοφόρησε το 1983 σαν ένα διατυπωγραφημένο δελτίο και επί τρία χρόνια η έκδοσή του ήταν οριακή. Το 1987 μετατράπηκε σε μηνιαία εφημερίδα, το 1991 σε δεκαεπταήμερη και από το 1993 κυκλοφορεί κάθε βδομάδα. Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες της Εργατικής Αλληλεγγύης σε κάθε μια απ' αυτές τις τέσσερις περιόδους βρίσκουμε συσσωρευμένη μια πλούσια εμπειρία, που μας βοηθάει να συνεχίσουμε την προσπάθεια σήμερα.

Σε κάθε φάση η Εργατική Αλληλεγγύη ήταν και παραμένει η εφημερίδα της ΟΣΕ, μιας επαναστατικής οργάνωσης που ξεκινά από την εποχή της δικτατορίας, του Πολυτεχνείου και της Μεταπολίτευσης και συνεχίζει αυτή την πάλη σταθερά: μέσα στους εργατικούς αγώνες, για την ανατροπή του καπιταλισμού, για μια κοινωνία όπου οι εργάτες ελέγχουν συλλογικά και δημοκρατικά την τύχη τους.

Αυτός ο προσανατολισμός είναι το υπόβαθρο που επέτρεψε στην Εργατική Αλληλεγγύη να απορρίψει και τη ψεύτικη ασυδοξία και τη μαύρη απελπισία του ρεφορμισμού στα πάνω του και στα κάτω του. Δεν ταμπέλασε ούτε στις υποσχέσεις της εύκολης αλλαγής μέσα από το δρόμο των εκλογικών επιτυχιών, ούτε στην κανονολογία για διάλυση της εργατικής τάξης από το "θράμβο της αγοράς". Ετσι κτίσαμε υπομονετικά και επίμονα μια γέφυρα με την επαναστατική παράδοση του Μαρξ, του Λένιν, του Τρότσκι. Η στάση μας στα κρίσιμα σημεία των τελευταίων 12 χρόνων είναι μια επιβεβαίωση για το πόσο επίκαιρη παραμένει αυτή η παράδοση.

★ ΕΡΓΑΤΙΚΗ 200 ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΦΥΛΛΑ

ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ 12 ΧΡΟΝΩΝ

1983-1986

Το ΠΑΣΟΚ από την "κοινωνικοποίηση" στη λιτότητα

Μπορεί σήμερα ο Πρωτόπαπας να αποκηρύσσει τις κρατικοποιήσεις της δεκαετίας του '80 σαν "λάθη που κόστισαν δισεκατομμύρια", αλλά την εποχή εκείνη το ΠΑΣΟΚ ζωγράφιζε την πολιτική του με τα πιο φανταχτερά χρώματα, σαν προθάλαμο της σοσιαλιστικής αυτοδιαχείρισης των επιχειρήσεων από τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Στις κρατικές επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας καθιερώθηκε το 1983 η εκπροσώπηση των εργαζόμενων σε ειδικά όργανα συνδιοίκησης με πολύ περιορισμένες αρμοδιότητες, που όπως αποδείχτηκε στη συνέχεια ήταν μάλλον διακοσμητικές. Αυτό, όμως, δεν εμπόδιζε το ΠΑΣΟΚ να τους δώσει το βαρύγδουπο όνομα "Συνελεύσεις Κοινωνικού Ελέγχου".

Παράλληλα μια σειρά "προβληματικές" επιχειρήσεις περνούν στα χέρια του δημόσιου είτε άμεσα, με τη δημιουργία του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ), είτε έμμεσα με τη μεσολάβηση κρατικών τραπεζών, κύρια της ΕΤΒΑ και της Εθνικής. Τα χρόνια 1983-85 αυτή η διαδικασία αγκαλιάζει μερικά από τα

πιο μεγάλα ονόματα του ελληνικού καπιταλισμού (ΠΥΡΚΑΛ, ΑΓΕΤ, Πειραιϊκή, Πατραϊκή, ΛΑΡΚΟ, Ναυπηγεία Σκαραμαγκά) αλλά και πολλές άλλες επιχειρήσεις (ΒΕΛΚΑ, Μιχαηλίδης, ΕΛΙΝΤΑ - ΕΣΚΙΜΟ, Κούππας, ΠΕΡΦΙΛ κ.λπ). Σχεδόν παντού αυτές οι κρατικοποιήσεις γίνονται κάτω από την πίεση δυνατών κινητοποιήσεων. Σε όλες τις "προβληματικές" υπάρχουν γενρά σωματεία που δίνουν αυτές τις μάχες ενάντια στα κλεισίματα με μαζικές διαδηλώσεις και καταλήψεις. Οι αγώνες των εργατών της ΠΥΡΚΑΛ και του Σκαραμαγκά για να απαλλαγούν από τον Μποδοσάκη και τον Νιάρχο αντίστοιχα, είναι τα μεγάλα ορόσημα εκείνης της περιόδου, που ξεχωρίζουν σαν κορυφές πάνω σε μια αλυσίδα καταλήψεων ακόμα και σε μικρά εργοστάσια όπως η Κυλινδρική στην Εύβοια, η Ράινερ και η Φλοκταντάμ στη Θεσσαλονίκη.

"Έξω για πάντα οι Μποδοσάκηδες - Εδώ και τώρα κρατικοποίηση" απαιτούσαν οι διαδηλώσεις των εργατών της ΠΥΡΚΑΛ. Δίπλα το πρώτο φύλλο της Εργατικής Αλληλεγγύης

Απέναντι σ' αυτό το κίνημα, αλλά και τις ριζοσπαστικές διαθέσεις που επικρατούν ευρύτερα μέσα στην εργατική τάξη, το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται σαν ένα κόμμα που δημιουργεί ένα ολόκληρο "κοινωνικοποιημένο" τομέα μέσα στην οικονομία. Οι αυταπάτες για "εργατικό έλεγχο" σ' αυτές τις επιχειρήσεις καλυφθούν πλατιά όχι μόνο μέσα αλλά και γύρω από το ΠΑΣΟΚ. Ομάδες που ξεκίνησαν από την άκρα αριστερά τα χρόνια της μεταπολίτευσης, όπως ο "Προλεταριακός Αγώνας" και το "ΕΕΑΜ" καταλήγουν στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ. Η ηγεσία του ΚΚΕ βρίσκεται στη φάση του ξεχασμένου σήμερα "μορατόριουμ" με το ΠΑΣΟΚ.

Ο Δημήτρης Κωστόπουλος αναδεικνύεται το 1983 στη θέση του Γραμματέα της ΓΣΕΕ καθώς η ΠΑΣΚΕ και η ΕΣΑΚ συνεργάζονται στο 22ο Συνέδριο για να πάρουν για πρώτη φορά τον έλεγχο της ΓΣΕΕ.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα εμφανίζεται η Εργατική Αλληλεγγύη. Το πρώτο φύλλο αφιερώνει τις σελίδες του στις κινητοποιήσεις της ΠΥΡΚΑΛ ενάντια στο ίδρυμα Μποδοσάκη, αλλά μαζί με τη συμπάρασταση στον αγώνα των εργατών κεντρική θέση έχει ένα άρθρο με τίτλο "ΠΑΣΟΚ και αυτοδιαχείριση". Ένα άρθρο κριτικής στις αυταπάτες ότι τάχα οι επιχειρήσεις που κρατικοποιούνται ανήκουν στους εργάτες, ένα άρθρο προειδοποίησης ενάντια στις φωνές που ζητάνε θυσίες από τους εργάτες για να πάνε καλά οι "κοινωνικοποιημένες" επιχειρήσεις. Ξεκινώντας από την αντίληψη ότι ο γνήσιος εργατικός έλεγχος στα εργοστάσια απαιτεί

το πάρομο της εξουσίας από την εργατική τάξη, καλούσαμε τους αγωνιστές να απορρίψουν τις θυσίες και να απαιτήσουν να πληρώσουν οι καπιταλιστές για τα χρέη που άφησαν στις πλάτες των "προβληματικών".

Ετσι διαμορφώσαμε το αίτημα "κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση". Στο φύλλο Νο 8, που κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του '85, το αίτημα αυτό πήρε τη συγκεκριμένη μορφή "Όύτε μια δραχμή στον Νιάρχο το ληστή!". Σήμερα, δέκα χρόνια αργότερα, είναι φανερό ότι η αποζημίωση που έδωσε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στον Νιάρχο για την κρατικοποίηση των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά, λειτουργήσε σα βαρίδι στο λαϊκό των εργατών όλα αυτά τα χρόνια.

Πιο συνολικά, το μήνυμα που προσπαθούσε τότε να στείλει η μικροσκοπική Εργατική Αλληλεγγύη ήταν ότι ο "Τρίτος Δρόμος" του ΠΑΣΟΚ αντιμετώπιζε τα προβλήματα με τη λογική του "και την πίττα μεσώθη και τον σκύλο χορτάτο" και ότι αυτό δεν οδηγούσε πουθενά, γιατί τα συμφέροντα των εργατών και των καπιταλιστών ήταν ασυμβίβαστα, ιδιαίτερα μέσα σε συνθήκες βαθείας κρίσης του ελληνικού καπιταλισμού.

Προειδοποιούσαμε ότι είναι αυταπάτη να πιστεύει κανείς ότι μπορεί να προστατέψει τις θέσεις εργασίας και το εισόδημα των εργατών και μάλιστα να υπόσχεται νέες κατακτήσεις μέσα από τη συνδιαχειριστική εκπροσώπηση των συνδικάτων στις επιχειρήσεις, όταν την ίδια στιγμή φορτώνει πάνω στους εργαζόμενους την πίεση να ξεπληρώνουν τα συσσωρευμένα χρέη των "προβληματικών" στις τράπεζες, διαγομμένα με νέες ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους ιδιοκτήτες.

Οι αυταπάτες ξέσπασαν εκρηκτικά το φθινόπωρο του 1985, όταν η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, που μόλις είχε κερδίσει τις εκλογές εκείνο το καλοκαίρι, έκανε στροφή 180 μοιρών και ανακοίνωσε έκτακτα μέτρα λιτότητας. Πιεσμένη από τη ραγδαία επιδείνωση στο ισοζύγιο πληρωμών εξαιτίας της μαζικής φυγής κεφαλαίων στο εξωτερικό, η κυβέρνηση με υπουργό Εθνικής Οικονομίας τον Σημίτη προχώρησε ταυτόχρονα σε υποτίμηση της δραχμής και περικοπή της Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ) στους μισθούς. Με τον πληθωρισμό να φουντώνει, τα μέτρα άνοιξαν μια περίοδο μείωσης του εργατικού εισοδήματος. Για πρώτη φορά τόσο ανοιχτά, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μπροστά στο ασυμβίβαστο των συμφερόντων των καπιταλιστών και της εργατικής τάξης, στρεφόταν ενάντια στους εργάτες.

Οι εξελίξεις ήταν αλυσιδωτές. Η ΠΑΣΚΕ διασπαστήκε και κορυφαία στελέχη της ίδρυσαν την Σοσιαλιστική Συνδικαλιστική Εργατική Κίνηση (ΣΣΕΚ), που μαζί με την ΕΣΑΚ και το ΑΕΜ εξασφάλιζαν την πλειοψηφία στη Διοίκηση της ΓΣΕΕ έχοντας 26 μέλη. Η 24ωρη πανελλαδική πανεργατική απεργία που κάλεσαν οι "26 της ΓΣΕΕ" στις 14 Νοέμβρη 1985 είχε τεράστια επιτυχία. Όχι μόνο τίποτα δεν δούλεψε, αλλά σε μια σειρά από χώρους η συμμετοχή εξασφαλίστηκε με μαζικές απεργιακές φρουρές. Ο Λαλιώτης από τη θέση του κυβερνητικού εκπροσώπου τότε, προσπάθησε να συκοφαντήσει τις απεργιακές φρουρές σαν "έρποντα κοινωνικό φαινόμα", αλλά ο όγκος της απεργιακής συγκέντρωσης και πορείας (όχι μόνο στην Αθήνα) ήταν αποστοματικός.

Ένα πλειοψηφικό ρεύμα μέσα στην εργατική τάξη ήταν διατεθειμένο να συγκρουστεί με την πολιτική που έρχιχε τα βάρη της κρίσης στους εργάτες. Η εικόνα αυτή επιβεβαι-

ώθηκε και με τις διαδηλώσεις της Πρωτομαγιάς του 1986 και με τα αποτελέσματα των Δημοτικών Εκλογών το φθινόπωρο του 1986. Η Πρωτομαγιά του '86 έπεφτε Μεγάλη Πέμπτη κι όμως γιορτάστηκε ανήμερα με τεράστιες συγκεντρώσεις των "26", ενώ η διορισμένη από τα Δικαστήρια φιλοκυβερνητική ΓΣΕΕ μετρούσε τη μοναξιά της στις επίσημες εκδηλώσεις. Το φθινόπωρο εκείνης της χρονιάς η συμμαχία ΚΚΕ-ΣΣΕΚ σάρωσε σε όλους τους εργατικούς δήμους γύρω από την Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη: οι μεγαλουπόλεις είχαν αποχτήσει "κόκκινο στεφάνι".

Το ζήτημα που έμπαινε στην ημερήσια διάταξη ήταν η προοπτική αυτού του μαζικού εργατικού ρεύματος. Μπορούσε το ΚΚΕ, η ΣΣΕΚ και το ΚΚΕ Εσωτερικού να προσφέρει εναλλακτική ηγεσία μπροστά στην κρίση του ΠΑΣΟΚ; Μπορούσαν αυτά τα κόμματα να οδηγήσουν τη μαχητική διάθεση του κόσμου να σπάσει τη λιτότητα και να ανοίξει την προοπτική για το σοσιαλισμό σαν απάντηση στην κρίση της ελληνικής κοινωνίας;

Χιλιάδες εργάτες στήριζαν τις ελπίδες τους σε ένα τέτοιο ξεπέραςμα του ΠΑΣΟΚ από τ' αριστερά. Η Εργατική Αλληλεγγύη τοποθετήθηκε μαζί τους, υποστηρίζοντας τις απεργίες ενάντια στη λιτότητα του Σημίτη. Σταθήκαμε μαζί τους και εκλογικά, καλώντας για ψήφο στο ΚΚΕ και στα κοινά ψηφοδέλτια με τη ΣΣΕΚ και το ΣΥΝ αργότερα.

Αλλά από την πρώτη στιγμή, πολύ πριν το 1989, προειδοποιούσαμε ενάντια στις αυταπάτες ότι το ΚΚΕ είχε ανακαλύψει επιτέλους το δρόμο προς "την πραγματική αλλαγή". Βλέπαμε ότι οι ηγεσίες ΚΚΕ και ΣΥΝ πίσω από μια διαφορετική ρητορεία πρότειναν την ίδια στρατηγική όπως το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή την αλλαγή της κοινωνίας μέσα από το κοινοβούλιο και το "σεβασμό των θεσμών".

Για την Εργατική Αλληλεγγύη ήταν καθαρό ότι μόνο ξεφεύγοντας από τα όρια του κοινοβουλευτικού δρόμου μπορούσε κανείς να στηρίξει τους εργατικούς αγώνες. Η εμπειρία από τις πρώτες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ επιβεβαίωνε ξεκάθαρα τη μαρξιστική παράδοση που λέει ότι η αλλαγή της κοινωνίας με μοχλό το κοινοβούλιο καταλήγει σε συμβιβασμούς και ξεπουλήματα. Και γι' αυτό εντοπίσαμε πολύ νωρίς πού οδηγούσαν οι επιλογές της ηγεσίας του ΚΚΕ. Ηδη το Νοέμβριο του 1986 στην Εργατική Αλληλεγγύη Νο 12 γράφαμε:

"Το ΚΚΕ ελπίζει ότι αν οι επόμενες εκλογές γίνουν με απλή αναλογική θα μπορέσει να παίξει ρόλο "ρυθμιστή" σε μια περίοδο που κανένα κόμμα δεν θα εξασφαλίζει αυτοδυναμία. Το τι σημαίνει ρόλος "ρυθμιστή" για το ΚΚΕ φαίνεται από το πόσο μακριά απλώνει τα ανοίγματά του προς τα δεξιά, όχι μόνο προς το ΠΑΣΟΚ αλλά ακόμα και στην "συμφιλιωτική" εκσυγχρονισμένη δεξιά".

1987 - 1989 Η πορεία του ΚΚΕ προς την κρίση

Η αντίφαση ανάμεσα στις μαχητικές διαθέσεις των εργατών, που αναζητούν διέξοδο προς τα αριστερά και τη δεξιόστροφη πορεία της ηγεσίας του ΚΚΕ, σημάδεψε τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '80. Τον Ιούνιο του '87 γίνεται το 12ο Συνέδριο του ΚΚΕ, που προβάλλει σαν βασικός πόλος της αριστεράς. Αναφέραμε ήδη ότι είχε κερδίσει τους πιο πολλούς εργατικούς δήμους και είχε τραβήξει προς το μέρος του μέσα στα συνδικάτα τα κομμάτια της ΠΑΣΚΕ που είχαν συγκρουστεί με τα μέτρα Σημίτη. Στη νεολαία, η ΚΝΕ αναδεικνυόταν σε πρώτη δύναμη στις φοιτητικές εκλογές. Η κυκλοφορία του Ριζοσπάστη είχε φτάσει στο ύψος ρεκόρ των 85.000 φύλλων και κρατούσε σταθερά τα 50-60 χιλιάδες φύλλα. Από κάθε άποψη το ΚΚΕ εμφανιζόταν στο απόγειο της επιρροής του.

Κι όμως η Εργατική Αλληλεγγύη υποδέχτηκε το 12ο Συνέδριο με τον προφητικό όπως αποδείχτηκε τίτλο: "Ένα τολμηρό άλμα προς τα δεξιά και ... στο κενό".

Στην πραγματικότητα δεν ήταν ζήτημα προφητείας. Βλέπαμε να έρχεται η κρίση διότι το ΚΚΕ πριόνιζε το κλαδί πάνω στο οποίο στηριζόταν, ήδη από την εποχή του 12ου Συνεδρίου πολύ χειροποίητά, με την στάση του απέναντι στις απεργίες.

Τα χρόνια 1987-89 ήταν γεμάτα από μαζικές απεργίες για αυξήσεις. Αυτό που δεν πέτυχαν οι 26 της ΓΣΕΕ με τις κεντρικά ελεγχόμενες 24ώρες διαμαρτυρίες ενάντια στη λιτότητα, άρχισαν να το διεκδικούν ο ένας μετά τον άλλο οι πιο δυνατοί κλάδοι του εργατικού κινήματος.

Οι εργαζόμενοι στους Δήμους ανοίγουν και κλείνουν αυτό το απεργιακό κίνημα με

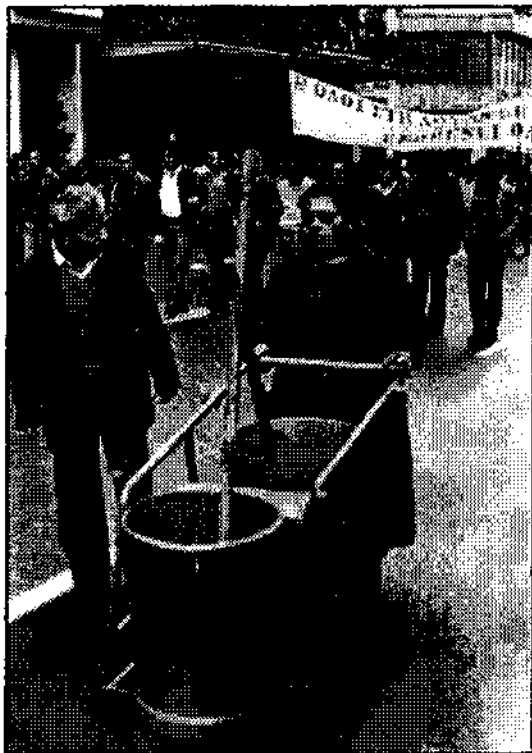
μία δυναμική απεργία που συγκρούστηκε με τα ΜΑΤ στις χωματερές τον Δεκέμβριο του '86 και μια επτάημερη απεργία ξανά τον Μάρτη του '89.

Τον Μάη του '87 έχουμε μαχητικές απεργιακές φρουρές στα λιμάνια που σκαρφαλώνουν ακόμα και στα παλαμόρια των πλοίων για να τα κρατήσουν. Οι εργαζόμενοι της ΔΕΗ απεργούν τρεις φορές: Ιούνης '87, Μάης '88, Μάρτης '89. Κι εδώ υπάρχουν δυνατές απεργιακές φρουρές που δίνουν ακόμα και αμφίβιες μάχες για να περιφρουρήσουν τους Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς. Η πενήνθημερη απεργία του '89 κερδίζει αυξήσεις 3% πάνω από την ΑΤΑ. Τον επόμενο μήνα (Απρίλης '89), οι τραπεζοϋπάλληλοι με απεργία διαρκείας αποσπών αύξηση 8% πάνω από την ΑΤΑ. Από το απεργιακό εκείνο κίνημα δε λείπουν τα εργοστάσια (Κόκα - Κόλα Ιούνης '87, Αμστελ Ιούνης '88) που δίνουν σκληρές μακρόσυρτες μάχες, όπως και οι οδηγοί και τεχνικοί της ΕΑΣ (Ιούνης '88).

Αλλά η απεργία που έγινε το σύμβολο όλου αυτού του γύρου των κινητοποιήσεων, επειδή έδειξε πολύ απτά ότι επιβλήθηκε από τα κάτω, από τη βάση που έσπανε τις συνδικαλιστικές ηγεσίες σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, ήταν η απεργία των καθηγητών της ΟΛΜΕ τον Μάη - Ιούνιο του 1988. Ένας γύρος μαζικών γενικών συνελεύσεων στις τοπικές ΕΛΜΕ εξελίχθηκε σε ανταρσία της βάσης που ξεκίνησε την απεργία και ανάγκασε την ηγεσία της ΟΛΜΕ να τρέξει να μπει επικεφαλής, ενώ μαζικές διαδηλώσεις απεργών καθηγητών παρέλυσαν τις απόπειρες των δικαστηρίων να βγάλουν την απεργία παράνομη.

Οι σελίδες της Εργατικής Αλληλεγγύης από το πρώτο φύλλο της σαν μηνιάτικη (Νο 14, Φλεβάρης '87) μέχρι το Νο 32 (Απρίλης '89), είναι γεμάτες από την καλυψη αυτών των αγώνων και τις πρωτοβουλίες για συμπάρσταση, με έκτακτα ειδικά δελτία στην περίπτωση των καθηγητών.

Πρόκειται για κάλυψη μαχητική, που ξεχειλίζει με τις εικόνες της ζωντανίας των συνελεύσεων και των απεργιακών φρουρών, με την έμφαση διαρκώς στην πρωτοβουλία των από κάτω σε αντιπαράθεση με την προθυμία της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας να συμβιβαστεί πάντα με λιγότερα απ' όσα μπορούσε να πετύχει η δυναμική των απεργών. Ταυτόχρονα, όμως, υπάρχουν σελίδες με κάλυψη πολιτική που τοποθετούν εκείνους τους αγώνες στις ευρύτερες διαστάσεις τους. Σε αντί-

Δεκέμβρης '86. Η απεργία των εργαζομένων στους δήμους που ξεκίνησε το απεργιακό κύμα ενάντια στη λιτότητα.

βηση με το μύθο του "Τσοβόλα δώσα όλα" που καλλιεργήθηκε αργότερα σαν εξήγηση για τη χαλάρωση της λιτότητας εκείνο το διάστημα, η Εργατική Αλληλεγγύη έχει σελίδες με αναλύσεις για το κραχ το '87, όταν η πτώση των χρηματιστηρίων έσπερνε τον πανικό στις άρχουσες τάξεις και έβγαλε τις πολιτικές τύπου Σημίτη οφθαίντ.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι η Εργατική Αλληλεγγύη συνδέει τις απεργίες με την πολιτική προοπτική, τη διέξοδο από το βούλιαγμα του ΠΑΣΟΚ στα σκάνδαλα του 88-'89. Ενώ η υπόλοιπη αριστερά αναζητεί λύσεις στους "θεσμούς" και μιλάει για "κάθαρση" (ή "αυτοκάθαρση" στην περίπτωση του ΠΑΣΟΚ) μέσα από πρωτοβουλίες της Δικαιοσύνης, του Κοινοβουλίου ή του Προέδρου της Δημοκρατίας, εμείς προβάλλουμε τη δύναμη των εργατών σαν μόνη απάντηση. Ενώ η Νέα Δημοκρατία χρεώνει τα σκάνδαλα στο "πράσινο" κράτος και προωθεί την "ελεύθερη αγορά" σαν φάρμακο για την κρατική διαφθορά, η Εργατική Αλληλεγγύη χρεώνει τα σκάνδαλα στην άρχουσα τάξη και στην προθυμία του ΠΑΣΟΚ να συνεργαστεί μαζί της. Αναλύει το σκάνδαλο Κοσκωτά σαν προϊόν της πολιτικής για "απελευθέρωση

της τραπεζικής αγοράς" για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η λύση δεν είναι η μεγαλύτερη προσαρμογή στην αγορά και τους αστικούς θεσμούς, αλλά η πόλη για την ανατροπή τους. Το Μάη του '88 το πρωτοσέλιδο της Εργατικής Αλληλεγγύης χαιρετίζει τα 20 χρόνια από την έκρηξη του '68 με τον τίτλο "Μόνος δρόμος είναι πάντα η επανάσταση".

Σε αντίθεση με αυτή την στάση της ΟΣΕ, το ΚΚΕ βαφτίζει τις απεργίες "γιουρούσια της πρωτοπόριας", στα οποία δεν μπορεί να στηριχτεί μια σοβαρή στρατηγική.

"Απέναντι σε μια κυβέρνηση ελάχιστα διατεθειμένη να κάνει πίσω στην εισοδηματική πολιτική, θα ήταν αφελής όποιος βασιζόταν μόνο στα γιουρούσια της πρωτοπόριας" (Ριζοσπάστης 1/3/87).

Οι διαδικασίες του 12ου Συνεδρίου αποδεικνύονται παρέλαση αποδοκιμασίας των μαχητικών διεκδικήσεων των εργατών, όπως μας πληροφορεί η Εργατική Αλληλεγγύη Νο 17:

"Δεν πρέπει να νομιστεί ότι είμαστε συλλέκτες και υπερασπιστές οποιουδήποτε αιτήματος προβάλλεται από μη-κεφαλαιοκρατικές δυνάμεις" (Εισήγηση της Κ.Ε.).

"Δεν πρέπει να δούμε το θέμα των εθνικοποιήσεων από τη σκοπιά: εθνικοποίηση νάναι κι ότι θέλει ας είναι... Δε νομίζουμε ότι το κρίσιμο θέμα είναι ή ήταν οι αποζημιώσεις" (Γ. Δραγασάκης).

"Απολυτοποιείται η σημασία της οικονομικής πάλης. Ετσι διαπαιδαγωγούμε στραβά τις μάζες με την αντίληψη μόνο του άμεσου και συγκεκριμένου αποτελέσματος" (Δ. Γόντικας).

"Μήπως είναι λίγες οι φορές που μιλάμε για προβλήματα της εργατικής τάξης και εννοούμε σχεδόν αποκλειστικά τα μισθολογικά; Ενώ το βιοτικό επίπεδο δεν εξαρτάται μόνο από το ύψος των μισθών" (Α. Παπαρήγα).

"(τα μέλη του κόμματος πρέπει να προσέχουν) την ευκολία στη λήψη αποφάσεων για απεργιακούς αγώνες, ... την προκήρυξη βεβιασμένων κινητοποιήσεων" (Απόφαση του Συνεδρίου).

Αναζητώντας στρατηγική έξω από τα "γιουρούσια" των εργατών, το ΚΚΕ σπατάλησε τη δύναμή που είχε συσπειρώσει. Όταν ένα κόμμα θεωρεί "αφέλεια" τη μαχητική δράση των εργατών, τότε η αναζήτηση "ρεαλιστικών" λύσεων φτάνει μέχρι τη συγκυβέρνηση με τη Ν.Δ όπως έγινε το '89.

1990 - 1995 Προσαρμογή ή αντίσταση στην αγορά και τον εθνικισμό;

Το 1989 ήταν καμπή όχι μόνο με τις εσωτερικές εξελίξεις που έφεραν τον Μητσοτάκη στην κυβέρνηση ύστερα από τρεις εκλογικούς γύρους, αλλά και με τις διεθνείς εξελίξεις από την κατάρρευση του λεγόμενου "υπαρκτού σοσιαλισμού".

Ο συνδιασμός των δυο αυτών εξελίξεων έφερε το σύνολο σχεδόν της αριστεράς της Ανοιξή του 1990 να μιλάει τη γλώσσα της ηττοπάθειας.

Στο ΠΑΣΟΚ ο Σημίτης από αποδιοπομπαίος τράγος για τη λιτότητα του 1985-87, μετατρέπεται σε πρωταγωνιστή της στροφής προς τον "εκσυγχρονισμό", δηλαδή της προσαρμογής στην κυριαρχία της αγοράς. Ενα - ένα τα εργαλεία με τα οποία το ΠΑΣΟΚ υποσχόταν ότι θα αλλάξει την κοινωνία στις αρχές της δεκαετίας του '80 βαφτίζονται "απαρχαιωμένα" και στη θέση τους προβάλλεται σαν τελευταία λέξη του εκσυγχρονισμού το προσκύνημα της ελεύθερης αγοράς.

Το κόμμα που διαφημίζει τον εαυτό του σαν φορέα "κοινωνικοποίησης" της οικονομίας "με μοχλό το κράτος", αποδέχεται τις ιδιωτικοποιήσεις σαν ρεαλιστική πολιτική με τη φόρμουλα ότι το κράτος πρέπει να περιορίζεται σε "επιτελικό ρόλο".

Ο Λαλιώτης, υπεύθυνος της νερόβραστης προεκλογικής εκστρατείας του '90 που χάρισε τη νίκη στον Μητσοτάκη, χρεώνει την ήττα στις απεργίες που συγκρούστηκαν με τα μέτρα της οικουμενικής κυβέρνησης Ζολώτα και "κόστισαν ψήφους γιατί ταλαιπώρησαν το κοινό". Το συμπέρασμα: "Δεν θέλουμε συνδικαλιστές τύπου Σκάργκιλ". Ο μαχητικός συνδικαλισμός κατατάσσεται κι αυτός στο χρονοντούλαπο και το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ αποφασίζει τη διάλυση των κλαδικών οργα-

νώσεων χωρίς καμιά πτέρυγα να δώσει μάχη ενάντια σ' αυτή την απόφαση.

Αναπόσπαστο κομμάτι της "εκουγχρονιστικής εκστρατείας" είναι και η καταδίκη κάθε αντιμπεριολιστικής φωνής σαν κατάλοιπο "υπανόπτιας και τριτοκοσμισμού" από το παρελθόν. Η παραδοσιακή ρητορεία του ΠΑΣΟΚ για "υπερήφανη" εξωτερική πολιτική χάνει κάθε αριστερή αντιμπεριολιστική απόχρωση και προσαρμόζεται αποκάλυπτα στην άνοδο του εθνικισμού που συγκλονίζει τα Βαλκάνια μετά το 1991.

Η δικαιολογία που προβλήθηκε ήταν ο "ρεαλισμός": ο κόσμος στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου έχει ένα νικητή, τη Δύση, που με τις πολυεθνικές της και με τους οικονομικούς και στρατιωτικούς οργανισμούς της καθορίζει τους "κανόνες του παιχνιδιού". Το ΠΑΣΟΚ ποτέ δεν ήταν κήρυκας της ταχικής "γροθιά στο μαχαίρι". Στις νέες συνθήκες που δημιούργησε η κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, η απάντηση έμοιαζε προφανής -προσαρμογή στα ρεύματα της αγοράς και του εθνικισμού. Δεν είναι ώρα για σοσιαλιστικά πειράματα, αποφάνθηκαν οι σειρήνες του ρεαλισμού, αλλά για σκληρή δουλειά και θυσίες στο βωμό του εκουγχρονισμού της οικονομίας και για χάρη της εθνικής επιβίωσης, σε ένα επικίνδυνο κόσμο.

Στη σκιά της δεξιάς πορείας του ΠΑΣΟΚ, η υπόλοιπη αριστερά πήρε αυτή τη σκούρα εικόνα του κόσμου και την έκανε κατάμαυρη. "Μακρύς συντηρητικός χειμώνας" ήταν η επιγραμματική περιγραφή που έγινε αποδεκτή λίγο - πολύ απ' όλα τα κόμματα στα οποία ξαναχωρίστηκε ο τότε ενιαίος Συνασπισμός.

Η Εργατική Αλληλεγγύη ήταν η εξαίρεση. Την Πρωτομαγιά του '90 υποδεχτήκαμε τη νέα τότε κυβέρνηση της Ν.Δ με τον τίτλο "Όχι στην σταθεροποίηση της Δεξιάς". Να τι γράφαμε σ' εκείνο το φύλλο.

"Λίγες μόνο βδομάδες έχουν περάσει από τις εκλογές της 8 Απριλίου και η Νέα Δημοκρατία προσπαθεί να μας κάνει να ξεχάσουμε ότι είναι κυβέρνηση του 150+1. Ο Μητσοτάκης δηλώνει ότι σχημάτισε κυβέρνηση με προοπτική τετραετίας που θα εφαρμόσει το πρόγραμμα της Ν.Δ. Οι φυλλάδες της δεξιάς το παίζουν ντούρα: "Ί και να καίει"...

Οι κορδακισμοί των υπουργών και των κονδυλοφόρων της Ν.Δ, όμως, δεν μπορούν να συγκαλύψουν την αγωνία και την ανησυχία που τους κατέχει. Ξέρουν πολύ καλά ότι αυτό που έχουν μπροστά τους εί-

ναι μία δύσκολη επιχείρηση πολιτικής και οικονομικής σταθεροποίησης.

Το εργατικό κίνημα έχει κάθε λόγο και πολλές δυνατότητες να οδηγήσει αυτή την επιχείρηση της δεξιάς στην αποτυχία. Το ΠΑΣΟΚ και ο Συνασπισμός, όμως, δεν αντιμετωπίζουν έτσι το ζήτημα. Προσανατολίζονται σ' αυτό που ονομάζουν "υπεύθυνη αντιπολίτευση". Ξεχωρίζουν το οικονομικό από το πολιτικό, τάσσονται υπέρ της οικονομικής σταθεροποίησης και περιορίζουν την αντιπολίτευσή τους σε ό,τι περιθώρια μένουν από εκεί και πέρα.

Αυτή η ταχική είναι αδιέξοδη. Αυτό που χρειάζεται είναι να οργανώσουμε εδώ και τώρα τους αγώνες ενάντια στο "νέο" πακέτο οικονομικής σταθεροποίησης και πάνω σ' αυτή τη βάση να χτίσουμε ένα γερό κίνημα που, όχι μόνο θα φράξει τα πολιτικά σχέδια του Μητσοτάκη, αλλά θ' ανοίξει το δρόμο για τη δική του προοπτική, για την προοπτική της εργατικής τάξης, για την ανατροπή των καπιταλιστών και το σοσιαλισμό από τα κάτω."

Το τι ακολούθησε τα χρόνια 1990-93 είναι αρκετά πρόσφατο ώστε να είναι νωπό στις μνήμες μας. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας αντιμετώπισε αλλεπάλληλα κύματα εργατικών κινητοποιήσεων καθώς προσπαθούσε να επιβάλει σκληρά μέτρα μέσα σε συνθήκες ύφεσης της οικονομίας αντί για τον αναμενόμενο θρίαμβο της αγοράς. Ο κόσμος της "Νέας Τάξης" των νικητών του Ψυχρού Πολέμου αποδείχτηκε τόσο ασταθής, ώστε οι στροφές και τα διλήμματα διέσπασαν τη Νέα Δημοκρατία. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη κατέρρευσε πριν κλείσει τετραετία, πολιορκημένη από μια εκρηκτική εργατική αγανάκτηση που δεν εννοούσε να περιοριστεί στα πλαίσια της "υπεύθυνης αντιπολίτευσης".

Το φθινόπωρο του 1990 είχαμε ήδη την πρώτη έκρηξη με ταυτόχρονη απεργία σε Κοινή Ωφέλεια - Τράπεζες και καταλήψεις στις "προβληματικές". Το χειμώνα του 1991, κύμα καταλήψεων σε σχολεία και σχολές που πήρε πρωτοφανείς διαστάσεις με τη δολοφονία του καθηγητή Ν. Τεμπονέρα, ενώ ταυτόχρονα ξεσπούσαν μαζικές αντιπολεμικές διαδηλώσεις ενάντια στον "πόλεμο των πετρελαίων" στον Περσικό Κόλπο.

Το φθινόπωρο του 1991 τα κλεισίματα και οι απολύσεις στις "προβληματικές" προκάλεσαν νέο γύρο κινητοποιήσεων με την ΕΒΟ να κλείνει την Εθνική Οδό στο Αίγιο και την ΑΕΒΑΑ ολόκληρο το νομό Κοζάνης. Η ΓΣΕΕ ποτέ δε βοήθησε αυτές τις

μάχες να συντονιστούν, ενώ το ΠΑΣΟΚ λίγο αργότερα ψήφισε στη Βουλή μαζί με τη Ν.Δ υπέρ της Συνθήκης του Μάαστριχτ (καλοκαίρι '92). Ταυτόχρονα, το ΠΑΣΟΚ συμμετείχε ενεργά στην εθνικιστική εκστρατεία Σαμαρά - Μητσοτάκη με τα αποπροσανατολιστικά συλλαλητήρια που ξεκίνησαν τον Φλεβάρη του '92 από τη Θεσσαλονίκη και κορυφώθηκαν το Δεκέμβρη στην Αθήνα.

Κι όμως, αυτές οι "υπεύθυνες" πλάτες της αντιπολίτευσης δεν κατάφεραν να σταματήσουν την απεργία της ΕΑΣ να πυροδοτήσει μια γενική απεργία το φθινόπωρο του '92, με μαζικά συλλαλητήρια απεργών που δονούνταν από πολιτικά συνθήματα ενάντια στη Νέα Δημοκρατία.

Όταν την Πρωτομαγιά του '90 στα πανό της ΟΣΕ φωνάζαμε για πρώτη φορά το σύνθημα "Αιτιότητα, Ανεργία, Τρομοκρατία Κάτω η Νέα Δημοκρατία" εισπράταμε κριτικές από την υπόλοιπη αριστερά για την "υπεραισιοδοξία" μας. Όμως, η αισιοδοξία μας αποδείχτηκε στην πράξη βάσιμη και επέτρεψε στην Εργατική Αλληλεγγύη να βρεθεί μέσα σε όλους αυτούς τους αγώνες.

Η παρουσία της Εργατικής Αλληλεγγύης σ' εκείνους τους αγώνες δεν ήταν απλά και μόνο αγωνιστική αισιοδοξία. Ήταν πολιτική παρέμβαση για να βοηθήσουμε τους μαχητικούς εργάτες να δώσουν τη μάχη τους ενάντια στις αντιδραστικές ιδέες του εθνικισμού και ενάντια στην αναβίωση της αυταπάτης του κοινοβουλευτικού δρόμου.

Η Εργατική Αλληλεγγύη σύρθηκε στα δικαστήρια για την αρβρογραφία της ενάντια στους μύθους του εθνικισμού. Ήδη από το 1988 προειδοποιούσαμε:

"Σήμερα η αναζωπύρωση του Μακεδονικού έχει να κάνει με την κρίση που συγκλονίζει τη Γιουγκοσλαβία. Οι στρατηγικοί σχεδιασμοί των милитарιστικών επιτελείων σε Δύση και Ανατολή αντιμετωπίζουν τα σενάρια μιας ενδεχόμενης κατάρρευσης του ενιαίου Γιουγκοσλαβικού κράτους κάτω από το βάρος των εθνικών αντιθέσεων που οξύνονται από την οικονομική κρίση: ο σέρβικος εθνικισμός ανθεί ξανά, ενώ στη Σλοβενία, στο Κοσσυφοπέδιο, στη Βοϊβοδίνη οι ανησυχίες των άλλων εθνότητων εντείνονται.

Ο Θόρυβος για τις 'προκλήσεις των Σκοπίων' δεν είναι παρά ένα προπέτασμα για τις προετοιμασίες του Ελληνικού καπιταλισμού να μην μείνει έξω από οποιαδήποτε (διπλωματική μέχρι στρατιωτική) επέμβα-

ση σε περίπτωση 'χάους' στη Γιουγκοσλαβία..."

(Εργατική Αλληλεγγύη Νο 27)

Την άνοιξη του '92, ενώ ο Μητσοτάκης με τον Σαμαρά ήταν βουτηγμένοι ως το λαιμό σ' αυτές τις επεμβάσεις με προκάλλυμα τις εθνικιστικές κραυγές για το Μακεδονικό, η Εισαγγελία της Αθήνας άσκησε δίωξη σε 5 συντρόφους με βαριές κατηγορίες που σήκωναν μέχρι και τρεις φορές πενταετή φυλάκιση. Κι όμως, τελικά η δίωξη κατέρρευσε χάρη σε μια καμπάνια συμπαράστασης που βρήκε μαζική απήχηση. Βοηθήσαμε έτσι πολλούς αγωνιστές ν' ανακαλύψουν πόσο επιφανειακή ήταν η επιρροή του εθνικισμού.

Αυτή δεν ήταν η μόνη πολιτική μάχη εκκείνων των χρόνων. Η διάλυση της ΕΣΣΔ το 1991 έδωσε αφορμή για ένα νέο γύρο αστικής νεκρολογίας σε βάρος του σοσιαλισμού, που στην Ελλάδα ήταν πιο έντονη από το 1989. Ποιος τόλμησε να απαντήσει στα κηρύγματα του "νεοφιλελευθερισμού" τότε; Σίγουρα όχι οι υμνητές του Γκορμπατσόφ που περίμεναν την "ανανέωση του σοσιαλισμού". Αλλά ούτε και το ΚΚΕ, που πήρε το μέρος των τανκς για άλλη μια φορά στην Ανατολή. Η Εργατική Αλληλεγγύη κάτω από τον πρωτοσέλιδο τίτλο "Όύτε τανκς, ούτε Γιέλτσιν-Γκορμπατσόφ - Σοσιαλισμός από τα Κάτω" έγραφε στις 4

Σεπτέμβρη 1991:

"Αυτό που καταρρέει στην ΕΣΣΔ δεν είναι ο κομμουνισμός. Είναι ένα καθεστώς που χτίστηκε πάνω στα χαλάσματα της Οχτωβριανής Επανάστασης, ένα σύστημα καταπίεσης και εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης στο όνομα του "να φτάσουμε και να ξεπεράσουμε τη Δύση", ένας κρατικός καπιταλισμός που ήταν ανταγωνιστής αλλά και καθρέφτης της Δύσης.

Οι διευθυντές των εργοστασίων, οι στρατηγί και οι άλλοι γραφειοκράτες που βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας στην ΕΣΣΔ είχαν και έχουν τα ίδια ταξικά προνόμια όπως οι "δικοί μας" καπιταλιστές και οδήγησαν την οικονομία και την κοινωνία στην ίδια κρίση σαν αυτή που ζούμε γύρω μας.

Η πικρή εμπειρία από τις βαρβαρότητες ενός συστήματος σε κρίση σε Ανατολή και Δύση σπρώχνει την εργατική τάξη στον αγώνα για να βρει τη δική της λύση. Αυτή η λύση, η ελπίδα και το μέλλον της εργατικής τάξης, είναι πάντα ο σοσιαλισμός. Όχι ο ψεύτικος πύργος του Στάλιν που χρησιμοποιούσε τα εργατικά σύμβολα για να κρύβει την καταστολή και την εκμετάλλευση. Αλλά ο γνήσιος σοσιαλισμός από τα κάτω, ο σοσιαλισμός του Μαρξ του Λένιν και του Τρότσκι, ο σοσιαλισμός των εργατών που παίρνουν στα χέρια τους

συλλογικά και δημοκρατικά την οικονομία και την κοινωνία για να ικανοποιήσουν τις ανθρώπινες ανάγκες."

(Εργατική Αλληλεγγύη 58)

Εχοντας σαν όπλο αυτή την εκτίμηση, ότι η γνήσια σοσιαλιστική προοπτική παραμένει επίκαιρη, η Εργατική Αλληλεγγύη είχε και έχει εναλλακτική λύση να αντιπαραθέτει στις υποσχέσεις της κοινοβουλευτικής αλλαγής του ΠΑΣΟΚ, που για άλλη μια φορά αποδεικνύονται ψεύτικες. Τα τελευταία δυο χρόνια, όπως το 1983 που ξεκινούσαμε, η Εργατική Αλληλεγγύη είναι σπήριγμα για τον κόσμο που σπάει ξανά τις αυταπάτες και αντιστέκεται στα ξεπουλήματα του ΠΑΣΟΚ.

Με μια διαφορά, όμως: Η Εργατική Αλληλεγγύη δεν είναι πια μια μικρή δυοδιάκριτη φωνή. Οι εμπειρίες που συσσωρεύτηκαν μέσα στην εργατική τάξη τα τελευταία δώδεκα χρόνια, αλλά και οι δικές μας προσπάθειες να χτίσουμε μια οργάνωση γύρω από τις ιδέες της Εργατικής Αλληλεγγύης έχουν αλλάξει τα δεδομένα. Αυτή τη φορά έχουμε μια πολύ καλύτερη αφετηρία για να φτιάξουμε επιτέλους το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα που τόσο χρειάζονται οι αγώνες της τάξης μας.

Πάνος Γκαργκάνας

Δωρεά στους μεγαλοκαρχαρίες

Το νέο αεροδρόμιο στα Σπάτα είναι μια πρόκληση και για το ποιους γίνεται και για το ποιος θα το πληρώσει. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα πολυδιαφημισμένο έργο το οποίο θα πληρώσουν οι εργάτες για να πλουτίσουν μερικοί επιχειρηματίες.

Οι εφημερίδες το περιόρισαν σαν μια διαμάχη για το ποια είναι η καλύτερη "συμφωνία", η σύμβαση της ΝΔ ή η σύμβαση του ΠΑΣΟΚ. Η αλήθεια, όμως, είναι ότι ο Λαλιώτης συνεχίζει τη σύμβαση του Μάνου. Αυτό ομολογεί ο Ρ. Καλέντα, γενικός διευθυντής της γερμανικής εταιρείας Χόχτιφ, που έχει αναλάβει το έργο, δηλώνοντας χαρακτηριστικά σε συνέντευξή του στην "Καθημερινή" 17/9: "Η σύμβαση είναι κατά 80% εκείνη του Μάνου και φαίνεται καθαρά".

Ωστόσο, το ζουμί που προσπαθούν να κρύψουν είναι η γιγάντια σπατάλη δισεκατομμυρίων, ώστε να μετατραπεί η Αθήνα σε "κόμβο επιχειρηματικών εξορμήσεων" στα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή.

Το συνολικό κόστος του έργου θα φτάσει τα 700 δις δρχ. Η ιδιωτική εταιρεία Χόχτιφ, θα κατέχει το 38% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας "Διεθνής Αερολιμήν Α.Ε.", συνεισφέροντας λιγότερο από το 8% του συνολικού κόστους. Επιπλέον θα έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης του αεροδρομίου για 30 χρόνια. Ενώ τα τραπεζικά δάνεια που θα πάρει θα είναι με εγγύηση του ελληνικού δημοσίου!

Αρκετές τράπεζες στέκονται στην ουρά για να την δανείσουν. Περίπου το 48,4% των χρημάτων (307,8 δις δρχ.) θα προέλθουν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Το 17,4% (208 δις δρχ.) θα αντληθούν από άλλες τράπεζες και δάνεια εξαγωγικών εγγυήσεων του γερμανικού κράτους. Αν υπολογιστούν και τα κεφάλαια από το ελληνικό ταμείο για την κατασκευή του αεροδρομίου (δηλαδή, το χαράτσι των επιβατών -το λεγόμενο "σπατόσημο") κάπου 58 δις δρχ., τότε μ' αυτό τον τρόπο καλύπτεται το 72% του συνολικού κόστους.

Η περιβόητη καραμέλα της "αυτοχρηματοδότησης", που χρησιμοποιούσε ο Μά-

νος και τώρα αναμασά ο Λαλιώτης, δεν είναι τίποτε άλλο παρά άλλη μια προσπάθεια ιδιωτικοποίησης.

Γι' αυτό οι υπουργοί χρησιμοποιούν στην προπαγάνδα τους τόσα πολλά ψέματα, ώστε να μας πείσουν ότι η κατασκευή του αεροδρομίου θα "αυξήσει την απασχόληση και θα αναθερμάνει την οικονομία".

Το συνολικό κόστος του έργου θα φτάσει τα 700 δις δρχ. Η ιδιωτική εταιρεία Χόχτιφ, θα κατέχει το 38% του μετοχικού κεφαλαίου της "Διεθνής Αερολιμήν Α.Ε.", συνεισφέροντας, λιγότερο από το 8% του συνολικού κόστους.

Στο αεροδρόμιο των Σπάτων θα απασχοληθούν συνολικά 4.000 εργαζόμενοι. Οι άνεργοι στην Ελλάδα είναι περίπου 400.000. Ξεπερνούν το 10% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Ο αριθμός του προσωπικού για τα Σπάτα θα είναι μια μικροσκοπική σταγόνα στον απέραντο ωκεανό των ανέργων.

Σήμερα, στο πολυδιαφημισμένο έργο του Μετρό, απασχολούνται λιγότεροι από 2.000 εργαζόμενοι. Αν προσθέσουμε τους εργαζόμενους στο Μετρό και όσους εργαστούν στα Σπάτα, το άθροισμα είναι ελάχιστο σε σχέση με τη μείωση προσωπικού που σχεδιάζει η κυβέρνηση: στο Σκαρμαγκά με τη "συμφωνία" των 1000 απολύσεων, στον ΟΤΕ με 1690 "εθελούσιες" εξόδους και ακολουθεί η ΔΕΗ που μιλάει για περικοπές 10.000 θέσεων εργασίας. Αν σ' αυτό προσθέσουμε και τους απολυμένους στα κλειστά εργοστάσια, τότε όχι μόνο η ανεργία δεν μειώνεται, αλλά αυξάνεται

δραματικά.

Εξάλλου, με την έναρξη της λειτουργίας του αεροδρομίου στα Σπάτα, το Ελληνικό θα υποχρεωθεί να κλείσει. Σήμερα εκεί δουλεύουν 1000 περίπου εργαζόμενοι γερά συνδικαλισμένοι στην Ομοσπονδία Συλλόγων Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΟΣΥΠΑ). Με το νέο αεροδρόμιο όχι μόνο δεν υπάρχει καμιά απολύτως εγγύηση ότι οι 1000 εργαζόμενοι στην ΥΠΑ θα ξαναδουλέψουν, αλλά κι ό-σοι τελικά εργαστούν δεν θα μπορούν ουσιαστικά να απεργήσουν αφού κάτι τέτοιο χαρακτηρίζεται από τη σύμβαση "ανωτέρα βία" και η ανάδοχος εταιρεία εισπράτει απ' το δημόσιο ποινικές ρήτρες, λόγω καθυστέρησης του έργου.

Ομως, ακόμα κι όσοι εργαστούν στα Σπάτα, θα υποστούν συνθήκες "μαύρης εργασίας" -με ελαστικές εργασιακές σχέσεις, χωρίς μόνιμη εξασφάλιση. Άλλοι θα δουλέψουν στα χωματουργικά, άλλοι κατόπιν στις κατασκευές, άλλοι στη συνέχεια στις τηλεπικοινωνιακές συνδέσεις, άλλοι μετά στις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις κλπ, κλπ. Όλοι τους θα δουλέψουν το πολύ για 6 μήνες με ένα χρόνο, μέσα σε συνολικό χρονικό διάστημα 4 με 5 χρόνια, που θα διαρκέσει συνολικά η κατασκευή.

Οχι μόνο δεν πρόκειται να δούμε με το νέο αεροδρόμιο κάποιο τρομερό αριθμό νέων θέσεων εργασίας, αλλά επιπλέον θα φέρει μια πρωτοφανή περιβαλλοντική καταστροφή. Τα 40.000 στρέμματα συνολικά (16.000 το αεροδρόμιο και 22.000 η περιμετρική ζώνη), που θα αφαιρεθούν από τον κάμπο των Μεσογείων, θα φέρουν την καταστροφή στις καλλιέργειες των κατοίκων της περιοχής.

Η ηχορύπανση, η μόλυνση, η αλόγιστη οικοδόμηση (μετά και τη φωτιά της Πεντέλης) με ξενοδοχεία, εστιατόρια, πρατήρια, γκαράζ, σουπερμάρκετ, "βιομηχανικά πάρκα", αποθηκευτικά κέντρα, θα μετατρέψουν την περιοχή σε απληροίαστη ζώνη.

Το άλλο ψέμα που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση είναι ότι το αεροδρόμιο θα λειτουργήσει σαν "ατμομηχανή" για όλη την οικονομία.

Οι κορώνες των υπουργών, ότι οι βιομηχανίες που ασχολούνται με την οικοδομή θα αυξήσουν τις δουλιές τους, μετά από τη μεγάλη ύφεση του κλάδου την τελευταία δεκαετία, είναι σαπουνόφουσκες.

Το αεροδρόμιο στα Σπάτα είναι βέβαια μια μεγάλη κατασκευή, όχι όμως αρκετή για να δώσει στα σοβαρά τη δυνατότητα "αναθέρμανσης" της οικονομίας. Το κράτος δεν προσανατολίζεται να χτίσει μαζικά, ούτε σχολεία, ούτε νοσοκομεία, ούτε εργατικές κατοικίες, που θα έδιναν τη δυνατότητα σε χιλιάδες ανθρώπους να δουλέψουν.

Στην πραγματικότητα το αεροδρόμιο δεν θα σπρώξει τους βιομήχανους και τους υπεργολάβους να κάνουν επενδύσεις, να χτίσουν νέα εργοστάσια, να προσλάβουν μεγάλο αριθμό εργατών. Το μόνο που θα κάνουν είναι να πείσουν όσους απασχολούν, να δουλέψουν περισσότερο εντατικοποιώντας τη δουλειά μέχρι εκεί που δεν παίρνει.

Ομως, ακόμα και μακροπρόθεσμα, ούτε η κυβέρνηση ούτε τα αρπαχτικά είναι σίγουροι ότι το αεροδρόμιο θα λειτουργήσει όπως σχεδιάζουν. Είναι ένα έργο που κινείται τυφλά, χωρίς προγραμματισμό για το μέλλον.

Το πόσο αβέβαιο είναι φαίνεται από το γεγονός ότι το δημόσιο θα πρέπει να πληρώσει ποινικές ρήτρες πολλών εκατομμυρίων, ώστε να καλύπτουν τη χασούρα της "Χόχιφ" και των υπεργολάβων.

Για παράδειγμα, το κράτος θα πρέπει να πληρώσει: 320 εκ. δρχ. μηνιαίως αν πριν από την έναρξη λειτουργίας του αεροδρομίου δεν έχει κατασκευαστεί ο αυτοκινητόδρομος Σταυρός-Σπάτα, 225 εκ. δρχ. για τον αυτοκινητόδρομο Αθήνα-Σταυρό, 320 εκ. δρχ αν η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η ΕΥΔΑΠ, δεν έχουν συνδέσει το αεροδρόμιο με ηλεκτρικό, τηλέφωνο και νερό.

Ακόμα και το περιοδικό "Εκονομιστ", ομολογεί τα αδιέξοδα παρόμοιων προσπαθειών:

"Είναι πολύ δύσκολο να καθοριστεί με ακρίβεια, πόση χωρητικότητα απαιτείται να έχει το αεροδρόμιο που θα κατασκευαστεί. Διότι, το κόστος και τα ωφέλη δεν είναι σταθερά και προκαθορισμένα νούμερα και κανείς δεν έχει βρει ακόμα τρόπο για μια ικανοποιητική αποζημίωση όσων βρεθούν χαμένοι".

Για παράδειγμα, το αεροδρόμιο στα Σπάτα αρχικά σχεδιάζονταν με την προοπτική χωρητικότητας 25 εκ. επιβατών το χρόνο. Μετά από λίγο η Χόχιφ το χαρακτήρισε "μη ρεαλιστικό" και πρότεινε δυναμικότητα 16 εκ., που είναι και η τελι-

κή απόφαση της σύμβασης.

Παρόλα αυτά η κίνηση των επιβατών στο αεροδρόμιο του Ελληνικού τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται μόλις στα 8-9 εκ. το χρόνο, με ελαφρά πτώση ετησίως. Αν δεν υπάρξει, δηλαδή, γρήγορη αύξηση, τότε υπάρχει περίπτωση αυτά τα τεράστια έξοδα να αποδειχθούν άχρηστη σπατάλη. Είναι, δηλαδή, πιθανόν το νέο αεροδρόμιο να καταλήξει ανενεργό.

Η καλύτερη απόδειξη του χάους που προκαλούν οι "δείκτες της αγοράς", είναι το που κατάληξε τελικά το νέο αεροδρόμιο του Στάνστεντ στο Βορειοανατολικό Λονδίνο.

Κόστισε συνολικά 600 εκ. δολάρια! Κι ενώ έχει σχεδιαστεί για 15 εκ. επιβάτες, σήμερα έλκει περίπου 3,5 εκ. επιβάτες το χρόνο. Το αποτέλεσμα ήταν να απολυθεί σημαντικός αριθμός προσωπικού.

Όμως, από τα πιο βασικά προβλήματα των αεροδρομίων δεν είναι τόσο το μέγεθός τους, όσο η ασφάλεια των πτήσεων.

Όσο οι καπιταλιστές και οι κυβερνήσεις προκειμένου να γλιτώσουν λεφτά μειώνουν το προσωπικό και πετσοκόβουν τα κονδύλια για τα συστήματα ασφαλείας, τη συντήρηση και την κατασκευή των αεροσκαφών, τόσο ο κίνδυνος για θανατηφόρα "ατυχήματα" αυξάνεται.

Επρεπε να χάσουν τη ζωή τους 6 άτομα από τη συντριβή ενός μεταγωγικού αεροσκάφους λίγο πιο έξω από το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης για να φανεί ανάγλυφα το μέγεθος των ελλείψεων των αεροδρομίων σε τεχνολογικό εξοπλισμό (ραντάρ, συστήματα ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας).

Με παρόμοιο τρόπο, τον Αύγουστο 1989, είχαν σκοτωθεί 34 επιβάτες, όταν το SD 330 της Ολυμπιακής κερφώθηκε στην κορυφή του όρους Κερκετέα, στη Σάμο, και στη συνέχεια πήρε φωτιά. Κι αυτό επειδή, όποιες κι αν είναι οι καιρικές συνθήκες, οι πιλότοι είναι αναγκασμένοι να προσγειώνουν τα αεροσκάφη "με το μάτι".

Στην πραγματικότητα η περιβόητη "ανάπτυξη" που εξαγγέλει ο Παπανδρέου, το μόνο που σημαίνει είναι προίκα δισεκατομμυρίων για τα κοράκια της ιδιωτικοποίησης του αεροδρομίου. Η μοιρασιά των εργολαβιών έγινε ήδη ανάμεσα σε 17 ιδιοκτήτες τεχνικών εταιρειών, οι οποίες αναλαμβάνουν το 70% του συνολικού κατασκευαστικού έργου. Στις εταιρείες αυτές συμπεριλαμβάνονται:

Ο όμιλος Ιντρακόμ του Κόκκαλη, που διεκδικεί κατασκευαστικά και τηλεπικοινωνιακά έργα της τάξης των 120 δις δρχ., δηλαδή περίπου το ένα πέμπτο του συνο-

λικού κόστους του έργου. Η τεχνική εταιρεία "Μηχανική" του Εμφιετζόγλου, η οποία κατέχει το 28% της αγοράς του χώρου των κατασκευών, με κέρδη το 1994 4.836 εκατομύρια δρχ. Η "ΑΕΓΕΚ" του Τριανταφύλλου, η οποία συμμετέχει με 11% στο "Μετρό Αθηνών", προϋπολογισμού 250 δις δρχ. Η "ΑΚΤΩΡ" του Μπόμπολα, εκδότη του "Εθνους" και μέτοχου του "Μέγκα". Η "ΑΒΑΞ", στην οποία είναι μέτοχος και ο πρώην διευθυντής της ΝΔ, Σγαρδέλης. Η "ΜΕΤΩΝ" των Αρφάνη και Χιώνη. Και πολλές άλλες.

Ο αγώνας δρόμου δεν έχει τελειωμό. Καμμάτι από την πίτα διεκδικούν όλοι οι πλούσιοι αυτού του τόπου -ο Βαρδινογιάννης και ο Λάτσης με τα καύσιμα, ο Κανελλόπουλος και ο Παπαλεξόπουλος (νυν και πρώην πρόεδρος του ΣΕΒ) οι βασιλιάδες του ταιμέντου με την "ΤΙΤΑΝ", οι βιομήχανοι σιδήρου, οι τραπεζίτες, οι βαρώνοι των ΜΜΕ.

Σ' αυτό το φαγοπότι θέλουν να χωθούν όλες οι αεροπορικές εταιρείες, οι βιομηχανίες κατασκευής αεροσκαφών, όλο το πλέγμα συμφερόντων που έχει σχέση με τα αεροδρόμια. Ηδη η "Χόχιφ" σχεδιάζει την διακήρυξη διαγωνισμού για να δοθεί ο τομέας του επιγειου ελέγχου (handling) η υπηρεσία μεταφορών (cargo) σε μεγάλες επιχειρήσεις -όπως η ΒΑΑ (η εταιρεία που "μανατζάρει" τα αεροδρόμια στην Αγγλία και το Σίπχολ του Αμστερνταμ) και η Λουφτχάνσα (η μεγαλύτερη εταιρεία "cargo" του κόσμου).

Αρα, λοιπόν, είναι μύθος ότι αυτό το έργο θα είναι προς όφελος όλων μας. Τους μόνους που ενισχύει είναι τους καπιταλιστές. Κι αν στην πορεία δουν ότι δεν τους βγαίνει, μπορεί και να την κοπηνήσουν, χωρίς να λογοδοτήσουν ποτέ. Μήπως το ίδιο δεν έκανε ο Περαιτικός με το ναυπηγείο Ελευσίνας;

Η μόνη δύναμη που μπορεί να σταματήσει αυτή την γιγάντια σπατάλη είναι τα συνδικάτα. Να βγουν και να ζητήσουν αυτά τα λεφτά να πάνε για τις ανάγκες του κόσμου, σε σχολεία, νοσοκομεία, εργατικές κατοικίες, αντιπλημμυρικά έργα, αυξήσεις στους μισθούς.

Η Ομοσπονδία των εργαζόμενων στα αεροδρόμια (ΟΣΥΠΑ) μαζί με την Ομοσπονδία Οικοδόμων μπορούν καλώντας απεργίες να ξεσηκώσουν μαζί τους χιλιάδες απλούς ανθρώπους, που θέλουν να παλέψουν ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, τις περικοπές, την ανεργία, την καταστροφή του περιβάλλοντος.

Κώστας Σαρής

Ποιος έφτιαξε τον άνθρωπο;

Ο Γιάννης Σηφακάκης εξηγεί ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε όχι από κάποιο θεό, αλλά μέσω της εργασίας του

Το ζήτημα της προέλευσης του ανθρώπου έχει ιδιαίτερη σημασία και ενδιαφέρον για όλους όσους θέλουν να αλλάξουν την κοινωνία, για όλους όσους παλεύουν για το σοσιαλισμό. Και αυτό γιατί διαρκώς βομβαρδιζόμαστε από δυο λαθεμένες ιδεολογικές προσεγγίσεις για το ρόλο του ανθρώπου μέσα στη φύση.

Απο τη μια μεριά τον ιδεαλισμό, που βλέπει τα ανθρώπινα όντα μισοθειικά, ξεκομμένα από το φυσικό κόσμο των ζώων, που σαν μοναδικό τους καθήκον έχουν να λυτρώσουν τη ψυχή τους. Αυτή η άποψη ήταν για πολλά χρόνια η επίσημη προπαγάνδα των κυρίαρχων τάξεων και της Εκκλησίας που προσπαθώντας να διατηρήσουν την κυριαρχία τους ενίσχυαν ό,τι πιο σκοταδιστικό και καθυστερημένο υπήρχε. Μέχρι και 150 χρόνια πριν από σήμερα, ο άνθρωπος έβλεπε τον εαυτό του στην κορυφή μιας σχεδιασμένης Πλάσης που με τη χρονική κλίμακα της Βίβλου, θα πρέπει να είχε ηλικία 4004 ετών. Όλοι πίστευαν ότι ο κόσμος είχε φτιαχτεί όπως παρουσιάζονταν στη Γέννηση.

Αυτά τα παραμύθια (Παράδεισος, Αδάμ και Εύα κ.λπ) προβάλλονταν ακόμα και σήμερα από τις κυβερνήσεις (τι διαδίδεται στα μαθήματα των θρησκευτικών ή της ιστορίας) και από την Εκκλησία. Είναι πραγματική πρόκληση, 100 χρόνια μετά το θάνατο του Ενγκελς που ανέπτυξε -ό-

πως θα δούμε- μια τόσο πολύ υλιστική και επιστημονική αντίληψη για την προέλευση του ανθρώπου, να ακούγονται ξανά τέτοιες αντιδραστικές βλακειές!

Η δεύτερη λαθεμένη προσέγγιση είναι αυτή του χυδαίου ή μηχανιστικού υλισμού: οι άνθρωποι δεν είναι τίποτα παραπάνω από απλές μηχανές ή ζώα άρα ο ανταγωνισμός, η βία και η επιθετικότητα και σε τελική ανάλυση όλα τα κακά της σημερινής κοινωνίας (ιδιοκτησία, ρατσισμός κ.λπ) υπάρχουν μέσα στα ίδια τα γονίδια του, μέσα στην ίδια τη φύση του. Και άρα οποιαδήποτε κοινωνική αλλαγή είναι αδύνατη. Αυτές ήταν οι απόψεις του λεγόμενου "κοινωνικού δαρβινισμού" παλιότερα και της κοινωνιοβιολογίας σήμερα.

Απέναντι σ' αυτά τα δυο ρεύματα, ο Μαρξ και ο Ενγκελς ανέπτυξαν το 1845-46 τις ιδέες τους, στη *Γερμανική Ιδεολογία και στις Θέσεις για τον Φόουερμαχ*. Εβλεπαν τα ανθρώπινα όντα σαν προϊόντα του φυσικού, βιολογικού κόσμου και την ιστορία σαν μέρος της φυσικής ιστορίας. Εβλεπαν όμως και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανθρώπου, που έχουν να κάνουν με τη δυνατότητά του να επιδρά πάνω στις συνθήκες που τον δημιουργήσαν, αλλάζοντας τόσο αυτές τις συνθήκες όσο και τον ίδιο τον εαυτό του.

Τα τελευταία χρόνια, με τα στοιχεία

που έφεραν στο φως αρχαιολόγοι και ανθρωπολόγοι, οι απόψεις του Μαρξ και του Ενγκελς δικαιώνονται.

Τι ξέρουμε σήμερα

Σήμερα πια ξέρουμε ότι ο άνθρωπος είναι πραγματικά αναπόσπαστο μέρος της φύσης, αφού ο ίδιος προήλθε από τον πίθηκο. Σύγχρονες μελέτες του γενετικού υλικού δείχνουν ότι οι άνθρωποι μοιραζόμαστε με τους χιμπατζήδες ένα κοινό πρόγονο 4 με 7 εκατομμύρια χρόνια πριν και ότι ακόμα και σήμερα -παρόλη τη διαφορετική κατεύθυνση που αναπτυχθήκαμε- έχουμε ένα 97,5% των γονιδίων μας κοινά με των χιμπατζήδων.

Απ' αυτούς τους κοινούς προγόνους -τους Αυστραλοπίθηκους- ξεκίνησε μια διαδικασία διαφοροποίησης που κράτησε εκατομμύρια χρόνια και που κατέληξε στους ανθρώπους με τα χαρακτηριστικά που έχουν σήμερα. Τα πρώτα ανθρωποειδή, που εμφανίστηκαν πριν από 2 με 2,5 εκατομμύρια χρόνια, ονομάστηκαν homo habilis (άνθρωπος με χέρια) γιατί οι σκελετοί τους βρέθηκαν γύρω από πέτρινα εργαλεία, στο Ολντουβάν της Ανατολικής Αφρικής. Από τον homo habilis περάσαμε στον homo erectus 1,6 περίπου εκατομμύρια χρόνια πριν, στον homo sapiens και τέλος στον homo sapiens sapiens (που είναι ανατομικά όπως οι σύγχρονοι άνθρω-

ποι) 200 με 100 χιλιάδες χρόνια πριν.

Αυτή η βιολογική πρόοδος (που χαρακτηρίζεται τελικά από την αύξηση του μεγέθους του εγκεφάλου) συμβαδίζει αρχικά με μια αντίστοιχη πρόοδο των ανθρωπινων όντων σε ανακαλύψεις. Τα εργαλεία, η φωτιά, το κηνύγι, η ομιλία, αργότερα η ανακάλυψη της καλλιέργειας, του τροχού κ.λπ έδωσαν τη δυνατότητα στον άνθρωπο να παρεμβαίνει στη φύση και να τη μετασχηματίζει. Και μαζί της να μετασχηματίζεται και ο ίδιος, να πλάθει τον εαυτό του, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο ανθρωπολόγος Γκρόντον Τσάιλντ.

Οι πρώτοι εξελικτικιστές και ο Δαρβίνος

Οι πρώτες προσπάθειες να χτυπηθούν οι ιδεαλιστικές απόψεις εμφανίζονται ήδη από την αρχαιότητα, στον Δημόκριτο, τον Αναξίμανδρο και τον Επικούρο. Αυτές οι προσπάθειες αποχτούν επιστημονική βάση τον 18ο αιώνα, την περίοδο που η αστική τάξη αναπτύσσει τις επιστήμες και συγκρούεται με τις μεσαιωνικές ιδέες της φεουδαρχίας.

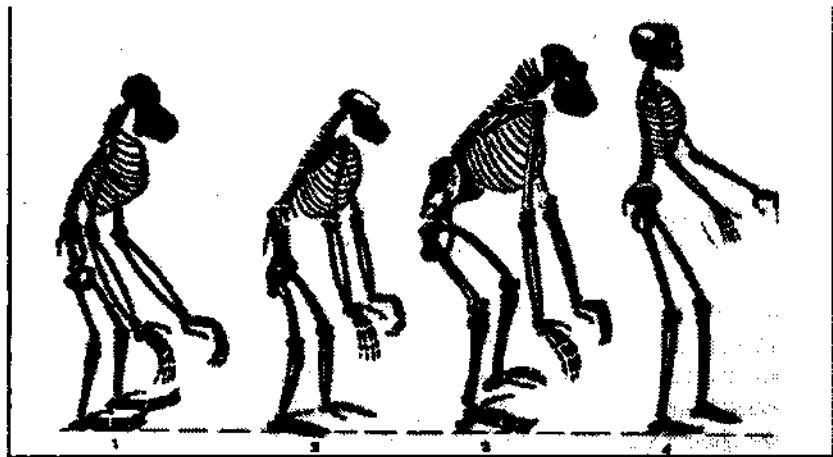
Τότε για πρώτη φορά φτιάχνεται ένα σύστημα καταγραφής και ταξινόμησης των ζωντανών οργανισμών από το βιολόγο Λίνεους. Τότε -το 1794- ο Ερασμος, παππούς του Δαρβίνου, κάνει την πρώτη αναφορά για τη μεταβλητότητα των ειδών.

Ο Γάλλος φιλόσοφος Λαμάρκ ήταν αυτός που μελετώντας τα διάφορα απολιθώματα και τις αλλαγές που υφίστανται τα κατοικίδια, διατύπωσε οριστικά στα 1801 και 1815 τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών: η ζωή έχει την τάση για διαφοροποίηση και πολυπλοκότητα, λόγω της αλλαγής των συνθηκών του περιβάλλοντος αλλά και της αλλαγής του οργανισμού.

Παρά τις όποιες αδυναμίες του, πάνω στα συμπεράσματα σπηρίχθηκαν μια σειρά επιστήμονες, ανάμεσά τους και ο Δαρβίνος.

Ο Δαρβίνος προχώρησε ακόμα παραπέρα από τον Λαμάρκ στηριζόμενος σε ένα πλούσιο υλικό που συνέλεξε ο ίδιος σε ένα ερευνητικό ταξίδι με το πλοίο "Μπιγκλ" ανάμεσα στα 1831-36, στην Παταγωνία στα νησιά Γκαλαπάγκος. Το 1859 δημοσίευσε τις απόψεις του στο βιβλίο του "Για την καταγωγή των ειδών μέσω της φυσικής επιλογής".

Σ' αυτό το έργο υποστηρίζει ότι παρά την τεράστια ποικιλία τους, τα κατοικίδια προέρχονται από ένα μόνο "άγριο" πρόγονο το καθένα. Οσο περισσότερο διαδεδομένο είναι ένα είδος τόσο περισσότερες ποικιλίες έχει. Υπάρχει η τάση της γεωμε-

Σκελετοί 1. ουραγκουτάγκου, 2. χιμποτζή, 3. γορίλα, 4. ανθρώπου

τρικής αύξησης του πληθυσμού -σύμφωνα με το νόμο του Μάλθους- πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει ένας σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των ειδών μεταξύ τους ή προς τη φύση για να επικρατήσουν τα πιο δυνατά απ' αυτά. Μέσα από μια διαδικασία φυσικής επιλογής οι πιο κοντινές για το είδος ποικιλίες επικρατούν και στη συνέχεια κληροδοτούνται μέσω της γενετήσιας επιλογής. Μ' αυτό τον τρόπο εξελίσσεται προοδευτικά το είδος. Η εξέλιξη είναι πιο αργή, όσο πιο στενές είναι οι επιλογές.

Το βιβλίο του Δαρβίνου είχε αποφασιστική σημασία. Ήταν ένα πολύ δυνατό χτύπημα σε όλες τις ιδεαλιστικές απόψεις αφού έδειξε πιο καθαρά, ότι η ζωντανή ύλη έχει εξελικτική πορεία με αφετηρία κοινό πρόγονο και ότι αυτή η εξέλιξη δεν ήρθε μέσα από τους ουρανοί, αλλά από συγκεκριμένους φυσικούς νόμους (της αναπαραγωγής, της κληρονομικότητας, της μεταβλητότητας κ.λπ.). Το 1871 στο βιβλίο του "Η καταγωγή του ανθρώπου" ο Δαρβίνος υποστηρίζει ανοιχτά ότι ο κοινός αυτός πρόγονος για τους ανθρώπους είναι ο πίθηκος. Η πρώτη επιβεβαίωση των απόψεων του Δαρβίνου ήρθε το 1873 όταν ανακαλύφθηκε απ' τον Κοβαλέφσκι η αλυσίδα της εξέλιξης του αλόγου.

Οι δημοσιεύσεις του 1859 προκάλεσαν σάλο, ανέτρεπαν ότι πίστευαν οι άνθρωποι μέχρι τότε. Οι άρχουσες τάξεις και η εκκλησία επιστράτευαν τους "επιστήμονες" τους για να γελοιοποιήσουν και να αρνηθούν αυτές τις ανακαλύψεις.

Όπως γράφει ο Σωτήρης Δημητρίου στο βιβλίο του Ανθρωπογένεση:

Στην Αγγλία η αντίδραση απάντησε στον Δαρβίνο με το απόφθεγμα του Ντισράελι: "Προτιμώ να κατάγομαι από τους αγγέλους παρά από τους πίθηκους". Η Γαλλική Ακαδημία θεώρησε φυσικό να απορρίψει την πρόταση που της υποβλήθη-

κε για να γίνει μέλος της. Στην Ελλάδα μετά την ήττα της Αντίστασης η αντίδραση εξέδωσε την "Διακήρυξιν της Χριστιανικής Ενωσης Επιστημόνων" όπου γράφεται ότι η "θεωρία του Δαρβίνου... είχε και έχει τους υποστηρικτές της μόνο εις κύκλους που εμφορούνται από σκόπιμον προχειρολογίαν...".

Ο ίδιος ο Δαρβίνος, που ήταν πάμπλουτος και ήξερε ότι ζούσε σε μια περίοδο επαναστατικής κρίσης σε ολόκληρη την Ευρώπη (1830-40-48) είχε πλήρη συναίσθηση της αντίδρασης που θα προκαλούσε το έργο του. Γι' αυτό και χρειάστηκαν 20 ολόκληρα χρόνια για να αποφασίσει τελικά να το δημοσιεύσει στα 1859!

Ο Ενγκελς και ο ρόλος της εργασίας

Ο Ενγκελς ήταν αυτός που, πατώντας πάνω στις περιορισμένες ακόμα τότε δυνατότητες που του έδινε η επιστήμη, ανέπτυξε ακόμα περισσότερο την ιδέα της προέλευσης του ανθρώπου στα δυο πολύ σημαντικά του έργα: "Ο ρόλος της εργασίας στην εξανθρώπιση του πιθήκου" (1876) και "Η καταγωγή της οικογένειας της ατομικής ιδιοκτησίας και του Κράτους" (1884).

Ο Ενγκελς αναγνωρίζει ότι χάρη στη θεωρία της εξέλιξης "εξασφαλίστηκε η βάση για την προϊστορία του ανθρώπινου πνεύματος", προσπαθεί όμως να ξεπεράσει τον δαρβινισμό που παρέμεινε μονάχα σε βιολογικά κριτήρια για να εξηγήσει την κοινωνία. Ο Δαρβίνος "μένει αιχμάλωτος των αντιλήψεων του ζωόκοσμου" γράφει ο Ενγκελς. Και συμπληρώνει: "Το ζώο κατορθώνει το πολύ πολύ να συλλέγει. Ο άνθρωπος όμως παράγει, δημιουργεί τα μέσα για την ύπαρξη, με την πλατιά σημασία της λέξης, τα οποία χωρίς αυτόν η φύση δεν θα είχε παράγει. Αυτό κάνει

κιάλας επικίνδυνη την ανεξέλεγκτη μεταφορά των νόμων της ζωής από τις κοινωνίες των ζώων στις ανθρώπινες κοινωνίες".

Ο Ενγκελς υποστηρίζει ότι υπήρξαν 4 στάδια κλειδιά για την ανάπτυξη του ανθρώπου, καθένα απ' τα οποία άφησε τα περιθώρια για την ανάπτυξη του επόμενου: 1) Για λόγους που δεν γνωρίζουμε, συγκεκριμένα είδη ανθρωποειδών πιθήκων άρχισαν να χρησιμοποιούν τα δυο τους πόδια μονάχα για να περπατάνε, αφήνοντας έτσι ελεύθερα τα δυο χέρια. Το όρθιο βάδισμα ήταν "το πρώτο αποφασιστικό βήμα", όπως λέει ο Ενγκελς, για να περάσουμε από το πιθήκο στον άνθρωπο. 2) Με τα ελεύθερα χέρια τους είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τα πρώτα εργαλεία με τα οποία άρχισαν να δουλεύουν και να αλλάζουν σταδιακά το φυσικό περιβάλλον για να καλύψουν τις ανάγκες τους. 3) Η εργασία τους ενθάρυνε να δουλεύουν μαζί, να συνεργάζονται και έτσι να αρχίσουν να ζουν ομαδικά. 4) Ο ομαδικός τρόπος ζωής, τους οδήγησε στην ανάπτυξη της επικοινωνίας αναμεταξύ τους, στην ανακάλυψη δηλαδή της ομιλίας και μαζί μ' αυτή της συνείδησης.

Κάθε ένα απ' αυτά τα στάδια επηρέαζε τα προηγούμενα και ανάποδα. Η παραπέρα ανάπτυξη της εργασίας έκανε ακόμα πιο σημαντική τη χρησιμοποίηση και την τελειοποίηση του χεριού.

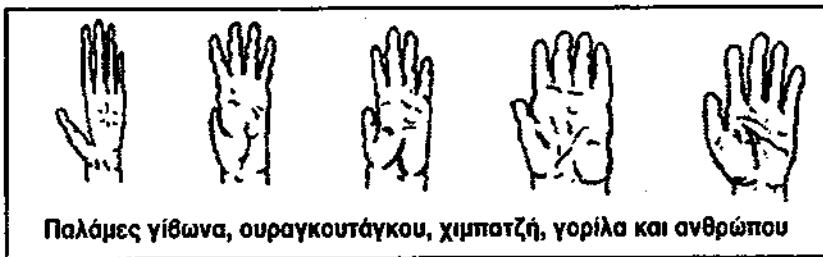
Η συλλογική ζωή απαιτούσε πιο αποτελεσματική συλλογή τροφής, άρα και πιο ανεπτυγμένα εργαλεία και μορφές εργασίας. Η γλώσσα και η συνείδηση βοήθησαν την κοινωνική οργάνωση και απλωθεί ακόμα περισσότερο, μαζί με τις διάφορες τεχνικές της εργασίας.

Ακόμα περισσότερο, καθώς αναπτυσσόταν κάθε στάδιο άλλαζε και βιολογικά ο ίδιος ο άνθρωπος (οι ποσοτικές αλλαγές έφεραν ποιοτικές): σκελετική δομή που επιτρέπει με μεγαλύτερη ευκολία το βάδισμα στα 2 πόδια, ακόμα πιο ανεπτυγμένη ανατομία του χεριού και ευλυγισία του αντίχειρα για να πιάνει και να επεξεργάζεται αντικείμενα, σαγόνια που επιτρέπουν τη δημιουργία διαφορετικού ήχου για την ομιλία, πίσω δόντια πιο ενισχυμένα για να μπορούν να μασάνε όχι μόνο φυτική αλλά και ζωική τροφή, που με τις πρωτεΐνες της δίνει νέα ώθηση στην ανάπτυξη του οργανισμού, σταδιακή αύξηση του εγκεφάλου για να μπορεί να

συλλαμβάνει περισσότερες πληροφορίες.

Η εργασία ήταν για τον Ενγκελς το κλειδί για να εξηγήσει την αλληλεπίδραση αυτών των σταδίων. Χωρίς την εργασία το όρθιο βάδισμα μπορεί να παρέμενε απλά μια μεταβατική κατάσταση, η γλώσσα δε θα αναπτυσσόταν και ο άνθρωπος εγκεφαλος θα παρέμενε το ίδιο μικρός σαν αυτόν του χιμπατζή. Ο άνθρωπος ξεχωρίζει από τα ζώα επειδή ο ίδιος διαμορφώνει νέες σχέσεις με τη φύση, τις σχέσεις της εργασίας και έτσι επεμβαίνει σ' αυτή και τη μεταμορφώνει. Κανένα άλλο ζώο δεν μπορεί να κατασκευάσει εργαλεία μέσω της εργασίας του. Γι' αυτό και ο Ενγκελς κυριολεκτεί όταν λέει: "Η εργασία είναι ο πρωταρχικός, βασικός όρος κάθε ανθρώπινης ζωής και αυτό σε τέτοιο βαθμό που από μια άποψη πρέπει να πούμε: η εργασία δημιούργησε τον ίδιο τον άνθρωπο".

Αυτή είναι και η διαφορά του Ενγκελς με τον Δαρβίνο αλλά και με τις διάφορες θεωρίες που υπάρχουν μέχρι σήμερα που προτείνουν άλλους όρους για να προσδιορίσουν τον άνθρωπο (στέγη, γλώσσα κ.λπ). Ο Δαρβίνος υποστήριζε για παρά-

Παλάμες γίβωνα, ουραγκουτάγκου, χιμπατζή, γορίλα και ανθρώπου

δειγμα ότι η αύξηση του μεγέθους του εγκεφάλου έγινε πριν από τη μετάβαση στην όρθια στάση και πριν από τη χρησιμοποίηση των χεριών και των εργαλείων. Πιστεύει δηλαδή ότι οι ιδέες αφηρημένες ήταν αυτές που βοήθησαν στην παραπέρα αύξηση του εγκεφάλου και κατά συνέπεια στην εξέλιξη του ανθρώπου και όχι η εργασία.

Ο Ενγκελς απαντούσε: "Πρώτα η εργασία, μετά απ' αυτήν και από τότε μαζί μ' αυτήν η γλώσσα -αυτά ήταν τα πιο ουσιαστικά κίνητρα που κάτω από την επίδρασή τους, μεταβλήθηκε βαθμιαία ο εγκέφαλος".

Επιβεβαίωση

Το έργο του Ενγκελς η αστική τάξη το έθαψε. Για 100 περίπου χρόνια προσπάθησε να κρατήσει στο σκοτάδι οποιαδήποτε ιδέα ή ανακάλυψη που επιβεβαίωνε τον Δαρβίνο ή τον Ενγκελς.

Ακόμα και όταν χρειάστηκε να παραδε-

χτεί την προέλευση του ανθρώπου απ' τον πιθήκο, προσπάθησε να απορρίψει το υλιστικό πνεύμα αυτής της διαδικασίας. Χρησιμοποίησε τις αδυναμίες της θεωρίας του Δαρβίνου όσον αφορά τη σειρά των σταδίων εξέλιξης του ανθρώπου, για να οδηγήσει τους επιστήμονες να πιστεύουν ότι οποιοσδήποτε "συνδυακός κρίκος" ανάμεσα στον πιθήκο και στον άνθρωπο θά 'πρεπε να έχει μεγάλο εγκέφαλο (σαν του ανθρώπου) και την ανατομία ενός πιθήκου. Μπορούσε να επικρατεί έτσι για 70 σχεδόν χρόνια, ένα φτιαχτό, όπως αποδείχτηκε αργότερα, κατασκευάσμα "Ο άνθρωπος του Πίλντντουν", σύμφωνα με τον οποίο το κρανίο ενός ανθρώπου και το σαγόνι ενός πιθήκου ανήκαν στον ίδιο κοινό πρόγονό μας. Χρειάστηκε η ανακάλυψη μόλις το 1974 ενός σκελετού ηλικίας 3,5 εκατομμυρίων χρόνων που είχε όρθια στάση και μέγεθος εγκεφάλου ίσο με αυτό του πιθήκου, για να εγκαταλειφθούν οριστικά αυτές οι ιδεαλιστικές απόψεις.

Σήμερα πιο ξέρουμε ότι χρειάστηκε να περάσουν πάνω από 2 εκατομμύρια χρόνια από την κατάκτηση της όρθιας στάσης μέχρι την ανακάλυψη του εργαλείου. Οι πρόσφατες ανακαλύψεις αρχαιολόγων όπως ο Λίκι και ο Κλάρις, βεβαιώνουν ότι η όρθια στάση προηγείται από την ανακάλυψη των εργαλείων και ότι η αύξηση του ε-

γκεφάλου συμπίπτει με την κατασκευή του εργαλείου. Επιβεβαιώνεται έτσι η βασική θέση του Ενγκελς, ότι η σκέψη είναι προϊόν της εργασίας.

Υπάρχουν ακόμα και σήμερα αντιπαράθεσεις ανάμεσα στους επιστήμονες για διάφορα θέματα (την αιτία που στάθηκε όρθιος ο πρώτος πιθήκάνθρωπος, τον ρόλο του κνημίου, τη σχέση ανάμεσα στα διάφορα είδη των πρώτων ανθρώπων κ.λπ). Παρόλα αυτά όμως, η υλιστική μέθοδος του Ενγκελς εξακολουθεί να παραμένει αξιολογούμενη επίκαιρη.

Δεν είμαστε απόγονοι του Αδάμ και της Εύας, δεν είμαστε βάρβαρα ζώα στο έλεος της φύσης. Είμαστε συνειδητά όντα που με την εργασία και τις γνώσεις μας έχουμε δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια καλύτερη κοινωνία βασισμένη στις ανάγκες μας. Όσο πιο γρήγορα φτάσουμε σ' αυτή, στο Σοσιαλισμό, τόσο πιο σίγουρο θα είναι και το μέλλον ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Γιατί ο Ισλαμισμός γνωρίζει ανάπτυξη σήμερα;

Για να απαντήσει αυτό το ερώτημα ο Σωτήρης Κοντογιάννης περιγράφει το τι συνέβηκε σε μια σειρά από χώρες όπου οι Ισλαμιστές έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια δύναμη

Οι Ισλαμιστές έχουν γίνει τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η κυρίαρχη πολιτική δύναμη σε μια ολόκληρη σειρά από χώρες της Αφρικής και της Ασίας.

"Φανατικοί" Ισλαμιστές βρίσκονται στην εξουσία στο Ιράν και το Σουδάν. Στην Αλγερία, στην Αίγυπτο, στην Τουρκία, στο Πακιστάν οι Ισλαμιστές έχουν καταφέρει να κερδίσουν μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού και σε πολλές περιπτώσεις μεγάλα ποσοστά στις εκλογές. Στην Παλαιστίνη και τον Λίβανο έγιναν το κέντρο της ένοπλης αντίστασης ενάντια στο Ισραήλ και τις ΗΠΑ. Στο Αφγανιστάν αντίπαλοι στρατοί πολεμάνε μεταξύ τους στο όνομα του Αλλάχ και του Μωάμεθ.

Στη Δύση οι κυβερνήσεις και τα ΜΜΕ αντιμετώπισαν αυτή τη ραγδαία άνοδο του "Ισλαμικού φονταμενταλισμού" στη Μέση Ανατολή -στην περιοχή με τα μεγαλύτερα γνωστά κοιτάσματα πετρελαίου του πλανήτη- από την πρώτη στιγμή σαν απειλή. Εκμεταλλεύτηκαν κάθε ευκαιρία για να ζωγραφίσουν μια εικόνα βάρβαρων ορδών φανατικών που θέλουν να γυρίσουν την ανθρωπότητα πίσω στην εποχή του Μεσαίωνα.

Το 1992 οι εφημερίδες της Δύσης έφτασαν στο σημείο να υποστηρίξουν το πραξικόπημα των στρατηγών στην Αλγερία που ακύρωσε τις εκλογές. Με την αιτιολογία ότι εμπόδισε την άνοδο των "φονταμενταλιστών" στην εξουσία το ονόμασαν "δημοκρατικό πραξικόπημα". Οι

κυβερνήσεις στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιούν την αντιισλαμική υστερία που καλλιεργούν τα ΜΜΕ για να στηρίξουν τα ρατσιστικά μέτρα ενάντια στους έγχρωμους και τους μετανάστες. Στη Γαλλία η κυβέρνηση του Σιράκ έχει εξαπολύσει αυτές τις μέρες ένα άγριο ανθρωποκνηγητό ενάντια στους Αλγερίνους, με τη δικαιολογία ότι μπορεί να είναι "Ισλαμιστές τρομοκράτες". Πριν λίγα χρόνια το γαλλικό υπουργείο Παιδείας, για να "σωσει" τα παιδιά των μεταναστών από τον "σκοταδισμό" είχε απαγορέψει στις μαθήτριες να φοράνε μαντήλες στο σχολείο. Εκατοντάδες παιδιά μεταναστών αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την εκπαίδευση. Τα ίδια επιχειρήματα επιστρατεύουν τα ΜΜΕ στην Ελλάδα, για να στηρίξουν τη σοβινιστική υστερία για το "Μουσουλμανικό τόξο" που υποτίθεται ότι απειλεί τα Βαλκάνια.

Δυστυχώς δεν ήταν μόνο οι καπιταλιστές και οι δεξιές εφημερίδες αυτές που καλλιεργούν αυτές τις εικόνες. Ολόκληρα κομμάτια της Αριστεράς, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην ίδια τη Μέση Ανατολή αποδέχονται αυτές τις θεωρίες και συχνά τάσσονται με την πλευρά του κράτους στη διαμάχη του με τα Ισλαμιστικά κινήματα.

Στην Αίγυπτο η Αριστερά έκει καταλήξει να υποστηρίξει το καθεστώς τρόμου - τις εκτελέσεις, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, τις ένοπλες επιθέσεις στα τζαμιά- που στήνει η κυβέρνηση του Μουμπά-

ρακ στο όνομα της "απειλής" από την οργάνωση "Αδελφών Μουσουλμάνων". Στην Αλγερία ένα ολόκληρο τμήμα της αριστεράς υποστήριξε το πραξικόπημα των στρατηγών που ακύρωσε τις εκλογές του 1992.

Ο ρόλος της θρησκείας

Οι αναλύσεις γύρω από τον Ισλαμισμό ξεκινάνε συνήθως από τα ίδια του τα κηρύγματα, τις διδασκαλίες του Μωάμεθ, τις επιταγές της Σαρία (του Ισλαμικού νόμου), τα κηρύγματα του Χομεϊνί κλπ.

Όμως η θρησκεία δεν είναι αυτόνομη, δεν στέκει ούτε πάνω ούτε έξω από την κόσμο. Η εμφάνιση και η εξόπλιση των θρησκειών δεν οφείλεται σε κάποια υποτιθέμενη "έμφυτη ροπή των ανθρώπων προς το υπερφυσικό" αλλά στον ιδιαίτερο ρόλο που παίζουν μέσα στην κοινωνία.

Η θρησκεία, έλεγε ο Μαρξ, είναι ταυτόχρονα "η καρδιά ενός άκαρδου κόσμου" και "το όπιο των λαών". Υπόσχεται τη "βασιλεία των ουρανών" στους φτωχούς και τους καταπιεσμένους και την ίδια στιγμή τη διαίωση της "βασιλείας πάνω στη γη" στους πλούσιους και τους ισχυρούς. Ο Χριστιανισμός, για παράδειγμα, προσφέρει στους φτωχούς την "αγάπη του Θεού" και την "ελεημοσύνη των πλουσίων". Ταυτόχρονα όμως συμβουλεύει τους φτωχούς ότι αντί να ξεσηκώνονται ενάντια στους πλούσιους θα πρέπει να τους "προσφέρουν και το άλλο μάγουλο".

Πόλεμος στον Κόλπο: οι Ισλαμιστές καλούσαν σε "ιερό πόλεμο ενάντια στους ΗΠΑ"

Η μουσουλμανική θρησκεία δεν είναι διαφορετική: οι πλούσιοι, ορίζει το Κοράνι, πρέπει να πληρώνουν το "ζακάτ" (φόρο 2.5%) για την ανακούφιση των φτωχών, οι ηγέτες πρέπει να κυβερνούν δίκαια, οι άντρες να μην κακομεταχειρίζονται τις γυναίκες. Ταυτόχρονα όμως θεωρεί τον πλούτο νόμιμο και τιμωρεί τους κλέφτες με ακρωτηριασμό. Η ανυποταγή στους άρχοντες χαρακτηρίζεται έγκλημα, και δεν αναγνωρίζει ακόμα και στοιχειώδη δικαιώματα στις γυναίκες.

Η θρησκευτική φρασολογία επιτρέπει στον Ισλαμισμό -όπως και στον Χριστιανισμό, τον Βουδισμό ή τον Ινδουισμό- να απευθύνει ταυτόχρονα διαφορετικά μηνύματα στις διαφορετικές τάξεις της κοινωνίας. Τα κηρύγματα των Ισλαμιστών απευθύνονται με διαφορετικό τρόπο στους Σείχηδες της Σαουδικής Αραβίας από ότι στους εξασθλωμένους αγρότες του Νείλου.

Για να μπορέσει να επιβιώσει, για να μπορέσει να συνεχίσει να παίζει αυτό τον διπλό ρόλο στο πέρασμα των αιώνων η θρησκεία ήταν αναγκασμένη να αλλάζει, να προσαρμόζεται στις νέες ταξικές διαιρέσεις που δημιουργούσε κάθε φορά το πέρασμα από την μια κοινωνία στην άλλη.

Αυτό δεν έγινε αυτόματα. Η πορεία της προσαρμογής ήταν για το Ισλάμ, όπως και για τον Χριστιανισμό, γεμάτη από κρίσεις, διασπάσεις και άγριες διαμάχες. Λίγα χρόνια μόνο μετά τον θάνατο του Μωάμε δυο αντίπαλοι στρατοί πιστών -του Αμπού Μπάκρ από την μία, που ήταν ο επίσημος διάδοχος του Μωάμεθ και του Αλί, που είχε παντρευτεί την κόρη του Προφήτη από την άλλη- συγκρούστηκαν άγρια αφήνοντας πίσω τους 10.000 νεκρούς. Τα δυο

μεγάλα ρεύματα του Ισλάμ -οι Σουνίτες και οι Σίιτες- προέρχονται από εκείνη την παλαιά διάσπαση.

Μέσα από αλεπάλληλες αλλαγές και διασπάσεις ο Ισλαμισμός -που γεννήθηκε μέσα στις εμπορικές κοινότητες των αραβικών πόλεων του 7ου αιώνα- κατάφερε να ανθίσει την περίοδο των Αράβων αυτοκρατόρων και να γίνει σήμερα η επίσημη θρησκεία της άρχουσας τάξης σε όλη σχεδόν την Μέση Ανατολή.

Η κοινωνία των αντιθέσεων

Οι μεγάλες αντιθέσεις που κυριαρχούν σήμερα σε ολόκληρο τον αραβικό κόσμο είναι η βασική αιτία της εμφάνισης του "Ισλαμικού φονταμενταλισμός" τα τελευταία δέκα χρόνια. Δίπλα στον προκλητικό πλούτο των σείχηδων η απελπιστική φτώχεια της πλειοψηφίας. Δίπλα στα τεράστια διυλιστήρια μια ολοκληρη θάλασσα από μικρομάγαζα των "παραδοσιακών" κλάδων, παγιδευμένα στην εποχή της οικόπεχνης. Δίπλα στους νέους καπιταλιστές της υπαίθρου, γέννημα των αγροτικών μεταρρυθμίσεων, ένας στρατός από μικροκαλλιεργητές στα όρια της πείνας. Μια κοινωνία όπου συνυπάρχουν η ανάπτυξη και η καθυστέρηση, ο εκθαμβωτικός πλούτος με την ανείπωτη φτώχεια.

Αυτές οι φοβερές αντιθέσεις έχουν τις ρίζες τους στη βίαιη εισβολή του ιμπεριαλισμού στον αραβικό κόσμο. Με μια σειρά από πολέμους οι Μεγάλες Δυνάμεις μοίρασαν μεταξύ τους τη Μέση Ανατολή, μετατρέποντας τα εδάφη της σε Βρετανικά, Γαλλικά, Γερμανικά κλπ προτεκτοράτα. Από τότε οι Μεγάλες Δυνάμεις ποτέ δεν σταμάτησαν να επεμβαίνουν -οικονομικά, πολιτικά, διπλωματικά ακόμα και στρατιω-

τικά- στην περιοχή.

Τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα του '50 και του '60 έδωσαν τη χαριστική βολή στην αποικιοκρατία, όχι όμως και στον ίδιο τον ιμπεριαλισμό. Μέσα στα χρόνια που ακολούθησαν η άρχουσα τάξη του αραβικού κόσμου δέθηκε σφιχτά με τους καπιταλιστές της δύσης -οι σείχιδες έγιναν τραπεζίτες, βιομήχανοι, χρηματιστές, έχτισαν εργοστάσια, αγόρασαν επιχειρήσεις στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, δάνεισαν τα "πετροδολάρια" τους στις αναπτυσσόμενες χώρες- ενώ η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού έμεινε καθηλωμένη στην υποανάπτυξη και την φτώχεια. Και, όπως φάνηκε στον Πόλεμο του Κόλπου, οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν διστάζουν ακόμα και σήμερα να χρησιμοποιήσουν, όποτε χρειαστεί, τα όπλα για να εξασφαλίσουν την "ομαλή" ροή του πετρελαίου στις αγορές της Δύσης.

Μέσα σ' αυτή την κοινωνία αναπτύχθηκε ο "φανατικός Ισλαμισμός". Τα μηνύματά του απευθύνονται σε μια σειρά τάξεις και στρώματα που αισθάνονται όλο και πιο αποξενωμένα από αυτή την κοινωνία των αντιθέσεων -στο καθένα με τον ιδιαίτερο τρόπο του.

Απευθύνονται, κατ' αρχήν στο "παραδοσιακό" κομμάτι της άρχουσας τάξης, τους γαιοκτήμονες, τους εμπόρους, τη μεγάλη πλειοψηφία των μικρών μαγαζιών, που βλέπουν τον εκσυγχρονισμό σαν απειλή για τη θέση και τα προνόμιά τους. Αυτό το κομμάτι της άρχουσας τάξης είχε πάντοτε στενούς δεσμούς με τον κλήρο. Για αυτούς η υπεράσπιση των παραδοσιακών αξιών είναι η καλύτερη εγγύηση για την υπεράσπιση του δικού της τρόπου ζωής.

Ταυτόχρονα απευθύνονται στους φτωχούς, στα εκατομμύρια που εγκαταλείπουν την υπαίθρο και στιβάζονται στις πόλεις ψάχνοντας για δουλειά. Στο Ιράν και στην Αλγερία οι Ισλαμιστές τάχθηκαν ενάντια στις αγροτικές μεταρρυθμίσεις, κερδίζοντας τη συμπάθεια της μεγάλης μάζας των αγροτών. Στο Ιράν το 1962, όταν ο Σάχης στράφηκε ενάντια στους Ισλαμιστές, αυτή η συμπάθεια μετατράπηκε σε ανοιχτή υποστήριξη. Στην Αλγερία το FIS (Ισλαμικό Μέτωπο Σωτηρίας) χρωστάει σε αυτά τα εκατομμύρια των φτωχών κατεστραμμένων μικροκαλλιεργητών τις μεγάλες εκλογικές του επιτυχίες.

Όμως, ούτε οι φτωχοί, ούτε τα παραδοσιακά στρώματα της άρχουσας τάξης αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των φανατικών Ισλαμιστικών κινήματων. Τα στελέχη τους, αυτοί που προπαγανδίζουν τις ιδέες του Ισλάμ, που διακινδυνεύουν την ε-

λευθερία τους και τη ζωή τους σε ανοιχτή σύγκρουση με το καθεστώς προέρχονται από μια τρίτη ομάδα του πληθυσμού, από τα νέα μεσοστρώματα που έχει δημιουργήσει ο ίδιος ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας. Κατά κανόνα είναι τα παιδιά των μικροαστών, που με τη μαζικοποίηση της εκπαίδευσης βρέθηκαν στις σχολές και τα πανεπιστήμια, και ύστερα από αμέτρητες θυσίες κατάφεραν να πάρουν ένα πτυχίο που δεν τους εξασφαλίζει τίποτα. Στην Αλγερία, από τα μέσα της δεκαετίας του '70 χιλιάδες νέοι πτυχιούχοι έβρισκαν τις πόρτες της βιομηχανίας κλειστές, επειδή δεν μιλούσαν γαλλικά. Στην Αίγυπτο, οι απόφοιτοι των ανωτάτων σχολών διορίζονται αυτόματα στο κράτος, που τους πληρώνει τόσο λίγο ώστε να είναι αναγκασμένοι να κάνουν και δεύτερη δουλειά -συνήθως να δουλεύουν σαν ταξιτζήδες, μικροπωλητές, λαχειοπώλες, ξεναγοί. "Ο τυπικός οπαδός του Εθνικού Ισλαμικού Μετώπου" γράφει το αφιέρωμα του Εκονομιστή για το Σουδάν "είναι νέος πανεπιστημιακός μόρφωσης που μια γενιά πίσω, Σουδανοί σαν και αυτούς ήταν Μαρξιστές-Λενινιστές, εξαγριωμένοι ενάντια στο δυτικό καπιταλισμό. Τώρα τα παιδιά τους δέχονται την αλήθεια του Ισλάμ..."

Αλλά αυτό δεν έγινε αυτόματα. Τα Κ.Κ. αυτών των χωρών αντί να προσφέρουν διέξοδο στις μάζες των εργατών και των φτωχών ταυτίστηκαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με τα καθεστώτα. Αυτός που ένοιξε το δρόμο στους Ισλαμιστές ήταν η απογοήτευση από τα λάθη, τα ξεπουλήματα και τις προδοσίες των κομμάτων της ρεφορμιστικής αριστεράς.

Η αριστερά

Ο "σοσιαλισμός" ήταν η επίσημη ιδεολογία του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (FLN) που πήρε την εξουσία στην Αλγερία μετά την νίκη στον πόλεμο για την ανεξαρτησία το '62. Αντί για σοσιαλισμό όμως, οι ηγέτες του FLN έχτισαν ένα καθεστώς στα χνάρια των σταλινικών καθεστώτων της ανατολικής Ευρώπης. Προσπάθησαν, με την εθνικοποίηση των πετρελαίων, του φυσικού αερίου και την αγροτική μεταρρύθμιση, να χτίσουν μια γερή βιομηχανική βάση, αγνοώντας επιδεικτικά όλες τις ανάγκες της μεγάλης πλειοψηφίας του κόσμου, που συνέχισε να ζει στη φτώχεια και τη μιζέρια.

Τα πράγματα έγιναν ακόμα χειρότερα τη δεκαετία του '80 όταν η παγκόσμια οικονομική κρίση χτύπησε την Αλγερία. Για να αντιμετωπίσει την κρίση η άρχουσα τάξη στράφηκε στη μεταρρύθμιση, στην "ιν-

φιτάχ", που δεν ήταν τίποτα άλλο από μια "θεραπεία σοκ": ραγδαίες αυξήσεις τιμών, πάγωμα στα μεροκάματα, κλείσιμο επιχειρήσεων, ιδιωτικοποιήσεις, περικοπές. Ταυτόχρονα, όπως ο Γκορμπατσόφ στη Ρωσία, το καθεστώς προχώρησε σε μια σειρά "δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις", με στόχο να εκτονώσει τη συσσωρευμένη δυσαρέσκεια. Το μονοκομματικό κράτος του FLN καταργήθηκε και επιτράπηκε η δημιουργία και άλλων πολιτικών κομμάτων. Δεκάδες αντίπαλα Ισλαμικά και αριστερά κόμματα ξεπήδησαν εκείνη την περίοδο.

Αντί για εκτόνωση, όμως, η "ινφιτάχ" έφερε την εξέγερση. Οι πρώτες "ταραχές" ξέσπασαν το 1986 στο Κωνσταντίν και το Σετίφ. Το καλοκαίρι του 1988 γενικεύτηκαν με μαζικές απεργίες, αποχές στα πανεπιστήμια και άγριες διαδηλώσεις σε όλες τις μεγάλες πόλεις. Τον Οκτώβριο του '88 η Αλγερία, ήταν στο πόδι για μια ολόκληρη βδομάδα. Το καθεστώς στράφηκε στην καταστολή: οι νεκροί ξεπέρασαν τους 500! Το χάσμα ανάμεσα στο FLN και τους εργάτες, τη νεολαία και τους αγρότες έγινε αγεφύρωτο.

Δύο χρόνια αργότερα, στις δημοτικές εκλογές του 1991, το Ισλαμικό Μέτωπο Σωτηρίας (FIS) έγινε η κυρίαρχη πολιτική δύναμη στην Αλγερία: κέρδισε το 60% των δήμεων της χώρας.

Αυτή η μαζική επιρροή των Ισλαμιστών δεν οφείλεται μόνο στην προδοσία του ίδιου του FLN αλλά και στην στάση των αριστερών κομμάτων της αντιπολίτευσης που ξεπήδησαν τη δεκαετία του '80. Στην εξέγερση του '88 οι ηγέτες τους αντί να υποστηρίξουν τον κόσμο που έδινε τις μάχες στους δρόμους "εύχονταν να σταματήσει η βία"! Μόνο το FIS τάχθηκε με τη μεριά των διαδηλωτών. Τα κόμματα της Αριστεράς αποδέχτηκαν την "κατάσταση έκτακτης ανάγκης" που επέβαλλε το 1991 το καθεστώς. Το FIS ήταν το μοναδικό κόμμα που την κατήγγειλε! Το 1991, όταν οι ΗΠΑ προετοίμαζαν την "Καταιγίδα της ερήμου" το FIS ήταν το μοναδικό κόμμα που τάχθηκε ενάντια στους αμερικάνους, και οργάνωσε διαδηλώσεις υποστήριξης στο Ιράκ.

Στην πραγματικότητα η Αριστερά κλώτσησε μόνη της μία-μία όλες τις ευκαιρίες χαρίζοντας στο FIS όχι μόνο τη δυνατότητα για δημαγωγία αλλά μαζί με αυτό και όλο τον κόσμο που αντιστεκόταν στο καθεστώς.

Η πορεία της Αριστεράς δεν ήταν διαφορετική στις υπόλοιπες αραβικές χώρες. Στην Αίγυπτο έγινε ουρά του Νάσερ. Το Κομμουνιστικό Κόμμα έφτασε στο σημείο

να ταχθεί υπέρ της ίδρυσης του κράτους του Ισραήλ στην Παλαιστίνη. Την ίδια ώρα η "Μουσουλμανική Αδελφότητα" στρατολογήσει εθελοντές για να πολεμήσουν στο πλευρό των Παλαιστινίων.

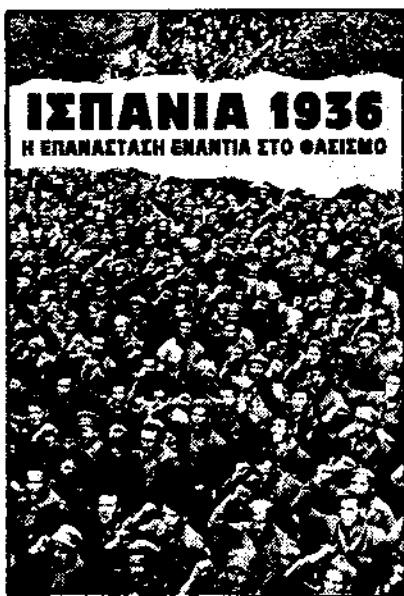
Στο Σουδάν το Κομμουνιστικό Κόμμα, που τη δεκαετία του '60 είχε πολύ μεγαλύτερη επιρροή από τους Ισλαμιστές, αντί για επαναστατική πολιτική συμμετείχε και στήριζε διάφορες διεφθαρμένες αντιδραστικές κυβερνήσεις. Στήριξε τον δικτάτορα Νεϊμέρι, τα πρώτα χρόνια της εξουσίας του! Τα αποτελέσματα φάνηκαν στις εκλογές που έγιναν το '86, ένα χρόνο μετά την πτώση του Νεϊμέρι: το Εθνικό Ισλαμικό Μέτωπο πήρε τις 23 από τις 28 έδρες στις οποίες εκλέγονται μόνο πτυχιούχοι πανεπιστημίου.

Τα αδιέξοδα της σταλινικής αριστεράς στη Μέση Ανατολή έδωσαν το περιθώριο στους Ισλαμιστές να κερδίσουν τις μάζες των φτωχών. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι Ισλαμιστές παίζουν σήμερα το ρόλο που κάποτε έπαιζαν αυτά τα κόμματα.

Τα κινήματα των Ισλαμιστών δεν είναι κινήματα της εργατικής τάξης. Είναι κινήματα που κυριαρχούνται από τα μεσοστρώματα της κοινωνίας, κινήματα που προσπαθούν να επηρεάσουν την εργατική τάξη και να την τραβήξουν σε μια αυτοπία -που στο τέλος καταλήγει στην αντιδραστική αποδοχή του καπιταλισμού, όπως έχει γίνει σε όλες τις χώρες όπου οι Ισλαμιστές έχουν έρθει στην εξουσία.

Μπορεί σε κάποιες χώρες οι Ισλαμιστές να έχουν την συμπάθεια των εργατών στις γειτονιές και να κερδίζουν τις ψήφους τους στις εκλογές, όμως πουθενά δεν έχουν καταφέρει να αποκτήσουν δύναμη μέσα στο οργανωμένο εργατικό κίνημα. Η επιρροή τους σταματάει έξω από την πύλη του εργοστάσιου. Και αυτό δεν είναι τυχαίο. Οι Ισλαμιστές δεν έχουν να προτείνουν τίποτα στο εργατικό κίνημα. Στην Αλγερία το 1991 το FIS τάχθηκε ενάντια στην απεργία των εργατών των δήμεων.

Οι Ισλαμιστές δεν είναι σύμμαχοι μας. Αυτό που χρειάζεται σε όλες αυτές τις χώρες είναι μια γνήσια επαναστατική Αριστερά που θα στηρίζεται στην εργατική τάξη και θα προσπαθεί να στρέψει την αγανάκτηση του κόσμου ενάντια στον καπιταλισμό. Οι δρόμοι για το χτίσιμο μιας τέτοιας Αριστεράς είναι ανοιχτοί φτάνει κανείς να δει το παράδειγμα της πρόσφατης κρίσης στην Τουρκία. Εκεί για πρώτη φορά μετά από χρόνια η βόμβα, που απειλεί να ανατινάξει την Τουλίερ, δεν είναι οι Ισλαμιστές, αλλά το εργατικό κίνημα.

Πηγή έμπνευσης για όλους μας

Ισπανία 1936 - Η επανάσταση ενάντια στο φασισμό,
Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία, σελ. 64 δρχ. 1.000

Οι εκδόσεις που έχουν γίνει στην Ελλάδα για τον Εμφύλιο Πόλεμο στην Ισπανία είναι ελάχιστες και οι περισσότερες έχουν εξαντληθεί από χρόνια. Η μόνη πηγή για να ανατρέξει κανείς είναι οι γεμάτες δύναμη σελίδες του μυθιστορήματος του Τζωρτζ Οργουελ, "Φόρος Τιμής στην Καταλωνία" και η "Ιστορία του Ισπανικού Εμφύλιου Πολέμου" του Χιού Τόμας.

Το νέο βιβλίο των εκδόσεων Εργατική Δημοκρατία, με τίτλο "Ισπανία 1936, Η επανάσταση ενάντια στον φασισμό" έρχεται να καλύψει αυτό το κενό.

Ο Ισπανικός Εμφύλιος ξεκίνησε στις 17 Ιούλη του 1936, όταν ο φασίστας στρατηγός Φράνκο εξεγέρθηκε ενάντια στην νόμιμη εκλεγμένη κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου. Μέχρι σήμερα, η προπαγάνδα της κυρίαρχης τάξης αλλά και της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού, παρουσιάζει τον πόλεμο που ακολούθησε σαν μια μάχη ανάμεσα στην αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία και τον φασισμό. Είναι ψέματα. Η συντριπτική πλειοψηφία των καπιταλιστών και των πολιτικών εκπροσώπων τους πέρασε με τη μεριά του Φράνκο.

Αυτοί που αντιστάθηκαν ήταν οι εργάτες και οι αγρότες της Ισπανίας.

Ενώ η κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου, με την στήριξη του Σοσιαλιστικού και του Κομμουνιστικού Κόμματος, αρνιόταν να μοιράσει όπλα στους εργάτες που τα

ζητούσαν για να αμυνθούν ενάντια στους φασίστες

"...στη Βαρκελώνη οι εργάτες έκαναν έφοδο στα μαγαζιά που πουλούσαν είδη κινηγιού για να πάρουν όπλα, έσπασαν οδοφράγματα και οργάνωσαν περιπολίες και πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι για να συλλάβουν τους αντιδραστικούς... Έτσι όταν η ελεγχόμενη από τους φασίστες φρουρά της πόλης άρχισε την ανταρσία στις 1 τα ξημερώματα βρέθηκε περικυκλωμένη από οπλισμένους εργάτες..."

Περνώντας μέσα από το καμίι της αντιφασιστικής πάλης, οι εργάτες γρήγορα έβαλαν σε αμφισβήτηση όλο το σύστημα της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Μετέτρεψαν αυθόρμητα την πάλη ενάντια στο φασισμό σε σοσιαλιστική επανάσταση. Να πώς περιγράφει το φθινόπωρο του 1936 την κατάσταση στη Βαρκελώνη ένας αυτόπτης μάρτυρας:

"Ανάμεσα στο πεζοδρόμιο και την κυβέρνηση αναπτύχθηκαν νέα όργανα εξουσίας, οι αναριθμητές εργατικές επιτροπές. Σ αυτές έπαιρνε σάκα και οστά η επαναστατική εξουσία που οργανωνόταν με ραγδαίους ρυθμούς για να αντιμετωπίσει το καθήκον να φέρει σε πέρας τον αντιφασιστικό πόλεμο, αλλά και το καθήκον της οργάνωσης της παραγωγής μέσα σε μια κοινωνική επανάσταση... Τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία έχουν κατασχεθεί από τις εργατικές οργανώσεις για να καλύψουν τις ανάγκες της εργατικής τάξης. Σχεδόν όλα οι εργοστασιαρχές το έχουν σκάσει και τα εργοστάσια βρίσκονται στα χέρια των εργατών..."

"Οι επιτροπές αποφασίζουν για την απολλοτριώση της ιδιοκτησίας της εκκλησίας και των γαιοκτημόνων, την αναδιανομή της κατοικίας στους άστεγους, την κατάσχεση των λογαριασμών των πλού-

σιων, την οργάνωση της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής πρόνοιας... Η ζητιανιά έχει εξαφανιστεί".

Το χτύπημα της επαναστατικής εξουσίας των εργατών δεν ήλθε από τον Φράνκο. Ηλθε από τις ίδιες τις ηγεσίες του Κομμουνιστικού και του Σοσιαλιστικού Κόμματος που συμμετείχαν στην κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου. Αυτές επέμεναν να μείνει ο αγώνας των εργατών αυστηρά μέσα στα πλαίσια της παλιάς τάξης πραγμάτων προκειμένου να μη χαλάσουν τις συμμαχίες με τους αστούς συμμάχους τους. Τελικά οι ηγέτες του Λαϊκού Μετώπου κατέληξαν να βλέπουν την εργατική εξουσία σαν απειλή για τη κυβέρνησή τους.

Το σταλινικό Κομμουνιστικό Κόμμα, όντας η κυρίαρχη πολιτική δύναμη στην κυβέρνηση, επέβαλε την καταστολή της επανάστασης. Στις 3 Μάη του 1937 το Λαϊκό Μέτωπο αποφάσισε να χτυπήσει το κάστρο της εργατικής εξουσίας, τη Βαρκελώνη. Για πέντε ολόκληρες μέρες οι εργάτες αντιστάθηκαν. *"Αν και καμιά οργάνωση δεν κάλεσε σε συγκεκριμένη δράση, σε όλη την πόλη ξέσπασε αμέσως γενική απεργία. Τα χαράματα της 4 Μάη σε όλους τους κεντρικούς δρόμους υπήρχαν υψωμένα οδοφράγματα... οι οπλισμένοι εργάτες είχαν κυριαρχήσει στα εννέα δέκατα της πόλης".* Πώς ηττήθηκε αυτή η παντοδύναμη εργατική τάξη;

Αυτή τη φορά η υποχώρηση ήλθε από την ηγεσία των αναρχικών που είχαν την πλειοψηφία στην Βαρκελώνη και σε όλη την Καταλωνία. Η αναρχοσυνδικαλιστική Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας (CNT) με το να αρνείται να οδηγήσει τους εργάτες στην κατάληψη της εξουσίας, έφτασε να συμμετέχει η ίδια στην κυβέρνηση και η ηγεσία της δήλωνε ότι "το κράτος δεν

είναι πια αντιδραστικό όργανο". Το Εργατικό Κόμμα Μαρξιστικής Ενότητας (ΡΟΟΜ), αν και ποτέ δεν έφτασε στην ανοιχτή προδοσία, ήταν ένα κόμμα ανομοιογενές - "κεντριστικό", όπως το αποκαλούσε ο Τρότσκι - που μια τραβούσε προς την επανάσταση και μια προς τον συμβιβασμό. Αυτές οι οργανώσεις έπεισαν την εργατική τάξη να σταματήσει την αντίσταση.

Όμως μόλις κατέβηκαν τα οδοφράγματα και σταμάτησε η απεργία, ακολούθησε μια άγρια καταστολή, θύματα της οποίας έπεσαν και οι ηγεσίες του ΡΟΟΜ και της CNT και μαζί τους χιλιάδες αγωνιστές εργάτες.

Από τη στιγμή που απέναντι στον φασισμό σταμάτησε να προβάλλει σαν εναλλακτική λύση η επανάσταση, η νίκη του Φράνκο ήταν εξασφαλισμένη. Στρατιωτικά υπερείχε από την Δημοκρατική κυβέρνηση και είχε πίσω του τη βοήθεια του Χίτλερ και του Μουσολίνι. Η νίκη του Φράνκο τον Απρίλη του 1939 έπεσε σα βαρύδα πάνω στην Ισπανία για τριάντα επτά χρόνια. Η δικτατορία κατέρρευσε τελικά το 1976 κάτω από την πίεση των γενικών απεργιών και των διαδηλώσεων των εργατών.

Σήμερα η ταινία της δεκαετίας του '30 μοιάζει να παίζεται ξανά, έστω και με πιο αργούς ρυθμούς. Οικονομική κρίση, αναβίωση του φασισμού, πόλεμος, προδοσίες των ηγεσιών. Αλλά κι ένα εργατικό κίνημα που αντιστέκεται σ'όλο τον κόσμο. Η επανάληψη του τραγικού φινάλε της δεκαετίας του '30 δεν είναι αναπόφευκτη. Η εμπειρία της ισπανικής επανάστασης μπορεί να μας δώσει τα αναγκαία συμπεράσματα.

Οι κοινωνικές ρίζες της Αντίστασης

Μάρκ Μαζόβερ: Στην Ελλάδα του Χίτλερ
Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ 462, δρχ. 7.300

Το βιβλίο του Mark Mazower είναι πραγματικά συγκλονιστικό. Το βιβλίο του το χαρακτηρίζει η τεκμηριωμένη ανάλυση, η ζωντανή περιγραφή των ιστορικών γεγονότων και η αντικειμενική εξέταση της πολιτικής ταχτικής στην διάρκεια της κατοχής, από τη μια πλευρά των Ναζί και των αστικών ελληνικών πολιτικών δυνάμεων και από την άλλη πλευρά της αγγλικής κυβέρνησης και της πολιτικής του

ΕΑΜ και του ΚΚΕ.

Περιγράφει πάρα πολύ παραστατικά το τι σήμαινε η Κατοχή. "Σαν παλιρροϊκό κύμα, η Κατοχή σάρωσε τις παλιές δομές και άλλαξε όλο το τοπίο. Επέβαλε στην Ευρώπη ένα καθεστώς, την ωμότητα του οποίου είχε εφαρμόσει η ίδια σε άλλες ηπείρους, αλλά δεν περίμενε να τη ζήσει στον δικό της χώρο. Το σοκ προκάλεσε την αποσύνθεση των κατεστημένων συστημάτων εξουσίας και σκέψης."

Η ίδια η Κατοχή ήρθε σαν συνέχεια ενός μισητού καθεστώτος, του Μεταξά, και ενός αστικού πολιτικού κατεστημένου που είχε φθαρεί ανεπανόρθωτα. Η οικονομική κρίση πριν τον πόλεμο είχε πλώσει ταξικά την ελληνική κοινωνία.

Η ταξική πόλωση συνεχίστηκε και έφτασε στο αποκορύφωμά της στην Κατοχή. Απότομη άνοδος της ανεργίας και πώση της βιομηχανικής παραγωγής. Η πείνα θέρριζε, πάνω από 40.000 άνθρωποι πέθαναν από πείνα το χειμώνα του 1941-42 στην Αθήνα. Η αντίσταση ξεκίνησε αυθόρμητα και από τα κάτω. "Η έλλειψη ψωμιού είχε οδηγήσει σε εξεγέρσεις στο Αργοζ[1941], σε οργισμένες διαδηλώσεις νοικοκυρών σε άλλες πόλεις και είχε ξυπνήσει το φάσμα μιας πλήρους κατάρρευσης του νόμου και της τάξης". Όμως δεν υπέφεραν όλοι το ίδιο.

Η αστική τάξη είχε τον τρόπο της. "Πλούσιοι караβοκύρηδες, είχαν συσσωρεύσει αποθέματα αγαθών... εύποροι αγρότες εξαγόραζαν τη γη μικροπαραγωγών. Στην πρωτεύουσα εφοπλιστές και βιομήχανοι δραστηριοποιούνταν στη μαύρη αγορά για χρυσές λίρες". Η αντίσταση, από πολλούς, παρουσιάζεται σαν ένα κατ'έκτασιν αγροτικό αντάρτικο κίνημα.

Στο βιβλίο του Mazower θα βρούμε πολλά στοιχεία που ανατρέπουν αυτήν την εικόνα. Ήταν η αντίσταση στις πόλεις, η πάλη της εργατικής τάξης που έδωσε το σοσιαλιστικό περιεχόμενο της Αντίστασης. Ήδη από το 1941-42 το ΕΑΜ είχε μαζικές οργανώσεις στους εργάτες, στους δημόσιους υπάλληλους, στα γυμνάσια και τους φοιτητές.

Η μεγάλη καμπή ήταν η πάλη ενάντια στην πολιτική επιστράτευση, που είχε σαν στόχο την αποστολή εργατών στην Γερμανία.

Τον Μάρτη του 1943 ξέσπασε γενική απεργία. "Οι Γερμανικές πηγές λογαριάζαν ότι το 65% των υπαλλήλων του κράτους και σχεδόν όλοι οι φοιτητές είχαν εισακούσει το κάλεσμα του ΕΑΜ". Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να πάρει πίσω την επι-

στράτευση. Συνεχώς ξεσπούσαν απεργίες, παρ' όλο που αυτές σήμαιναν νεκρούς από την πλευρά των απεργών. Με τις συνεχείς απεργίες η κυβέρνηση Ράλλη αναγκάστηκε να προχωρήσει σε αυξήσεις 50%, επιδόματα για τροφή και ρουχισμό τόσο για τους εργάτες όσο και για τις οικογένειές τους. Η Αθήνα ήταν πολύ πριν τον Δεκέμβριο το 1944 πεδίο ταξικού εμφύλιου πολέμου. "Οι καθημερινές οδομαχίες, τα μπλόκα...οι δολοφονίες είχαν συστήσει από μόνες τους ένα είδος εμφύλιου πολέμου, στον οποίο η σύρραξη ανάμεσα στο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ και τη Δεξιά γινόταν εκ του σύνεγγυς πολύ περισσότερο απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της Ελλάδας".

Η Κατοχή επιβεβαίωσε με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι δεν υπάρχει "εθνικό συμφέρον" παρά μόνον ταξικό συμφέρον. Σε στιγμές κρίσης η αστική τάξη στέκεται αντιμετώπι με την εργατική τάξη της χώρας της, ξεχνώντας τα "εθνικά ιδανικά". Ήδη από την πρώτη κατοχική κυβέρνηση του Τσολόκoglου όλοι οι αστοί πολιτικοί είχαν "συνομιλίες" με τις αρχές κατοχής. Πολύ περισσότερο από τους Ναζί φοβότουσαν την "κομμουνιστική εξουσία".

Ακόμα και στα 1943, όταν η αντίσταση είχε φουντώσει για τα καλά σε πόλεις και χωριά, οι αστοί πολιτικοί στήριξαν την κυβέρνηση Ράλλη. Μέλη του ΕΔΕΣ καταγγέλλοντας στα Τάγματα Ασφαλείας ενώ "ο ίδιος ο Ζέρβας έπαιζε διπλό παιχνίδι πάνω στο βουνό, αφού δεν έκανε επιθέσεις στις τοπικές γερμανικές δυνάμεις και διατηρούσε αξιωματικό σύνδεσμο στο αρχηγείο τους στα Γιάννενα". Το ότι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος κάθε άλλο παρά πόλεμος "Αντι-ναζιστικός" ήταν αλλά στην

βάση του κυριαρχούσε ο ταξικός πόλεμος, φαίνεται και από την στάση των Αγγλων. Όχι μόνο προσπαθούσαν να ενισχύσουν με κάθε τρόπο τις αντικομμουνιστικές οργανώσεις, αλλά από τα 1943 δε δίσταζαν να σκέφτονται ακόμα και συνεργασία με τους Ναζί. Οι Σύμμαχοι ήταν έτοιμοι να ακολουθήσουν τις συνέπειες μιας αντικομμουνιστικής θέσης έως τη λογική της κατάληξη - έως τις διαπραγματεύσεις με τους Γερμανούς!

Αντιμέτωπο με την ταξική πολιτική των ελλήνων αστών και των Εγγλέζων τι έκανε το ΚΚΕ; Από την ίδρυση του ΕΑΜ η επιδίωξη του ΚΚΕ ήταν η συνεργασία με τους αστούς πολιτικούς. Στα 1941 το ΕΑΜ κόντευε να διαλυθεί ώσπου να αποφασιστεί ότι το ΕΑΜ πρέπει να κρατηθεί ανοιχτό σε όλα τα πολιτικά πιστεύω, ακόμα και στους υποστηρικτές του Βασιλιά.

Οι αναλύσεις του ήταν βασισμένες σε "πατριωτικές και εθνικές" διακηρύξεις και όχι στην ταξική ανάλυση. Ακόμα και για την αγροτική μεταρρύθμιση κράτησαν "μετριοπαθή στάση και αποφάσισαν ότι τα μεγάλα τσιφλίκια δεν θα απολλοτριώνονταν, γιατί αυτό θα ωθούσε τα ευπορότερα στοιχεία έξω από το ΕΑΜ".

Η ταχτική αυτή του ΚΚΕ έσπειρε τη σύγχυση στους αγωνιστές του και ως προς τον στόχο και ως προς την ταχτική που έπρεπε να ακολουθηθεί. Παρά την πολιτική των Συμμάχων έναντι του ΕΑΜ, το Μάιο του 1943, συμφωνήθηκε το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ να τεθεί "υπό την επιχειρησιακή διοίκηση του στρατηγού Γουίλσον, ανώτερου διοικητή των συμμαχικών δυνάμεων στη Μέση Ανατολή".

Το ΚΚΕ κόντευε να διασπαστεί το καλοκαίρι του 1944 όταν συμφωνήθηκε ότι το ΕΑΜ θα μετέσχε "στην υπό την αιγίδα των Βρετανών κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Γεωργίου Παπανδρέου". Η πολιτική του ΚΚΕ ήταν κυριολεκτικά καταστροφική.

Τον Δεκέμβρη η ηγεσία του ΕΑΜ και του ΚΚΕ "πιάστηκε στον ύπνο" από την αυθόρμητη επιθυμία των εργατών της Αθήνας να συγκρουστούν με τους Βρετανούς, τους δοσιλόγους και τους μαυραγαρίτες. Όμως το ΕΑΜ δεν έκανε τίποτα για να βοηθήσει. "Ένα τάγμα από αντάρτες που έμπαιναν στην πρωτεύουσα ερχόμενο από τη Θήβα αφέθηκε να το σφοπλίσουν Βρετανοί στρατιώτες, χωρίς να προβάλλει αντίσταση... η ηγεσία του ΚΚΕ ...δεν είχε χάσει τις ελπίδες της ότι θα βρισκόταν κάποια πολιτική λύση".

Διαβάζοντας το βιβλίο "Στην Ελλάδα του Χίτλερ" μένεις σίγουρος για ένα πράγμα. Ότι ο πόλεμος και η Κατοχή μπορούσαν να είχαν οδηγήσει στην επανάσταση, και μάλιστα σε μια νικηφόρα επανάσταση.

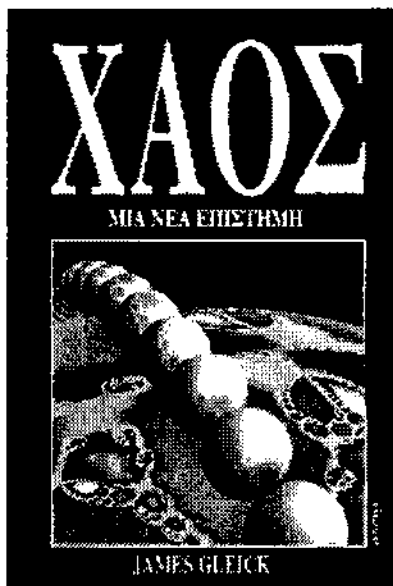
Αυτό που έλειψε δεν ήταν η διάθεση και ο ηρωικός αγώνας των εργατών και των αγροτών, αλλά μια πραγματική επαναστατική μαρξιστική ηγεσία. Η ηγεσία του ΚΚΕ έφερε την ήττα.

Αγγελος Καλοδούκας

Πιο καθαρή εικόνα

Τζέιμς Γκλέικ: Χάος - μια νέα επιστήμη,
Εκδόσεις Κάτοπτρο, σελ. 443, δρχ. 5.720

"Το Χάος είναι η ιστορία μιας επιστημονικής ανακάλυψης. Καταγράφει τις συγκρούσεις, τις συγκινήσεις, τις απογοητεύσεις της. Είναι η περιγραφή μιας επανάστασης - της γέννησης μιας νέας επιστήμης. Όταν θα τό 'χετε διαβάσει, είναι βέβαιο πως δεν θα ξανακοιτάξετε ποτέ πια τον κόσμο με τον ίδιο τρόπο".

Το παραπάνω είναι ένα απόσπασμα απ' την εισαγωγή του βιβλίου του Τζέιμς Γκλέικ "Χάος-μια νέα επιστήμη". Πρόκειται πραγματικά για ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο. Παρουσιάζει με απλά λόγια τη γέννηση και την εξέλιξη της θεωρίας του

Χάους που αποτελεί την τελευταία λέξη στην Φυσική επιστήμη. "Η φυσική του 20ού αιώνα θα μείνει γνωστή απ' τη Σχετικότητα, την Κβαντομηχανική και το Χάος" όπως είπε κι ένας γνωστός επιστήμονας.

Ο συγγραφέας του βιβλίου -δημοσιογράφος των Τάιμς της Νέας Υόρκης- κατέχει καλά το θέμα του και το παρουσιάζει κατανοητά και συχνά με λογοτεχνικό τρόπο στον αναγνώστη.

Η εξιστόρηση ξεκινάει απ' την ανακάλυψη που οδήγησε στη γέννηση του Χάους και έχει μείνει γνωστή σαν το "φαινόμενο της πεταλούδας".

Ο Λόρεντζ ήταν ένας μετεωρολόγος που προσπαθούσε, τη δεκαετία του '60, ν' ανακαλύψει -όπως και πολλοί άλλοι- έναν ασφαλή τρόπο μακροχρόνιας πρόβλεψης του καιρού. Αυτό που ανακάλυψε ήταν ότι, ακόμα κι αν ξέριουμε με μεγάλη ακρίβεια τα δεδομένα που καθορίζουν τον καιρό, δεν μπορούμε να κάνουμε ασφαλή πρόβλεψη μετά από λίγες μέρες. Ο λόγος είναι η "ευαίσθητη εξάρτηση απ' τις αρχικές συνθήκες", ακόμα κι απ' το πέταγμα μιας πεταλούδας.

Η χαστική συμπεριφορά δεν είναι μόνο φαινόμενο του καιρού. Οι επιστήμονες τα επόμενα χρόνια θ' ανακαλύψουν (τεράστιο ρόλο έπαιξε σ' αυτό η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών) ότι χαστική συμπεριφορά μπορούν ν' αναπτύξουν τα περισσότερα φυσικά συστήματα. Είναι τα λεγόμενα "μή γραμμικά συστήματα" όπου το σύνολο δεν είναι απλά το άθροισμα των μερών, αλλά έχει μια εντελώς διαφορετική ποιότητα.

Η θεωρία του χάους ήταν μια τεράστια ανατροπή στην τάση εξειδίκευσης της επιστήμης και ώθησε τους επιστήμονες των πιο διαφορετικών κλάδων -απ' τη Φυσική μέχρι την Ιατρική- σε μια συνολική προσέγγιση των φυσικών φαινομένων, παρμένα στην κίνησή τους και σ' όλη τους την πολυπλοκότητα.

Παρά την ονομασία της η θεωρία του Χάους ανέβασε ακόμα πιο ψηλά την κατανόησή μας για τη φύση και τη δυνατότητά μας να την χρησιμοποιήσουμε σχεδιασμένα για την ικανοποίηση των αναγκών μας. Όπως αναφέρεται και στο βιβλίο, πρόκειται για μια επιστήμη "που μελετά πώς από το τυχαίο, το ασταθές, το απρόβλεπτο, την αταξία δημιουργείται τάξη και μορφή".

Αυτοί που ελέγχουν την παραγωγή γνώσης- οι καπιταλιστές και οι απολογητές τους- προσπάθησαν να βγάλουν τελείως αυθαίρετα συμπεράσματα απ' αυτή την επιστήμη, όπως κάνουν κάθε φορά.

Ισχυρίζονται ότι μπορούμε να μιλάμε για τάξη και για προβλεψιμότητα μόνο μέσα σ' ορισμένα όρια. Είναι προσπάθειες να δικαιολογήσουν την ύπαρξη της αγοράς, το αιώνιο "χάος" στην παραγωγή και στην ανταλλαγή των αγαθών ανάμεσα στους ανθρώπους.

Το χάος, όπως και οι παλιότερες επιστημονικές ανακαλύψεις, έρχεται ν' αποδείξει ότι ο κόσμος δεν ακολουθεί μια αισύφεια πορεία: η διαρκής επανάληψη, παρά τα φαινόμενα και την "κοινή λογική", δεν υπάρχει στη συμπεριφορά της φύσης η οποία ζει μια πραγματική ιστορία.

Ο Μαρξισμός εξηγεί την ανθρώπινη ιστορία υλιστικά -σαν ένα μέρος της ιστορίας της φύσης. Η διακήρυξη ότι η αλλαγή της κοινωνίας είναι αναγκαία και αναπόφευκτη, αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά ότι είναι απολύτως συμβατή με τους νόμους της φύσης. Οι σύγχρονες επιστημονικές ανακαλύψεις δίνουν ολοένα και περισσότερα επιχειρήματα για την ορθότητα της μαρξιστικής προσέγγισης της πραγματικότητας -όπως λαμπρά περιγράφτηκε απ' τον Έγκελς στο έργο του "Διαλεκτική της φύσης". Για να βεβαιωθείτε δεν έχετε παρά να διαβάσετε το βιβλίο του Γκλέικ.

Μήτσος Γκορίτσας

Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο

Πέτρος Πιζάνια: Οι φτωχοί των πόλεων, Εκδόσεις Θεμέλιο, σελ. 188, δρχ. 1870

Αλίκη Βαξεβάνογλου: Οι Έλληνες κεφαλαιούχοι 1900-1940, Εκδόσεις Θεμέλιο, σελ. 327, δρχ. 2900

Δυο βιβλία που κυκλοφόρησαν σχετικά πρόσφατα δίνουν την εικόνα της ταξικής πόλωσης στην ελληνική κοινωνία του μεσοπολέμου.

Το βιβλίο της **Αλίκης Βαξεβάνογλου** "Οι Έλληνες κεφαλαιούχοι 1900-1940" περιγράφει τη δύναμη της κυρίαρχης τάξης το πρώτο μισό του αιώνα μας. Στην αντίπερα όχθη, το βιβλίο του **Πέτρου Πιζάνια** "Οι φτωχοί των πόλεων" δίνει με γλαφυρό τρόπο την εμφάνιση του νέου προλεταριάτου που αρχίζει να κάνει αισθητή την παρουσία του στον μεσοπόλεμο.

Μετά από μια περίοδο ραγδαίας ανάπτυξης το κραχ του 1929 έχει βυθίσει τον ελληνικό καπιταλισμό σε βαθιά κρίση. Την οικονομική κρίση ακολούθησε η πολιτική

αστάθεια που εκφράστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '30 με την κρίση του Βενιζελισμού. Η εργατική τάξη, αν και χτυπημένη από την ανεργία, αναζητά διέξοδο στους αγώνες της, στρέφεται ραγδαία προς τ'αριστερά και οργανώνεται. Είναι η εποχή που το ΚΚΕ δεκαπλασιάζει σε λίγα χρόνια τα μέλη του.

Αυτό είναι το κοινωνικό φόντο πίσω από τις περιγραφές των δυο βιβλίων.

Η Βαξεβάνογλου αναζητεί την τεκμηρίωση της τεράστιας οικονομικής δύναμης των καπιταλιστών στα πρόσωπα που βρίσκονται στις διοικήσεις των τραπεζών, των βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων, του χρηματιστηρίου.

"Οι θέσεις στα Διοικητικά Συμβούλια των Ανωνύμων Εταιρειών το 1925-1926 αφορούν 384 άτομα... Αυτά τα άτομα αντιπροσωπεύουν το 43,4% της οικονομικής εξουσίας"

Το 1938 το μηνιαίο εισόδημα ενός συμβούλου σε ΑΕ "μπορούσε ανέλθει στις 300.000 δραχμές". Τον ίδιο χρόνο ο μισθός "ενός τραπεζικού υπάλληλου ήταν 5.600 δραχμές και ενός εργάτη βιομηχανίας μεταξύ 576 και 4.000 δραχμές".

Το 6,6% του συνόλου των βιομηχάνων έχουν υπάρξει βουλευτές. Το 40% είναι παντρεμένοι με κόρες άλλων βιομηχάνων και το 50% με κόρες πολιτικών. Και καταλήγει η Βαξεβάνογλου:

"Οι άρχουσες ομάδες της κυρίαρχης τάξης μπορούν έτσι και αντιπαραθέτουν ένα αποτελεσματικό σύστημα υπεράσπισης της εξουσίας και των προνομίων τους. Οι κατώτερες τάξεις προσκρούουν σε ένα πλέγμα πολλαπλών ιεραρχιών, απροσπέλαστων χώρων και απρόσιτων προϋποθέσεων".

Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου προβάλει η ταξική διχοτόμηση της ελληνικής κοινωνίας ανάμεσα σε μια μικρή, αλλά εξαιρετικά συγκεντρωτική μειοψηφία που ελέγχει τα πάντα και την συντριπτική πλειοψηφία που δεν ελέγχει τίποτα.

Η ζωή αυτής της συντριπτικής πλειοψηφίας περιγράφεται στο βιβλίο του Πέτρου Πιζάνια "Οι φτωχοί των πόλεων - η τεχνογνωσία της επιβίωσης τον μεσοπόλεμο".

Ο Πιζάνιας χρησιμοποιεί τις ζωντανές μαρτυρίες από συνεντεύξεις με μικρασιάτες πρόσφυγες, αγρότες που ήλθαν στην Αθήνα ψάχνοντας για δουλειά, άνεργους... Αυτές οι συνεντεύξεις είναι και το πιο συναρπαστικό μέρος του βιβλίου.

Διηγείται ένας πρόσφυγας που βρέθηκε μετά το 1922 στη Θεσσαλονίκη: "Είμαστεν έξι νοματαίοι. Βλέπουμε κάποιον και μας λέει "παιδιά αν θέλετε δουλειά παίρνουμε εργάτες με 42 δραχμές μεροκάμα-

το"...Εμείς είπαμε εντάξει, γραφήκαμε κι αρχίσαμε εργασία... Οπου έσταζε στο μεταλλείο τα ρούχα σου σάπιζαν. Σε δυο μέρες κάποιοι αρρώστησε. Την έκτη μέρα πέσανε δλοι.

"Ξανά στη Σαλονίκη, μερικά χρόνια αργότερα. Γύριζα δεξιά κι αριστερά, γράφτηκα στο συσσίτιο. Μετά σπάγαμε πέτρες στο δρόμο. Τέλειωσαν οι πέτρες, έφυγα... Κατέβηκα στη Δραπετσώνα, δούλεψα σε ψαράδικο και κοιμόμουν σ'ένα καφενείο... Μετά στην Ηπειρο, κόβαμε ξύλα... Σε δυο μήνες ξανά ορυχείο στο Λαύριο, μπήκαμε σε μια τρύπα και μετά χανόμαστε στη μπούκα αριθμός 14..."

Και μια εργάτρια: "Δώδεκα χρόνων ήλθα στην Ξάνθη από τη Σταυρούπολη και έγινα καπνεργάτρια... Σε φέρνανε να πούμε το πανέρι, το καπνό, το ξεφύλλιζες, έκαμνες τη διαλογή. Ωρες! Δέκα ώρες δουλεύαμε τότες. Ε, βέβαια και τα λεφτά λίγα... Παντρεύτηκα. Ο σύζυγος δεν δούλευε. Ήτανε μόνο τα καπνομάγαζα, δούλευε μόνο τρεις μήνες. Ζωή μαρτυρική περνούσαμε".

Δυστυχώς, ενώ έχει στα χέρια του αυτό το καταπληκτικό υλικό, ο συγγραφέας αποτυχαίνει τελείως να δώσει μια εικόνα της κίνησης της εργατικής τάξης. Ο Πιζάνιας φωτογραφίζει την προσπάθεια των απλών ανθρώπων "για την επιβίωση" και μελετά "τις συμπεριφορές τους". Όμως μένει εκεί. Οι "φτωχοί των πόλεων" κατά τον συγγραφέα είναι εξατομικοποιημένοι και όπως γράφει "η οποιαδήποτε προσπάθεια να τους περιγράψει κανείς σαν συλλογικό υποκείμενο αποτελεί ένα μύθο".

Έχοντας μια τέτοια αντιμετώπιση, ο συγγραφέας αποτυχαίνει να δει την δυναμική που έσπρωξε τις καπνεργάτριες, σαν αυτή της Ξάνθης, να γίνουν το κέντρο της εξέγερσης του Μάη του '36. Γι'αυτό προτιμά να αγνοεί εντελώς κάθε αντίσταση της εργατικής τάξης.

Παρά τις αδυναμίες τους - που στην περίπτωση του Πιζάνια γίνονται ακόμα μεγαλύτερες όχι μόνο λόγω της άποψης, αλλά και λόγω του ειρωνικού και ελιτίστικου ύφους του - τα στοιχεία και οι μαρτυρίες των δυο αυτών βιβλίων είναι πολύ χρήσιμα. Ειδικά σήμερα που το νήμα της δεκαετίας του '30 μοιάζει να ξαναξετυλίγεται με πιο αργούς ρυθμούς, είναι σημαντικό να ξέρουμε πώς εξασφάλιζε τότε τη δύναμή της η κυρίαρχη τάξη και πώς ζούσε η τάξη μας σε μια εποχή πόλωσης όπως η σημερινή.

Κώστας Πίττας